

M. FETHULLAH GÜLEN

İKİNDİ SOHBETLERİ
KÜRSÜ
2000

tr.fgulen.com

17.01.2000 - Niçin Geri Kaldık?

Müslümanlar, dinleri hak olmasına rağmen niçin başka devletlerden geri kalmıştır?

Evet Müslümanlar bugün pek çok sahada, bilhassa Batılı ülkelerin hemen hepsinden geri kalmış durumdadırlar. Bu bir vakıa olarak doğrudur. Bunun pek çok sebebi vardır; ama zannediyorum en başta Kur'an'ı doğru anlayıp seviyeli temsil edememeleri gelmektedir. Daha başka sebepler üzerinde de durulabilir; ama bana göre tedenni saiklerinin başında bu gelmektedir. Allah'ın (cc) yüce kelimasını ruhumuza mal etmede, yaşamada, hayatımıza hayat kılmada gösterdiğimiz gevşeklik bugünkü durumumuzu netice vermiştir. Bir zamanlar, Kur'an'ı olduğu gibi anlayıp tam temsil eden insanlar, dünya çapında başarılar elde edip, hemen her alanda zirveleri tutmuşlardı. Başta 4 büyük raşid -doğruyu bulmuş, doğruyla kaynaşmış ve bütünleşmiş, Allah Rasulü'nün hilafet yanının temsilcileri- halifeler, bunların başında gelir. Daha Hz. Osman (ra) döneminde Hazar Denizi aşılmış, Amuderya'ya varılmış ve Aral Gölü çevresi huzurun soluklandığı, ilmin yaygınlaştığı bir ideal bölge haline gelmişti. Bütün bu baş döndürücü gelişme ve ilerlemeler, 10-15 sene gibi kısa bir zaman içinde gerçekleşmiş oluyordu. Çünkü bu dönemde temsil vazifesi bihakkın yerine getiriliyordu. Daha sonraları Emevi-Abbasi, Selçuklu-Osmanlı gibi devletler bu süreci belli ölçüde devam ettirdiler.

İslam'ı Hakkıyla Yaşamamak

Hasılı, mesele gelip İslam adına bilinmesi gerekli olan şeylerin bilinmesine, idrak edilmesi ve hayata geçirilmesi zaruri olan hususların kavranıp yaşanmasına bağlanmaktadır. Zannediyorum Müslümanlar, bunları yapamamanın cezasını çekiyorlar bugün. Tarihin şهادetiyle sabittir ki; bugüne kadar zamanın aşındırıcı dişleri arasında çiğnenmemiş ne bir millet, ne bir toplum, ne bir devlet ve ne de bir medeniyet vardır. Şimdiye kadar ne büyük devletler ne muhteşem imparatorluklar ve ne medeniyetler o gaddar u devvarın dişleri arasında öğütölüp gitmişlerdir de bunu kimse durduramamıştır. Evet, herkes, her toplum, her millet bir gün mutlaka miadını dolduracak ve yok olacaktır. İkballeri idbarlar takip edecek ve bir bir gelenler bir bir gidecektir. Ancak birinin talih yıldızı sönerken, bir başkasının parlayacak ve bu şekilde ölüm ve doğumlar birbirini takip edip duracaktır. Bu Allah'ın (cc) bir kanunudur.

İnsanlar ve medeniyetler doğarlar, büyürler ve ölürler. Biz de bir manada, eski şartlar çerçevesinde miadımızı doldurmuş sayılırız.

Düşmanlarımızın Baskısı

Öte yandan; 8-10 asırdan beri, milletimiz bir kısım kafir ve zalimler tarafından sürekli baskı altında tutulmakta ve onun gelişip inkişaf etmesine fırsat verilmemektedir. Evet, şu 8-10 asırlık tarihimiz itibariyle bizler, İslam'ı temsile çalışırken, korkunç bir taassup ve yobazlıkla gelip gelip bize toslayan bir düşman cephe vardı ki, hiçbir zaman ellerini yakamızdan çekmediler. Tek başına bir milletin bütün bunlara mukavemet etmesi ise çok zordu. Bakın, Haçlı seferleri başladığı günden itibaren, hiç durmadan gelip gelip üzerimize çullandılar. Biz 3-4 asır sürekli bunları göğüsledik. Sonra devleti aliye ile uğraşmaya başladılar; hatta onun içine sızıp bu koca milleti paramparça ederek birbirine düşürdüler.. yer yer içimize ırkçılık mülahazaları atarak, Türk'ü Kürt'e, Kürt'ü Boşnak'a, Boşnak'ı Arnavut'a vurdurdu ve herkesi birbirinin kurdu haline getirdiler. Çekip giderken de geride bir sürü virüs bıraktılar. Bütün bu olumsuzlukları da geri kalışımızın sebepleri arasında zikredebiliriz.

Entelijansiyamızın Gafleti

Entelijansiyamızın gafleti, geri kalışımızın önemli sebeplerinden biridir. Buna 'münevver körlüğü' de denebilir. Evet bir dönemde, biz de ilim, teknik ve teknoloji açısından aydınlanma mülahazasıyla dışarıya bir hayli insan göndermişiz. Ancak gidenlerin çoğu gittikleri yerlerde mahiyet değiştirmiş, fitrat ve karakter dejenerasyonuna uğramış, hatta bunlar arasında milletini, teb'asını değiştirenler bile olmuş.. ve sonra bu çarpık beyin gücü hiç de arzu edilmeyen bir seviyeye ulaşmış ve koskoca bir millet üç-beş maceraperestinin gadrine uğramıştır. Bu konuda Bediüzzaman'ın yaklaşımları da çok dikkat çekicidir. Onun bu konudaki düşüncelerini özetlemede yarar var: O, bizim geriye kalışımız ve başkalarının ileriye gitmesini, bize ait bir kısım kusur ve seyyielere bağlar. Bunu biraz daha açalım; her mü'minin her sıfatının mü'min olması şart değildir. Bazı mü'minlerde kafir sıfatları bulunabilir. Her kafirin de her sıfatı kafir olmayabilir. Bazı kafirlerde mü'min sıfatlarının bulunması mümkündür. Mesela tembellik bir kafir sıfatıdır. Kahveleri doldurup sabahdan akşama kadar oturmak da öyle. Sistem ve yöntem bilmemenin de mü'mine yaraşır yanı yoktur. Bir mü'min namaz kılıyor, oruç tutuyor olabilir; ama eğer o, kahvelerde zaman öldürüyor, sistemden, yöntemden de haberi yoksa, mü'min evsafı adına onu olumlu kabul etmemiz mümkün değildir. Allah'ın ilk emri 'oku'

iken, okumadan nefret etmek bir kafir sıfatı olsa gerek...

Şimdi gelin bir kafir düşünün ki, hayatını disipline etmiş, program altına almış ve öyle metotlu çalışıyor ki, bir dakikasını bile zayi etmiyor. İşte bu kafir, bir mü'min sıfatını haiz sayılır. O, bir durakta otobüs beklerken kitap okuyorsa mü'mince bir iş yapıyor demektir. Eğer Allah (cc), insanların ihraz ettikleri vasıflara göre hüküm veriyorsa -ki veriyor- bir mü'min sıfatı olduğu takdirde onu galip kılması adet-i sübhaniyesinin gereğidir. Tabii, kafir vasıflarıyla ittisaf etmiş bir mü'min için de bunların aksi söz konusudur.

Hakka Giden Vesileler Hak Olmalı

Bediüzzaman ikinci olarak, yaklaşık şu mütalaayı serdeder: İnsanları hak bir hedefe götüren vesileler de hak olmalıdır. Aksi halde maksadın aksiyle tokat yenilir. Aksine eğer hakka ulaşma adına batıl vesileler değerlendiriliyorsa, mesela, insanlara İslam adına bir şeyler anlatalım denirken, kitle ruh haletinden istifade etme gibi batıl bir yola tevessül ediliyor, propaganda gücüne dayanılıyor ve insanlar aldatılıyorsa, böyle bir yolda başarıların devamı imkansızdır. Biz, Allah'a giderken, attığımız her adımın, onun rızası dairesinde olup olmadığına fevkalade dikkat etme mecburiyetindeyiz.

Biraz daha açabiliriz: Birkaç asırdan beri Müslümanlar, hakka, hakikate giderken, hep batıl yolları, batıl sistemleri denemişlerdir. Allah da (cc) maksatlarının aksiyle onları sürekli tokatlamıştır. Diğer yandan Müslümanlar arasında uzlaşmacı olacağımıza hep uzaklaştırmadan yana olmuşuzdur. Halbuki tevfiiki İlahinin en büyük teminatı ve bizim Allah (cc) katında kabul gören en büyük fiili duamız, ittifakımızdır. Hakkın hatırı alidir. Meşrep ve mizaç farklılıkları fitratın muktezasıdır. Öyleyse hemen şunun bunun aleyhinde olmamak ve onunla uğraşmak yerine yapılan her hizmeti alkışlamak mü'min olmanın gereğidir.

Allah'ın Kanunlarına Uyulmalı

Bu konuda üçüncü husus da Allah'ın kanunlarına riayet meselesidir. Allah'ın (cc) iki çeşit kanunu vardır. Bunlardan biri, kainatta cereyan eden ve fizik, kimya, astronomi, astrofizik, biyoloji ve tıp gibi değişik ilimlerin esaslarını teşkil eden kanunlardır. Buna kainat kitabı da diyebiliriz. Bu kitap bir bakıma sessizdir; fakat dilinde bin bir nağmenin tesiri gizlidir. İkincisi; nebiler vasıtasıyla Allah'ın bize gönderdiği kanunlardır ki, bizde Kur'an, diğer peygamberlerin elinde de Tevrat, Zebur, İncil gibi kitaplardan ibarettir. İşte bu

iki kitabın da bilinmesi ve hükümlerine riayet edilmesi şarttır. Ekseriyet itibariyle, kainat kitabını okuyup değerlendirmenin mükafatı dünyada verilegelmiştir.. Kur'an'a uymanın mükafatı da ahirette.

Binaenaleyh müminler, Kur'an'ın sadece ibadet ü taata müteallik meselelerine uyuyorlarsa, mükafatsız kalmayacaklar ama bu, ahirette olacaktır. Başkaları kainat kitabını okuyor ve onun kanunlarına riayet ediyorsa onun mükafatı da dünyada verilecektir. Hem dünya hem ukba muvaffakiyetlerine gelince; bu da her iki kitabı aynı seviyede okuyup anlamaya bağlıdır. Aslında bu iki kitap, bir hakikatin iki yüzünden ibarettir. Her ikisinde de aynı el ve aynı kudret vardır. Kainatı, çeşitli zenginlikler ve derin muhtevasıyla bir kitap, bir meşher haline getirip önümüze seren Cenab-ı Hak -tabiri caizse- aynı zamanda onu bir de Kur'an'ıyla seslendirmektedir. Hatta O, kainat kitabının bir parçası olan bizleri de yine Kur'an'la bize anlatıyor. Cazibe-dafia, infilak, nümüvv kanunları çerçevesinde, bütün varlıkla alakalı bize neler ve neler anlatıyor.! İşte bu iki kitaptan herhangi birindeki bir eksiklik, bize telafisi imkansız nelere ve nelere mal olagelmiştir...

Evet, bugün bazı Müslümanlar, belki Kur'an'ın ibadet ü taata müteallik meselelerini biliyorlar ama; şariat-ı fitriye veya ayatı tekviniyeyi, yani kainattaki cari kanunları bilemiyorlar; bilip uygulamaya koyamıyorlar. Onun için de sürekli mağlubiyet ve hezimet tokatları yiyip duruyorlar. Kafirlerle gelince, onlar Kur'an'ın dünyaya ait meselelerini, hayata geçirebildiklerinden her zaman mükafatlarını alabiliyorlar. Öyleyse bizler her iki kitabı da aynı seviyede mütalaa edip hayatımıza hayat kılmakla, hem dünya hem de ukba saadetine namzet olduğumuzu düşünce ve tavırlarımızla ispat etme mecburiyetindeyiz.

19. Asırda Yaşadığımız Hezimetler

Son bir husus da, 19. asırda üst üste yaşadığımız hezimetlerdir. Evet bu yıllarda biz sürekli, içte ve dışta sırtımızdan hançerlendik ve iki büklüm olduk. Aslında bu bir bakıma bizim uyanmamıza vesile olmadı da değil. Evet biz, dünya ile hesaplaşmaya hazırlanan bir toplumuz. Müslümanlığı bütün dünya karşısında en üst seviyede temsil edecek ve dinimizi bütün dünyaya bir kere daha duyuracak kıvama gelmiştik. Zannediyorum artık İslam'ın, ilimler adına ortaya koyduğu meselelere tercüman olacak, hukuk sistemiyle, dünya hukuk sistemlerine ışık tutacak, iktisadi sistemiyle dünyanın iktisadi sistemlerini çağdaşlaştıracak ve kendimizi bir kere daha ifade edecektik. Halbuki 18. asra

girerken, Batı'da başdöndürücü değişmeler karşısında, insanımız şaşırıp kalmıştı. İhtişam dönemini çoktan unutmuş, milli hisleri sarsılmış ve mazisiyle bütün bütün kopuk hale gelmişti. Dolayısıyla o günün insanı kendi çağı ile katiyen hesaplaşamazdı. Bize gelince, zannediyorum aynı şeyler bizler için de geçerli. Bakın 21. asrın eşiğinde bulunuyoruz ama teorik seviyede dahi olsa hala kendimize ait, herhangi bir konuyla alakalı hiçbir sistem geliştiremedik. Sağlam bir iktisadi sistem kuramadık. Pozitif ilimleri bütün bütün ihmal ettik. Bari şimdilerdeki şu kıpırdanışı değerlendirebilseydik. Gece-gündüz çalışarak, okuyarak, düşünerek ve çağı kavramaya çalışarak... Bunu başarabilirsek bir taraftan Rabbimize karşı iştियakımız, sevgimiz ve inancımızla kanatlanabilir, diğer taraftan Allah'ın kainat kitabı içinde araştırmalar yapıp, elde ettiğimiz neticeleri hayata geçirebiliriz. Bunları gerçekleştirdiğimiz takdirde 21. asrı yaşadığımızdan söz edilebiliriz; yoksa kendi kendimizi aldatmış oluruz.

24.01.2000 - Türbe Ziyareti ve Bir Hakikat

Yaşar Hoca efendi ile aramızda geçen bir hatıradan hareketle külli bir hakikate küçük bir işaretle bulunmak istiyorum:

Bir defasında İstanbul'a gelirken, Hoca efendi bana 'Fatih'in türbesini ziyaret et, Fatihanı oku ve ardından ona şöyle de: 'Manevi güzellikleriyle koruyamayacağın İstanbul'u ne diye aldın?!' Bu hadisenin üzerinden yıllar geçti. Şimdi düşünüyorum; Yaşar Hoca gibi imanı ölçüsünde aşkı, aşkı ölçüsünde heyecanı olan bir insanın bu sözleri acaba yitirilmiş tarihi bir miras karşısındaki mukaddes hafakanları mıydı? Hoca hangi mülahaza ile bana böyle bir teklifte bulunmuştu bilemem. Tabii benim ruhum bu sözü söylemeye müsait miydi, o da ayrı bir konu... Ben Fatih'in kabrinin başında durdum, tazim ve tebcil içinde dualarımı okudum ve sonra hocanın dediği şeyleri söyledim. Ama çok duygulandım, kendimden geçtim ve hıçkırıklara boğuldum. Hem öyle bir boğuldum ki o andaki hislerimi katiyen ifade edemem.

Cedlerimizi Ziyaret

Bana göre bizim, Osmanlı'nın mirasını koruyamadığımız ve onlara layık bir mirasçı olamadığımız muhakkak. Yalnız bu durum, bizim Osmanlı'ya hakaret etmemizi, padişah türbeleri başında bu ve benzeri sözler söylememizi de gerektirmez. Burada ille de bir suçlu aranacaksa, hiç şüphesiz o suçlu bizleriz. Oyleyse her zaman cedlerimizi ziyaret etmeli, onlara dualar okumalı ve katiyen saygısızlıkta bulunulmamalıdır. Hele cihanı idare etmiş o sultanların huzuruna mutlaka tazim, tekrim ve tebcille gidilmeli ve Kur'anlar okunmalıdır. Fakir, türbeyi her terk edişimde, sanki Kabe'den ayrılıyor gibi geri geri çıkmış ve saygısızlık yapmamaya çalışmışımdır.

Şimdi de fırsat buldukça aynı şekilde ziyaretlerde bulunmayı düşünürüm. Ruhuma o insanlar hiç ölmemiş de mezarlarında dipdiri ve bizi gözlüyor gibi geliyor. Vicdanlarımız sanki onların diri olduğuna dair bir şeyler fısıldıyor kulaklarımıza, kalblerimize, ruhlarımıza...

İnsani Ufku Yakalamak

Bazıları bu hususları farklı şekillerde değerlendirebilir, kabul etmeyebilir, hatta bu yüzden beni tenkit de edebilirler. Ama bana göre insan, düşünceleriyle, mülahazalarıyla, niyetleriyle ve niyetlerindeki enginlikleriyle insandır. İnsan

cismaniyete ait duyguları, sadece o kafes içine hapsettiği zaman, insani yolu, insani yaşayışı ve insani ufku daraltmış sayılır. Oysa ki mahiyet-i insaniye, meleklerden de ulvidir. Öyle olmasaydı Allah, meleklerden sonra Adem'i yaratır mıydı? Melekler potansiyel olarak Adem'le ifade edilecek mana, muhteva ve memuriyet ruhunu haiz idiler; ama onu alem-i şehadetle sergileyecek istidatta değillerdi. Onun için Allah Hz. Adem'i yani insanı yarattı. Evet, insanın yürüdüğü yolda veya yolun sonunda 'esfel-i safilin' de var, 'ala-yı illiyyin' de. Cibril'in ulaşamadığı ufuklara ulaşmak da var, şeytanı şeytanlıkta geride bırakmak da.

Melekleri Geçen İnsanlar

Evet, melekler bu enginliği ihraz edememişlerdir. Bazı hususi faziletlerde onlar insanın önünde olsalar da, hususi açıdan 'Mercuh, racihe tereccüh edebilir.' kaidesi itibariyle, insan meleklerin önündedir. Buna göre başta İnsanlığın İftihar Tablosu olmak üzere, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali (ra) ve altın silsile içinde daha niceleri seyr-i süluk-u ruhanide meleklerin mukarreb olmayanlarını geçmişlerdir. Hasılı; insan, mülahazalarının enginliği, niyetinin derinliği ile insandır. Dar yaşayan, dar gören, dar düşünen ve cismaniyetin eteğine takılıp kalarak beden endeksli hayat yaşayanlar, gerçek insani mana ve muhtevayı kavrayamazlar. Dilerim Rabbim, çağın nuranileri içinde yer alan herkesi böylesi mazhariyetlerden mahrum bırakmaz...

Emirü'l-mü'minin Hz. Ömer'in Bidatlara Karşı Tavrı

Hız. Ömer (ra), Hudeybiye antlaşması esnasında, altında Efendimize (sav) biat edilen Rıdvan ağacını, daha sonraları bazı kimseler tarafından saygı ve hürmet gösterildiği için kestirmiştir. Vakıa Allah Rasulü'nün (sav) her hatırasına sahip çıkmak ve onlara saygı duymak güzel bir duygudur. Hatta O'nun o gül kokulu mübarek ayaklarını bastığı tozu-toprağı, bir Kuddusi edasıyla: 'Ol Medine izi-tozu bu Kuddusi yüzüne tutiyadır.' deyip koklamak isteriz. Ancak başlangıçta halis duygu ve düşüncelerden kaynaklandığı halde, daha sonraları su-i istimal edilebilen bu türlü hareketlerin, zamanla ibadete dönüşmesi endişesine karşı önceden tedbir almak lazımdır ki, Hz. Ömer de bunu yapmıştır.

Evet Hz. Ömer'in, altında Allah Rasulü'ne (sav) biat edilen ağacı bu türlü endişelerden dolayı kestirmiş olması engin bir basiret ve feraset ifadesidir. Ama ne acıdır ki bizler, hiçbir zaman bu dengeyi tam koruyamamışızdır. Ya, şöyle böyle büyüklerle alakalı eserleri, yerleri takdis eder şekilde ifratlara sapmış, ya da, sözde tevhit adına veya bidatlara karşı tavrı alma mülahazasıyla tefritlere

saparak; tarihi tahrip etmiş, evliya, asfiya ve enbiyayı hafife almışızdır. Bu konuda orta yol, Allah (cc) indindeki kıymetli yerler ve büyükler mutlaka tazim edilip büyük kabul edilmeli, ama büyüklüklerine esas teşkil eden nisbeti görmezlikten gelerek bizzat bir takdis ve tazime de gidilmemelidir.

31.01.2000 - Hakk'a Hizmet Eden Herkesi Kucaklamak

İnsanları, hakkı sadece kendi meşrebi içinde görmeye iten saikler nelerdir? Hakk'a hizmet eden herkesi kucaklamanın yolu nedir?

Cenab-ı Hak, insanı yaratırken, yerinde 'ben' deyip varlığını ortaya koyabilecek bir fitratta yaratmış ve onun benliğini, irade, şuur, his, gönül; diğer yandan da şehvet, kin, nefret vb. duygularla donatmıştır. Bu duygulardan kötü olanlar fenalıklara sebebiyet veriyor diye, onların insanda bulunmamasını istemek, insanlığın da olmamasını istemek olacaktır.

Zira insana, insan olma özelliği kazandıran bu ve benzeri duygulardır. Dolayısıyla her şeyden önce bu duyguların bilinmesi, hem insan benliğinin keşfi hem de onların kaynağının Cenab-ı Hak olması yönüyle kanaatimce büyük önem arz etmektedir. 'Nefsini bilen, Rabb'ini bilir', bu hususu ifade eden güzel bir özdeyiştir. Sokrates'in, bu düşünceyi ifade eder mahiyette olan 'Kendini bil' sözünü, okulunun girişine astırdığı söylenir. Bir yandan insan benliğine ilan-ı harp eden tasavvufçular, diğer yandan 'fenafillah' düşüncelerini sağlam bir zemine oturtmak için benliği kazanma sırları üzerinde durmuş ve konuyla alakalı nice kitaplar yazmışlardır...

'Sadece Benim Yolum Güzeldir' Düşüncesi

Evet insan, kendisinde bulunan bu duygular vasıtasıyla yerinde 'ben' deyip, sadece kendini görebilir; görebilir zira bu duygu, onun tabiatında vardır. Haddizatında bu özellik olmadan onun hak bildiği davada ısrar etmesi ve bağlandığı şeylere sağlam bağlanması da mümkün değildir. Mesela, insan kendi araştırmaları sonucu ve tesiri altında kaldığı kültürün etkisiyle, akli/mantıki yönden Hanefi mezhebinin daha doğru olduğunu kabul edip benimseyebilir. Zaten böyle bir kabulleniş olmadan, ondan istifade etmesi de mümkün değildir. Aynı durum, İslam'a hizmet için seçilen metodlar için de geçerlidir. Bu açıdan bir insan, Üstad'ın ifadesiyle: 'Benim mezhebim/meşrebim daha iyi, daha güzeldir' demeli; ama 'güzel ve iyi sadece benim yolumdur' dememelidir. Bu meselede insanın dengeyi tam yakalayabilmesi, öncelikle kendi duygularını istikamet üzere temsil etmesine bağlıdır. Allah Rasulü (sav) bir hadis-i şerifinde: 'Her insanın bir şeytanı vardır. Benim de bir şeytanım var. Ne var ki, benim şeytanım bana teslim olmuştur' buyurur.

Nefsi Duyguların Islahı

Hadis-i şerifin ifade ettiği manadan hareketle, nefis ve ona bağlı duyguların da ıslah edilmesi her zaman mümkün görünmektedir. Aksi halde bu duygular ıslah edilmez ve istikamet üzere olunamazsa, onlar, şeytanın çok rahatlıkla işletebileceği birer duygu haline gelebilir. İşte o zamandır ki, meydana gelecek ifrat ve tefritler, insan hayatında birer boşluk halinde tebarüz eder ve onun yolda takılıp kalmasına vesile olurlar. -Allahu a'lem- Şeytanın, henüz ruh üflenmeden Hz. Adem'in (as) cesedinde keşfettiği boşluklar da bunlar olsa gerek! Mesela, bu duygulardan şehvet, insanın meşru yollarla tatmini ve neslin çoğalması için verilmiştir. Dolayısıyla onun, bir taraftan bu duyguya tamamen inhimak etmek gibi bir ifrattan, diğer taraftan da bütün bütün tecerrüt gibi bir tefritten kaçınması ve orta yolu bulması gerekir ki, o da meşru çerçevedeki zevklerle yetinip, gayr-i meşru isteklere karşı tavır almakla olur. Keza ona inat duygusu hakta sebat için; hırs duygusu da dünyayı imar için verilmiştir. O, bütün duyguları yerli yerinde kullanabildiği takdirde aşırılıklara sürüklenmeden istikamet içinde kalabilecektir.

Kültür ve Terbiye Anlayışı

Bu hususta diğer önemli bir amil de, insanın kendi kültür ve terbiye anlayışıdır. İnsan, duyguları pes şeylerden uzak olduğu ölçüde insandır. Zaten terbiye deyince de, bedene yönelik terbiyeden çok, duygu ve düşüncenin terbiyesi akla gelmektedir. Evet, hepimizde nefis vardır; bu yüzden de iltizam ettiğimiz bir şeye karşı daha fazla alaka duyup, alternatif düşüncelerden rahatsız olabiliriz. İşte bu tür rahatsızlıklar her hissedilişlerinde insan, 'O takva sahipleri ki, bollukta da, darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler..' (Al-i İmran, 3/134) ayetini esas alıp; 'Madem bu insanlar bizim kulvarda mücadele veriyor; dolayısıyla müttefikimizdir. Diğer taraftan Allah'ımız bir, Kitab'ımız bir, Peygamber'imiz bir, Kabe'miz bir.. binlerce bir'de müşterekiz. Ve madem berzahta, mahşerde, sıratla ve -inşaallah- cennette beraber olacağız; o halde onlara karşı kin duymamız doğru değildir' diyerek bütün olumsuzlukları kendi enginliği içinde eritebilir. Bu mantık ve bu anlayışla hareket edip, hissiliğimizi yendiğimiz oranda, bağrımıza basamayacağımız kimse kalmayacaktır.

Hasılı; dine hizmet eden her insanla iyi geçinme hususunun, en az cihad etme kadar önemli bir mesele olduğunu bildiğimiz an, bütün insanlara sinelerimizi açmamız mümkün olacaktır.

05.02.2000 - Füyûzat Hisleri

İşlerimizin yoğunluğundan dolayı ibadetlerimizdeki ihmal ve eksiklerimizi, füyûzat hislerinden fedakarlık diye yorumlayabilir miyiz?

Füyûzat hisleri dediğimiz husus, bizim terminolojimizde, muhabbetullah'ın neticesi olarak, Rabbimizden bazen bir vâridat halinde bazen de bir inşirah olarak gelen tarifi oldukça zor bir halet-i ruhiyedir. İmandan rûhânî zevklere uzayan bu vetireyi izah etmek gerekirse, önce iman-ı billah sonra marifetullah onun arkasında muhabbetullah sonra da zevk-i ruhani basamağı gelir.

Zevk-i ruhani, maksud-u bizzat yapılarak doğrudan doğruya istenilmemelidir. Zira siz, Allah'ın verdiği bazı şeyleri, bir vâridat, bir akdes ve mukaddes feyiz akıntısı halinde her zaman vicdanlarınızda duymayabilirsiniz.. veya bazılarınız duymayabilir. Allah (cc) bazı kimseleri kapalı sandık gibi tutar, onlara bir şey hissettirmez; bazı şeyler hissettirse de bazı fitratlar onu duymayabilir. Diğer taraftan öyle insanlar vardır ki, çok fazla tecelli olmasa bile güneşten gelen bir radyasyonun çarpmasıyla alev alabilen nesneler gibi hemen parlamayıverirler. Öyle olunca da bunlar, turnikede sizden otuz kadem geride oldukları halde, misal aleminde hergün Efendimiz'le, İslam'a hizmet etmiş büyük insanlarla kolkola bulunabilirler. Zira onların fitratları müsaittir bu işe. Eğer sizin fitratınız buna müsait değilse, değil açıktan açığa Peygamber'le kolkola olmak, avamın tesellileri olan rüyalarda bile O'nunla buluşamazsınız.

Ötelerle alakalı meseleleri, şu maddi alemi görüp kabullendiğiniz gibi riyazi bir katiyette görüp ve: 'Bir adım atsam cennete girebilirim' ruh haleti içinde değilsen, o kapıların sana açılması imkansızdır. Ne var ki böyle bir ruh haletinin olmaması da ciddi bir eksiklik değildir. Çünkü asrın fikir mimarının da ifade ettiği gibi; bir insana en büyük ikram-ı İlâhî, Cenab-ı Hakk'ın ona ikramını hissettirmemesidir. Hem böyle bir hal, ne Hz. Ebu Bekir'de, ne Enes b. Malik'de, ne de başka sahabilerde vardı. Halbuki onlarda öyle bir mazhariyet vardı ki, her birinin taşıdığı değer, diğer insanların taşıdığı değerın kat kat üstündeydi..

Evet, gerçi bu, istenilmeyecek bir şey değildir; ama, Allah (cc) vermemişse, ille de olsun diye hırsla istemenin doğru olmadığı da muhakkak. Evvela, bütün bunlar Allah'tan gelebilecek mevhibelerdir. Dolayısıyla bize, ihlaslı ve samimi olmak, dine hizmette sürekli koştururken, kalb ve kafamızın içine zerre kadar dahi olsa ağyar düşüncesinin girmesine fırsat vermemek düşer. Bir şarkı

sözlerinde, 'Gözlerinin içine başka hayal girmesin, Benden evvel başkası bakıp seni görmesin' denildiği gibi, bizim de Allah'la aramızdaki münasebet bu ölçü ve bu çerçevede olmalıdır. Mesela, insanların bize karşı teveccühlerinde iki büküm olarak: 'Allah'ım bana sen böyle bakmıyorsan, vallahi yerin dibine giriyorum' diyerek hacâlet ifade edilmelidir. Zira asıl olan marz-ı İlahî'dir. Üstad'ın da ifade ettiği gibi; şayet O razı ise, isterse, alemi de razı eder.

Bu itibarla, dine hizmet edenler, füyuzat hislerine değil, ihlasla hizmet edip etmediklerine bakmalıdırlar. Hizmetleriyle birilerinin hidayetine vesile oluyor ve onların hidayetine vesile olacak plan ve programlar yapabiliyorlarsa, güneşin doğup battığı her şeyden hayırlı bir iş yapıyorlar demektir. Günümüz şartlarıyla milyonlarca araba bağışlasanız bile -yemin ederek söylüyorum Allah indinde, bir insanın hidayetine vesile olma sevabına ulaşamazsınız.

Eğer siz bir yerde bu işi en mükemmel şekilde yapıyorsanız, artık füyuzat hissi de ne demek! Sizin şahsî füyuzat hisleriniz katiyen bununla tartılamaz. Ne var ki, bazen sizin füyûzat hislerinizle alakalı herhangi bir hesabınız olmadığı halde, onlar da dolu dolu yaşanabilir. Eğer füyuzat hisleri önemli bir mesele olsaydı, Allah Rasulü (sav), Abdülkuddüs'ün yemin ederek, 'eğer O'nun ulaştığı yere ulaşıyordum geriye dönmezdim' dediği yerden O da geri dönmezdi. Halbuki O, insanların ulaşamayacağı bir zirveye ulaşmış, orada hurilerin perdedarlığını görmüş, melekler teşrifatçılık yapmış ve yıldızlar kaldırım taşı gibi ayaklarının altına döşenmişti ama, O bütün bunlardan çok daha önemli bir meseleden dolayı geri dönmüştü ki o mesele de, insanlığın irşad ve hakka uyarılması meselesiydi. Evet bizler her konuyu Allah'ın kıstaslarına göre tartmalıyız.

Diğer taraftan, 'işlerimizin yoğunluğundan dolayı ibadet ü taate vakit bulamıyoruz' sözü, kabul edilebilecek bir özür değildir. Çünkü bir insan, mesai saatlerinin dışında, çay içme, arkadaşlarıyla sohbet etme v.s. şeylere ayırdığı zamanı insafla düşünse, geriye çok zamanının kaldığını görecektir. Zannediyorum, herkes, böyle boş zamanlarında Allah'a teveccüh edip, dua ve niyazda bulunma vakti bulabilir.. ve bu, hem onu dinlendirir hem de zamanını bereketlendirir. Evet, öyle tahmin ediyorum ki, bizler eğer, iyi bir zaman ayarlaması yapıp da fiziki olarak yorulduğumuzda, ibadet ü taatte bulunsak, evrad ü ezkar okusak; ruhen yorulduğumuzda da tekrar işimize koşsak, hem bedenlen, hem de ruhen dinlenmiş olur ve bu iki alem arasında yani evrad ü ezkar ve ibadet ü taatten dünya işlerine onlardan da tekrar diğerlerine gelip giderek hayat kanaviçemizi örebilsek mükemmel bir dantela ortaya koyabiliriz - Allah'ın inayet ve keremiyle-

07.02.2000 - Tebliğ ve İrşad Ufku

Efendimizin (sav) tebliğ ve irşad vazifesini yerine getirirken bütün sınıflara yaklaşma tarzı nasıl olmuştur. Misallerle izah eder misiniz?

Efendimizin (sav) irşad yolu, cemiyetin her kesimine açık bir şehrah ve her seviyedeki insana bir mektep gibidir. Bu mektebin talebeleri arasında yaş ve sınıf bahis mevzuu değildir.

Mesela bu mektebe ilk intisap eden talebelerden Hz. Ebu Bekir (ra) 37, Hz. Ali (ra) ise 7-8 yaşlarındadır. Yine bu mektebin müdavimlerinden Hz. Zeyd İbni Harise (ra) -bu zat Efendimiz (sav) tarafından hürriyetine kavuşturulmuş bir köledir- ilklerdendir. Allah Rasulü (sav), Hz. Zeyd'in kendisini herkese ve herşeye tercih etmesine karşılık onu 'evladım' deme gibi bir şerefle şerefleştirmiştir. Bunun üzerine de herkes ona 'Zeyd İbni Muhammed' demeye başlamıştır. Ahzab Suresi'ndeki (Ahzab, 4-5) evlatlıkların öz oğul gibi olmadığını ifade eden ayet nazil olacağı ana kadar da Hz. Zeyd bu şerefli ünvanı korumuştur. Daha sonraları bu şanlı Sahabi, Efendimiz (sav) tarafından 'Mute'ye giden orduya kumandan olarak tayin edilmiş ve burada şehadet mertebesine yükselmiştir. Yine ilklerden biri de kadınlık aleminin sultanı Hz. Haticetü'l-Kübra validemizdir ki, bu mektebin en büyük talebelerinden biri sayılır.

Semavi Mektep

Efendimiz (sav), sema buudlu bu mektebin kapılarını fark gözetmeksizin toplumun her kesimine ardına kadar açmıştır. Bu mektebe Bilal-i Habeşi, Selman-ı Farisi ve o gün bir demirci çırağı olan -o çırağa ruhumuz feda olsun- Habbab (ra) devam etmektedir. Efendimiz (sav), Bilal'leri, Selman'ları ve Habbab'ları hemen her zaman toplumun en saygıdeğer insanlarıyla eşdeğerde tutmuş ve onları yanından hiç ayırmamıştır. Hatta bir kısım zengin ve soylu müşrikler, ihtimal Müslüman olma yoluna girince, 'Sen bunları yanından ayır. Biz geldiğimiz zaman Seninle hususi görüşelim.' şeklindeki tekliflerine Nebiler Serveri (sav) hiç mi hiç itibar etmemiştir. Her ne kadar bazı yazar ve vakanüvistlerin, 'Hz. Peygamber (sav) bu mevzuda müşriklere biraz temayül eder gibi göründü.' türünden bazı yakıştırmaları olsa da bunun doğru olması mümkün değildir. Zira Efendimiz (sav) 'Liyağfirakellahu ma tekaddeme min zenbike ve ma teahhar.' (Fetih, 2) hakikati ile serfirazdır. Yani Allah, O'nun geçmişini bağışladığı gibi geleceğe ait yapacağı şeylere karşı da günah yollarını

kapamıştır. Allah Rasulü (sav), Ebu Cehil ve Ebu Leheb gibi küfürde topluma öncülük yapan kimselerin inanmalarını ve Müslümanlığa omuz vermelerini çok arzu etmiştir; ama bunlar, bütün istidatlarını köreltiklerinden inanamamışlardır. Zahiri esbap açısından Ebu Cehil veya Ebu Leheb'in inanması halinde bütün bir Mekke, Urve ibn Mesud'un iman etmesi halinde de bütün bir Taif halkının Müslüman olması muhtemeldi. O, bu mülahaza ile onların iman etmeleri için farklı şeyler düşünebilirdi. Ama -kanaat-i acizanemce- Allahu Teala, O'na (sav) asla böyle bir şeyi düşünme fırsatını vermemiştir. 'Sabah akşam Seninle beraber Allah'ın hoşnutluğundan başka bir şeyi düşünmeyenleri, sakın yanından kovma!' (En'am, 52) ayeti böyle bir fırsatın verilmeyişinin en güçlü referansıdır. Bu durum, bütün peygamberler için bahis mevzuu olsa gerek. Mesela inkarcıların, 'Hem sonra Senin peşinden gidenler toplumumuzun en düşük kimseleri, bu da gözler önünde' (Hud, 27) demelerine karşı Hz. Nuh tutum ve davranışlarıyla alakalı kararlılığını: 'Ben, o iman edenleri kovacak da değilim. Elbette onlar Rabb'lerine kavuşacaklar; ama ben sizin cehalet içinde yuvarlanan bir toplum olduğunuzu görüyorum.' (Hud, 29)

Sözleriyle Göstermiştir

Kaldı ki -rivayet zayıf da olsa- Efendimiz (sav) bu mevzuda Cenab-ı Hak tarafından bir tenbih bile almıştır. Bir gün, ama sahabi Abdullah İbn Ümm-i Mektum (ra), soru sormak amacıyla Efendimizin (sav) yanına gelir, o sırada Hz. Ruhu Seyyidi'l-Enam müşriklerin ileri gelenlerinden birisine İslam'ı anlatmaktadır. İbn Ümm-i Mektum'a iltifat etmeyerek irşat vazifesini sürdürür. Bunun üzerine de 'Yanına görmeyen (ama) biri geldi diye yüzünü ekşitti ve sırtını döndü.'(Abese, 1) ayeti nazil olur. Rivayet doğru olsa da olmasa da o hep iyiye, güzele yönlendirilmektedir.

Mekke'de fakir bir çoban olan Abdullah İbn Mesud (ra), İslam'la şereflendiği andan itibaren hayatının sonuna kadar Efendimizin (sav) yanından hiç ayrılmamıştır. O kadar ki bazı kimseler onu, Allah Rasulü'nün (sav) aile fertlerinden biri sanırlardı.

Yine bu mektebin talebelerinden birisi de Hz. Selman'dır (ra). Nebiler Serveri (sav) onun için 'Selman ehl-i beytimdendir.' iltifatında bulunmuştu. Halbuki Hz. Selman'ın acem veya Türk olduğuna dair rivayetler var.

Her Kesime Hitap Ederdi

Evet Efendimiz (sav), o semavi mektebinin çerçevesini olabildiğine geniş

tutmuştu. İbtida ile intihayı cem etmiş bu yüce Nebi (sav), talebeleriyle yaptığı derslerde öylesine bir malzeme kullanırdı ki, en aşağı seviyedeki çırağı ile Hz. Cibril o dersten aynı şekilde istifade ederdi. Evet bu derslerden herkes kendi seviyesine göre yararlanır ve o gül hüzmelerinden peteğine bir şeyler koymasını bilirdi. Dersler o kadar anlaşılır ve derin idi ki, Cibril bile bazen o huzurun sadık talebelerinden biri olarak oturup Efendimizin (sav) sohbetini dinlerdi. Yine Mikail, bazen sözden çok iyi anlayan Hz. Ebu Bekir (ra) ile O'nun (sav) sohbetinde bulunurdu. Hatta bir gün sohbet öylesine derinleşip buudlaşmıştı ki, Hz. Ebu Bekir kendinden geçerek hayret ve hayranlık içinde, bakışlarını Efendimize (sav) çevirerek, 'Sizi böyle kim edeplendirdi?' demişti. Efendimiz (sav) de herhangi bir tekellüfe girmeden bu soruya 'Benim muallimim Allah'tır. Bana öğretilen şeyleri de O öğretti.'cevabını vermiştir.

Mürşid-i Ekmel

Saniyen Efendimiz (sav) tebliğ vazifesinde kendisi için gerekli olan vasıflarla tam muttasıf olarak gönderilmiştir. Evet Allah (cc) O'nu (sav), bu yüce vazifesinde fetanet, ismet, emanet ve sıdkla serfiraz kılmıştır. Fetanet, cerbezeye gitmeyen, daima insanlar için çok faydalı muhakemeler ortaya koyan ve sırat-ı mustakimi temsil eden üstün akıl demektir. Efendimizde (sav) (haşa) cerbeze yoktur ama, her meseleyi çok kıvrak şekilde kavrama vardır. Bernard Shaw'un da, 'Problemlerin üst üste yığıldığı asrımızda bütün müşkülleri bir kahve içme rahatlığı içinde çözen Hz. Muhammed'e (sav) beşer ne kadar muhtaçtır!' sözüyle ifade ettiği gibi, Allah Rasulü (sav) en muğlak meseleleri her zaman çok rahatlıkla çözmüştür. O (sav) bedeviyetten kurtarıp, küfre ait urbayı sırtlarından çıkararak iman, marifet ve muhabbetle Muhammedi ruh içine girmiş bu insanlardan bütün ahlak-ı seyyieyi söküp atmış ve ahlak-ı aliyeyi ruhlarının her noktasına işleyerek örnek ve medeni bir toplum ortaya çıkarmıştır. Efendimiz (sav) işte o büyük dava için böyle bir fetanetle hazırlanıp gönderilmiştir. Evet, sırat-ı mustakimi ifade eden mutedil bir zekanın irşad ve tebliğ adına ifa edeceği mana çok büyüktür. Bu mevzuda diğer bir husus da, Efendimizin (sav) ismetidir. O'nun (sav) peygamberliğinden önceki iffet ve ismet yörüngeli hayatı, daha sonraki peygamberlik vazifesinin bir basamağını teşkil eder. Allah Rasulü (sav) ileriye doğru adım adım giderken, kendisinde bulunan bu güzel huy ve hasletler, basamak basamak O'nu daha sonra eda edeceği o büyük davanın kahramanı haline getirmiştir. O (sav) o kadar afif bir hayat yaşamıştır ki, kendisine düşmanlık yapanlar O'na, 'sihirbaz', 'şair' gibi iftiralarda bulunmalarına rağmen, O'nun ismet ve iffetine aykırı hiçbir şey

söyleyememişlerdir.

Emniyet İnsanı

Efendimizin (sav) irşadının çok güçlü ve tesirli olmasında emin oluşunun da büyük tesiri vardır. O (sav) gerek peygamberliğinden önce ve gerekse peygamberliğinden sonra, insanlara hep emniyet telkin etmiştir. Zaten O (sav) peygamber olmadan önce de 'el-Emin' namıyla anılmaktaydı. Doğrusu O (sav), herkese öyle bir emniyet telkin etmiştir ki, Ebu Cehil ve Ebu Leheb gibi en amansız düşmanları bile, O'nun emin oluşunu kabulde tereddüt göstermemişlerdir. Zira Allah Rasulü (sav) bütün hayatını engin bir emniyet ruhuyla geçirmiştir. Şu tablo bu hakikate güzel bir misal teşkil eder: Hz. Yasir (ra) henüz Müslüman olmamıştır. Bir gün dışarıya çıkan oğlu Hz. Ammar'a nereye gittiğini sorar. Hz. Ammar 'Muhammed'in (sav) yanına.' cevabını verir. Bunu öğrenen Hz. Yasir, oğluna şunları söyler: 'O, emin bir insandır. Mekkeli O'nu böyle tanır. Eğer O, peygamber olduğunu söylüyorsa doğrudur. Çünkü O'nun yalan söylediğini kimse duymamıştır.' Buna bağlı olarak Efendimizin (sav) bir de sıdk sıfatı vardır. O (sav) hayatında bir kere olsun yalan söylememiş ve her zaman çevresine güven telkin etmiştir. Evet Nebiler Serveri (sav) hep doğru yaşamış ve doğruluğu tavsiye etmiştir. Zaten bir hadis-i şeriflerinde de o şöyle buyurur: 'Doğruluktan ayrılmayınız. Doğruluk sizi birr'e, o da sizi cennete ulaştırır. Kişi doğru olur ve daima doğruyu araştırırsa, Allah katında sıddıklardan yazılır. Yalandan sakının; yalan insanı fücra (günaha), o da cehenneme götürür. Kişi durmadan yalan söyler ve yalan araştırırsa Allah katında yalancılardan yazılır.'

İrşad ve Tebliğ Erleri

Hasılı, Efendimizin (sav) irşat ve tebliğinde bu yüce vasıflarının çok büyük tesiri olmuştur. Günümüzde de irşad ve tebliğ erleri, gönül verdikleri davada muvaffak olabilmeleri için, yukarıda zikredilen bu vasıflarla muttasıf olmak zorundadırlar. Bu vasıfları arzu edilen seviyede olmayanların değişik arıza ve problemler yaşamaları kaçınılmazdır. Efendimiz (sav) toplumun her kesimine açık olan mektebinde, büyük ölçüde o mümtaz şahsiyetiyle müessir olmuştur. Günümüzün güzide nesilleri de, Efendimizin (sav) bu sıfatlarıyla vasıflanmaları ölçüsünde çevrelerine müessir olup kolaylıkla insanları aydınlık ufuklara taşıyabileceklerdir.

14.02.2000 - Rabıta

Rabıta nedir, rabıtada hangi esaslara dikkat edilmelidir?

Rabıta; 'bağ' ve 'irtibatlandırıcı' manalarına gelir. Sofiler onu, dervişin şeyhine özel teveccühü yerinde kullanırlar ki, bunu şu şekilde açabiliriz: Salık, doğrudan doğruya envar-ı tecelliyattan tam istifade edemediği -bu kendini liyakatsız görmeden de kaynaklanabilir- şeyhinin atmosferinde fani olarak onun teveccühünün gölgesinde İlahi tecellileri duymaya çalışmaktır ki, gölgeden çıkıp vesayetten sıyrılınca Hakk'la muamelesini bizzat da sürdürebilir. Bidayette mürşit böyle bir istifadeye vesile olduğundan, bir üstad ve rehber olarak ona saygıda da kusur edilmez. Aslında belli bir çerçevede, Kur'an da, diğer kitaplar da, enbiya-ı izam da -asliyet-zilliyet, metbuiyet-tabiiyet hususları mahfuz- bir'e vesiledirler. Ve vesileğin vüsatı ölçüsünde, 'İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmemiş demektir' fehvasınca onların şahsında Allah'a teşekkürde bulunmuş oluruz.

Diğer bir yaklaşımla rabıta, maddi-manevi, muhtemel ya da muhakkak saldırı ve ızararlara karşı, din ve dince mukaddes sayılan şeylerin muhafazasına kendini adama demektir. Daha geniş bir çerçevede ise, bölünmez, parçalanmaz, kopmaz bir bütünün bünyan-ı mersus haline gelip sonra da bu yekvücut heyetin, İslam'ın harim-i ismetine uzanacak ellere karşı fevkalade bir hassasiyet ve titizlikle mukabelede bulunması da diyebiliriz. Bunun değişik konulardaki tezahürü farklı farklıdır; mesela askerlerin, hudut boylarında namusumuza, toprağımıza göz diken kimselere karşı, nöbet tutmaları bir rabıtaadır. İşte böyle bir rabıtanın, -bu esasları bize anlatan Sahib-i Şeriatın beyanlarına göre- bir saati bir sene ibadet yapmaya eş değerdir.

Milli Kimliği Korumak

Bir ülke insanının, sahip olduğu değerleri, mübarek ve mukaddes düşüncelerini koruma altına almak için beraberlikler tesis etmeleri, organize faaliyetlerde bulunmaları dini, milli kimliklerini koruma mücadelesi vermeleri veya iç ve dış tehditlere karşı kitleleri uyarmaya çalışmaları irşad platformunda bir rabıtaadır. Yukarıdaki hususların müdafaa ve muhafazasıyla alakalı açılan çığırda, hizmet etme durumunda bulunan fertler: 'Kardeşimin namusu benim namusum, onun haysiyeti benim haysiyetim, onun izzeti benim izzetim, onun hizmeti benim hizmetim; biz hepimiz bir sefinde hizmet eden hademeler

hükmündeyiz; birimizin gafleti, bu vapurun batmasına, alt üst olmasına sebebiyet verebilir. Biz hepimiz bu fabrikada ayrı ayrı çarklar hükmündeyiz, birimizin tevakkufu, bütün bu fabrikadaki çarkların hepsinin ataletine sebebiyet verebilir. Öyleyse hepimize teker teker, teyakkuz düşüyor.' diyerek birbirlerine çok ciddi bir bağla bağlanmaları da ayrı bir rabıta'dır.

Rabıta-yı Canan

Sofilerin üzerinde durduğu rabıta -yeri Kalbin Zümrüt Tepeleri- dar, ferdi ve özel bir rabıta'dır. Bu şekildeki rabıtayı kabul etmede bir beis yoktur. Nasslara göre izahı kabil ve vesilelik manasındaki rabıtayı inkar ise bir bağınazlık ve bir taassuptur. Tabii onu, sadece şeyhi, mürşidi veya Allah Rasulünü tezekkür ve tahattur etme şekline irca etmek de rabıtanın engin manasını daraltma demektir.

Tarikatlar rabıtayı şu şekilde uygular: Mürid, mürşid bildiği zatı kendi iki kaşının ortasında, kendisini de onun iki kaşı ortasında gibi mülâhaza eder. Onun şemailini, hayat tarzını, sîretini, iç alemini tezekkür ve tahattur ederek, onun gibi olmaya çalışır ve kendini öyle olmaya zorlar.

Burada bir bakıma Allah (cc) ile kul arasına başka birisi konmuş gibi oluyor. Ancak bunun öyle olmadığı da açıktır. Bize göre bu anlamda rabıta emekleyen bir insanın, tavus kuşu gibi göklerde pervaz eden birinin arkasına takılması ve hedefine ulaşmak için hızını artırması demektir. Bu meseleyi biraz açacak olursak; kişi ister vadinin dibinde, ister dağın zirvesinde olsun, her zaman ellerini Allah'a kaldırıp O'na maksatlarını açar, içini şerh eder, rahatlıkla 'Senin abd-i kemterin olan benim, Sen'den istediklerim şunlardır.' diyebilir. Fakat meseleyi murakabe platformu içinde ele aldığı, günahlarını hatırladığı, Rabb karşısında acz ve fakrını mütalaa ettiğinde, zaman zaman ümitleri kırılabilir, inkisara düşebilir ve 'Ben kim, şu büyük şeyleri isteme kim?..' -bu mülâhaza yanlış olabilir- diyebilir. İşte bu noktada kul murakabeden rabıtaya çekilip 'Allahım benim dilbeste olduğum mürşid-i kamil şudur, O'nun el kaldırmalarının gölgesinde ellerimi sana kaldırıyorum. O'nun teveccühünün arkasında Sana teveccüh ediyorum. O'nun bülbül gibi söyleyen dilinin arkasında ben de acizane bu hissiyatımı ifade etmeye çalışıyorum. Beni bu duruma iten, aczim, fakrım ve O'nun hakkında hüsn-ü zannım, benim makbul olmayışım onun da makbuliyetidir. O'nun yüzü suyu hürmetine dualarımı kabul eyle..' diyebilir ki işte rabıtanın gerçek manası da budur. Görüldüğü gibi burada mürşid veya mürşidin mürşidi, Allah ile kul arasına girmiyor, belki kul acz ve

fakrını itiraf içinde, haddince bir duruma giriyor ki, bu manadaki rabıta, seyr-i sülukun bir zatın gölgesi veya vesayası altında tamamlanmasına, acz ve fakrı idrakle o zata bağlılık ve iktida içinde yapılan, ibadetü taatın ünvanı oluyor. Böyle olunca da Allah'la (cc) kulları arasına kimse girmiş olmuyor. Allah'a (cc) kulluk için böyle bir vesile şart olmasa da, onun Allah'la (cc) kul arasında vesateti esas kabul eden sapık mesleklere benzetilmesi de doğru değildir -ki ben böyle rabıta yapan hiçbir tasavvuf ehli veya ekolu tanımıyorum- Değil herhangi bir şeyhi, Hz. Mesih'i Allah ile kendi aralarına koyma anlamında bir rabıta hatadır, hatta -neuzü billah- şirktir.

Rabıta İnsanı

Rabıta kavramı bu temeller üzerine oturtulduktan sonra, ona konu alan zatın kimliği çok önemli değildir. Mesela benim hayatımda kullukları ile çok ciddi izler bırakmış derin, engin insanlar vardır. Bunlardan birinin -ki sizin çok değer atfetmeyeceğiniz bir insandı ama benim nazarımda çok büyüktü- dua ederken yüzüne bakardım. O duasında boynunu bir tarafa bükerek, bazen dudaklarını kıpırdatamaz, bir müddet sonra elleri de dudakları da titremeye başladılar. Şahsen ben o zat hayatta iken, onunla beraber namaz kıldığım her anda, onun duasını, dudaklarındaki o kıpırdanışı, yüzündeki o ciddi teessür ve tahassürü, yakalamaya çalışırdım. O zatın vefatından sonra da çok defa ellerimi kaldırdığımda, onu, o titreyen elleriyle, kıpırdayan dudaklarıyla, buruk boynuyla tezekkür ettim ve ondan ders almaya çalıştım. Eğer bu rabıtaysa böyle bir rabıtada hiçbir mahzur yoktur ve bu katiyen tevhide gölge düşürmemektedir.

Evet, katı bağnaz bir kısım kimselerin düşündüğü gibi meseleyi ele alarak, Ebu Yezid el-Bistami, Cüneyd el-Bağdadi ve İ. Şibli'lerden başlayıp günümüze kadar gelen selef-i salihini, hususiyle Hz. Şah-ı Nakşibendi gibi, alem-i İslam'ın önemli bir güneşi olan bir zatı ve onun açtığı çığırda bu işi yapanları hatalı ve kusurlu görme büyük bir günahdır. Hata edenler, işi çığırından çıkaranlar varsa, elimizde ehl-i sünnet ve'l-cemaatin düsturları vardır, biz her şeyi onlara tevfikân -Allah'ın inayetiyle- doğruyu bulabiliriz

21.02.2000 - Mükâşefe: İlâhî Nurlar

Mükâşefe-i ayn, ilâhî nurların, salikin kalb ufkunu aşarak, onun bütün letaifini ihata etmek suretiyle bütünüyle duygularda hissedilip yaşanması mertebesidir. Tabir-i diğerle o, medlulu deliller üstü duymanın, zevk etmenin unvanıdır. Hak yolcusu ile hakikat arasındaki perdeler, kulun Hakk'la münasebeti açısından farklı farklıdır: Esma ve sıfat hakikatlerine kapalı bulunma bir perde olduğu gibi, kalbin, Allah'la beraber başkasına yönelmesi de ayrı bir perdedir. Varlığın felsefi kriterlere göre yorumlanması -aynı ölçüde olmasa da- o da yine bir hail sayılır. Hatta Mişkat-ı Muhammediye'nin dışında - O'nunla beraber bulunsa da- ayrı bir ışık kaynağı aramak da tehlikeli bir perdedir.

Kibir, hased, ucub, riya, fahr ve enaniyet misüllü iç inhiraflar, hakikatin olduğu gibi duyulup hissedilmesine mani olması ölçüsünde, küfür ve dalaletin basamakları sayılan günahlar da önemli bir engel sayılırlar. Bu perdelerin örgülenip hazırlandığı tezgahları, nefis tezgahı, şeytan tezgahı, kendine ve bizim hevesatımıza bakan yanlarıyla dünya tezgahı veya beşeri boşluklar, beşeri zaaflar tezgahı diye sıralayabiliriz ki her biri tek başına öldürücü birer tuzaktır. Bu tuzaklar sürekli çalıştırıldığı ve beşerî boşluklar açık bırakıldığı takdirde söyleyeceğimiz her şey beyhude, her davranış bad-i heva bütün gayretler boşuna ve vuslat kuşağında hicran yaşamamız kaçınılmazdır.

Marifet Tecellisi

Bu perdelere takılmadan, yolda bulunmanın hakkını verenler için ilk mükâşefe; Hazreti Meşhud-u Ezeli'nin, salikin kalbinde hasıl ettiği bir marifet tecellisidir ki, onu elde eden arif, sabit kadem olabilirse, yolar ona, şuhuda kadar açılabilir. Ne var ki, böyle bir tecelli süreklilik arzetmez, yer yer kesilir ve yollar bir bölümü itibariyle kararır ve yürüme esnasında sık sık duraklamalar yaşanır; ancak Hak yolcusunun kalbindeki yükselme arzusu hiçbir zaman dinmez; zaman zaman başı dönüp sarsılsa da, yürüyüp menzile ulaşma arzusuyla hep çırpınır durur. Böyle dağdağalı bir yolculukta ye'se düşmeden yolda olmanın hukukuna riayet etmek bir babayiğitliktir ve bu babayiğitliği devam ettirebilenler her zaman kesintisiz inkişaflara, aralıksız mükâşefelere ve derken ilmilikten ayniliğe yürürler ki, bunun hemen iki kadem ötesinde temkin ve teyakkuz testekli 'mükâşefe-i ayn' hakikatini duyup hissetmeye başlarlar. Bu kudsi

yolculuğu daha da sürdürebildikleri takdirde, seyahatleri gider müşahede ile noktalanır.

Mükâşefe-i ayn, ilâhî nurların, salikin kalb ufkunu aşarak, onun bütün letaifini ihata etmek suretiyle bütününü duygularda hissedilip yaşanması mertebesidir. Tabir-i diğerle o, medlulu deliller üstü duymanın, zevketmenin unvanıdır.

Seyr-i rûhânîsinin mebdei olması itibariyle, bu mertebenin en büyük kahramanı olan Hz. Ruh-i Seyyidü'l- Enam (sav), başta Miraç olmak üzere, hayat-ı seniyyelerinin zirvelerinde, -O'nun hayatı hep zirvelerde geçmiştir- sürekli mükâşefeden müşahedeye yürüyerek, her zaman esrar-ı imanı duyup zevk etmiş; cennet, cehennem, melekler, hatta kader kalemlerinin cızırtılarına kadar ötelere alakalı en sırlı şeylere muttali olmuş, sonra da dönüp asliyet planındaki bu müşahedelerini, cüzîyet ve zılliyet zeminindeki bendelerine armağan ederek geçip gittiği kapıları aralık bırakmış; dahası, yürüdüğü yolları, kalblerdeki marifet nurlarına göz kırpan reflektörler gibi ışığa açık işaretçilerle teminat altına almış ve gezip temaşa ettiği makamlarda; 'Ma zâğa'l- basaru vema tağâ' fehvasınca gözü kaymadan, bakışı bulanmadan ve başı dönmeden dolaşmış, sonra da bu kevn ü fesadın dahasına tahammülü olmadığı bir noktada, yolu da yolculuğu da arkasındakilere emanet ederek 'Allahümme'refika'l-a'lâ' deyip Rabbine yürümüştür.

Rûhânî Seyahat

Arkadan gelen vefalı dostları da, bu mükâşefe yolunda, sebepleri ve neticeleriyle miras aldıkları bu ruhani seyahat ve temaşayı sürdürmüş; his, müşahede ve duygularında, yerinde keskin ve isabetli içtihadlarıyla, yerinde 'Ya sariyetü, elcebel.. elcebel!' gibi boşalma ifade eden sözleriyle, yerinde: 'Perde-i gayb açılrsa yakinim ziyadeleşmez' türünden sır vermeleriyle ve yerinde de, 'Ümitvar olunuz şu istikbal inkılabâtı içinde en yüksek ve gür sadâ İslam'ın sadâsı olacaktır.' gibi bişaretleriyle seslendirmiş ve mükâşafenin değişik televvünlerinden ne resimler ve ne mânâlar sunmuşlardır.

21.02.2000 - Hüsn-ü Zanda Ölçü

Hüsn-ü zan nasıl, ne kadar ve kimlere karşı olmalıdır? Dinimizce koyulan ölçüler nelerdir?

İnsanlar hakkında hüsn-ü zan etme bir esas haline getirilmeli ve bir disiplin olarak benimsenmelidir; benimsenmeli, zira hamlılığımızın gereği, herkes hakkında hüsn-ü zan edemeyebiliriz; ama İslamiyet'e ait çoğu meselede olduğu gibi böyle bir düşünce tarzı da işletile işletile insan tabiatının bir parçası haline getirilebilir.

işiler hakkında, mümkün olduğu nispette hüsn-ü zan etmek lazımdır. Su-i zan ise pek çok kötülüğün kaynağıdır. Ayrıca iyi hal esas; suç ise arızidir. Buna göre kötülükler kendi emare ve delilleri ile ortaya çıkacağı ana kadar bir insan masum sayılır. Bizim de bu masumiyete saygılı olmamız gerekir. 'Beraet-i zimmet asıldır=İspatlanmadıkça kişinin suçsuzluğu esastır' demek olan kural hukukun temel prensiplerindendir. Biz böyle davranmakla aynı zamanda, Hristiyanlıktaki 'zenb-i asli'ye benzer şekilde herkesi mücrim görme gibi bir vartaya da düşmemiş oluruz.

Övgüde Denge

Ancak insanlar hakkında hüsn-ü zan ya da hüsn-ü şهادette bulunmanın belli ölçüleri vardır. Mesela, bazen hakkında senavari sözler sarf ettiğimiz bir insan, onu hazmedemeyecek kadar olgun olmayabilir ve bizim onun hakkında söylediğimiz sözler, onun küstahlaşmasına, bazen de başkalarının aldanmasına sebebiyet verebilir. Bu da Efendimiz'in ifadesiyle, o insanın boynunu kırma demektir. O halde bize düşen şey, herkes hakkında hüsn-ü zan etmekle beraber, onlara olduğundan fazla payeler yüklememek ve Cenab-ı Hakk'a karşı da onu tezkiye etmemek şeklinde olmalıdır. Evet bazen hakkı olmadığı ölçüde hüsn-ü zan eder, Allah'a (cc) karşı onu tezkiye etmiş oluruz; bazen de aşırı övgülerle küstahlaştırırız. Bu itibarla hüsnü zan bazen karşı tarafa zararlı olabilir. Hele bir de kendini sıfırlayacak kadar bir olgunluğa erememişse...

Allah'ın Şahitleri

Vefat eden insanlar hakkında hüsn-ü şهادette bulunma da, aynı çerçevede değerlendirilebilir. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de; 'Sizin insanlar üzerinde şahitler olmanız, Rasul'ün de sizin üzerinizde bir şahit olması için sizi orta

(dengeli) bir millet kıldı' (Bakara/143) buyurmaktadır. Hz. Omer'in (ra) rivayet ettiği bir hadis-i şerife göre, Efendimiz'in (sav) yanından bir cenaze geçerken, oradaki insanlar cenaze hakkında senada bulunurlar. Bunun üzerine Allah Rasulü (sav); 'Vacib oldu, vacib oldu, vacib oldu' buyurur. Sonra arkadan bir cenaze daha geçer; onu da kötü sözlerle yad ederler. Efendimiz (sav) yine aynı ifadeleri kullanır. Hz. Ömer (ra); 'Ey Allah'ın Rasulü! Vacib olan nedir?' diye sorar. Allah Rasulü de (sav); 'Öncekini hayırla yad ettiniz ona cennet vacib oldu. İkincisini kötülükle yadettiniz ona da cehennem vacib oldu. Sizler Allah'ın yeryüzündeki şahitlerisiniz.'cevabını verir.

Denge İnsanı

Görüldüğü gibi hüsn-ü şehadet, müminler için adeta dua olmakta ve Cenab-ı Hak böyle bir hüsn-ü zandan dolayı o kulu affetmektedir. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, bunda da sınır korunmalı ve aşırı tezkiyelerden sakınılmalıdır. Çünkü Allah Rasulü (sav), bir başka hadislerinde de, birisi, Osman İbn Maz'un (ra) hakkında, 'cennetlik oldu' dediğinde onu ikaz eder ve 'Nereden biliyorsunuz? Ben peygamberim, bilmiyorum.' buyurur. Oysaki Osman İbn Maz'un (ra), Efendimiz'in vefatına ağladığı iki-üç sahabiden biri ve Medine'de kendisine manevi kardeş seçtiği tek insandır.

Psikiyatrik Vak'a

Netice olarak diyebiliriz ki; insanlar hakkında hüsn-ü zan etme bir esas haline getirilmeli ve bir disiplin olarak benimsenmelidir; benimsenmeli, zira hamlılığımızın gereği, herkes hakkında hüsn-ü zan edemeyebiliriz; ama İslamiyet'e ait çoğu meselede olduğu gibi böyle bir düşünce tarzı da işletile işletile insan tabiatının bir parçası haline getirilebilir. Bu hususta kendini zorlamayan bir insanın, bu şuura ulaşması çok zordur. Su-i zan, biraz da psikolojik bir meseledir. Yani devamlı kendisini başarılı görüp beğenen bir insan, hiçbir zaman başkalarını beğenmez ve takdir edemez. Bu hal ise apaçık bir hastalıktır. Araştırıldığında bu insanların beyinlerinin ukdelerinde bir kısım nodulların olduğu görülecektir. Toplumun selameti için bu tiplerin çok iyi bir psikiyatrist tarafından tedavi edilmesi gerekir. Zira psikolog ve pedagoglar, en kötü karakterlerin bile, belli bir terbiyeden geçince, kötü duygularının baskı altına alınabileceğini ifade ederler. Sözlerimizi, Bediüzzaman'ın şu altın sözülle noktalayalım: 'Tezkiyesiz nefs-i emmaresi bulunması şartıyla kendi nefsini beğenen ve seven adam başkasını sevmez.'

24.02.2000 - Mükâşefe Üzerine

Keşf kelimesinden gelen mükâşefe; hakikat ehline, İlahi sırların zuhur etmesi demektir ki; salikin, manevi mücahede yoluyla ulaşacağı, esma ve sıfat hakikatlerini duyması, sezmesi ve bilmesi ruh halinden ibarettir.

Öyle ki, bu mertebeye ulaşan hak yolcusu, bir yandan ilahi isim ve sıfatlarla alakalı seyahatini -istidadı ölçüsünde- tamamlamış sayılır; diğer yandan da, 'arş-ı rahmet'in izdüşümü olan latife-i Rabbaniyeye İlahi sırlar akmaya başlamış olur. Bu mazhariyete erenlere yer yer melekut aleminin perdeleri aralanır ve eşyanın perde-önü, perde-arkası ayan olur ki, sofiye buna; hicabın maverasındaki umur-u gaybiyeye ıtıla manasına mükâşefe der. Bu da, -erbabınca bilindiği üzere- mükâşefenin taalluk ettiği hususlar itibariyle, mücerret hakikatler ve gözle görülmeyen manalar olmasına karşılık; müşahedenin taalluk ettiği hususların zevat olduğu gerçeğine muvafık düşmektedir.

Dostların Birbirlerine Açılmaları

Mükâşefeye; sırdaş dostlar arasında, birbirlerine karşı açılabildiklerinde açılmaları şeklinde bir yaklaşım da söz konusudur ki Hakk'ın, şe'n-i rububiyetine layık düşmeyen şeylerden münezzehiyeti mahfuz Hz. Ahmed-i Mahmud'un bütün bütün nasutiyesi aşır makamı valayı: 'Allah ona esrarı kelimasını açtı ha açtı.' payesine ulaşması buna en üst seviyede bir misal teşkil eder.

Sır Armağan Etmek

Mükâşefeye, dostun dosta sır armağan etmesi makamı diyenler de olmuştur ki, Hakk'la sevdikleri arasında sürekli böyle bir sır teatisi her zaman söz konusu olagelmıştır. Yani kul, kalbin esrarını, yine kalbin lisaniyla Rabbine fısıldar; Hazreti Allamü'l-Guyub da onun kalbinin yamaçlarına maarif lal ü güherleri yağdırır.. ve kul, marifet ufkuna yükselip de, Rabbini, güzel isimleri ve pak sıfatlarıyla tanıyıp onların envarına müstağrak olduğu ölçüde, Hz. 'Gayb-ı Mutlak' da perde aralayarak onun gönül gözlerine nur hakikatini ifaza buyurup onu ihsan şuurunun zirvelerine ulaştırır.. ve bu noktaya ulaşacağı ana kadar da her salikin lahut ile münasebeti 'min verai hicab' (perde arkası)dır. O, bu ufka ulaşması yolundaki seyahatinde, gördüğü şeyleri büyük ölçüde sisli-dumanlı bir

cam arkasından temaşa ediyor gibi görür.. ve hiçbir zaman, sıfat ve şunun tecellilerine, açık-seçik muttali olamaz. Muttali olduğunu zannettiğı şeyler ise sırf bir vehm ü hayaldir.

28.02.2000 - İyi İnsan Yetiştirmek

İnsan Yetiştirmek

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insan yetiştirme, yetiştirip istidat ve kabiliyetleri yerli yerince değerlendirme büyük önem arz etmektedir. Ancak, bu çok önemli vazifenin yapılabilmesi için öncelikle sağlam bir alt yapının oluşturulması şarttır. Bunun için de, en başta sağlam bir aile yapısı, her türlü melanetten arındırılmış bir sokak ve en iyi şekilde dizayn edilmiş değerik terbiye müesseseleri gerekmektedir. Günümüzde, böyle bir alt yapıdan bahsetmek oldukça zordur. En başta, çocuk yetiştirme düşüncesine bağlı bir aile yapısı kalmamış, sokaklar nâhoş şeylerle dolup taşmakta.. mektepler ise büyük ölçüde kendilerinden bekleneni eda edememekte ve uygulanan sistemle adeta istidatları köreltilmektedir.

Ezbercilik Anlayışı

Eskiden medreselerde hakaike, tahlil ve terkibe kapalı 'hafız-ı Kur'an' yetişirdi, günümüzde de okullarda, sadece 'hafız-ı kimya', 'hafız-ı fizik' vs. yetişmekte. Ezbercilik muhakemenin önünde, zeka dogmalara bağlı ve dumur yaşamakta, buna karşılık şablonculuk gırla gitmekte... İşte böyle bir ortamda - Einstein ruhlu insanlar olsa bile- hiçbir zaman o ayarda dahiler yetişmeyeceği açıktır. Çünkü zemin, böylelerinin yetişmesine müsait değildir; kalıplar önceden konmuş ve ona uygun insanlar yetiştiriliyor. Öyle ki o şablonun dışına çıkanlar asi sayılıyor. Bu itibarla, en başta bu yanlışlığın düzeltilmesi gerekmektedir.

İyi İdareci Yetiştirmek

Yine iyi bir idarecinin yetişmesi için de, aynı şekilde yetiştirici esaslarıyla işleyen iyi bir devlet mekanizmasının olması gerekmektedir. Ufku dar ve kapalı bir sistem içinde insan üstü dahileri bile istihdam etseniz ve onlara: 'Siz sadece size gelen emirleri uygulayın, başka bir işe karışmayın.' deseniz, onların dahiler olarak kalmaları şöyle dursun, normal insanlık kabiliyetlerini de kaybedecekleri bedihidir. İşte böyle bir politika çarkı içinde bir idarecinin, bir içtimaiyatçının kendi istidat ve kabiliyetini inkişaf ettirmesi mümkün değildir. Her şeyiyle sürüm sürüm böyle bir sistemde sloganlar, atıp-tutmalar vardır, ama başarı yoktur. Yanlış anlaşılmasın; ümitleri yıkıp, bir şey yapamadığımızı yapamayacağımızı söylemek istemiyorum. Demek istiyorum ki bu halimizle

devletler muvazenesinde bir cihan devleti olmamız mümkün değildir. Bir zamanlar ölkemiz, kritik bir dönemden geçiyordu. Düşmanlarımız, imparatorluktan geriye kalan bir milletin kolunu kanadını kırmak, ondan da önemlisi azmini, ümidini parçalamak için bahaneler arıyor ve 'sizin dışarıda işiniz yok; misak-ı milli sınırları içerisinde kalacaksınız..' diyorlardı ki, böyle bir dönemde, 'cihan' davası güdülemezdi. Değil cihan davası, hasımlar en küçük bir adaya dahi müdahale hakkı vermezlerdi. Bu yüzden o gün bir maslahat için söylenmiş bazı sözler olabilir. Ancak günümüzde şartlar olabildiğine değişmiştir; dolayısıyla yeni stratejiler takip edilmelidir.

İlim Telakkisi

Mevzi ile alakalı olarak bir misal daha vermek gerekirse; bizler ilim telakkisi konusunda da ifratlardan kendimizi kurtaramamışızdır. Şöyle ki, Mustafa Reşit Paşa'nın, Oguste Comte'nin sadık bir talebesi olmaya soyunduğu Tanzimat yıllarında biz, ilimde Batı'dan daha pozitif olmuşuzdur. Şüphesiz pozitif metodun ilimde tartışılmaz bir yeri vardır; ancak pozitif mülahaza, su-i istimal edilmezse, ilmiliğin televvünlerinden sadece biridir. Ama aydınımız bu konuda da ifrat etmiş ve yanlış yapmıştır. Bu konuda, Atilla İlhan'ın söylemiş olduğu bir sözü nakletmek istiyorum. O, bir televizyon programında, 'Yıllar var ki aydınlar her şeyi bozmuş, kitleleri yanıltmış, halk onları tekrar düzeltmiştir.' demişti. Evet, ilim çok önemlidir, bu yüzden dinimiz de ona büyük ehemmiyet atfeder. Ancak ilim, ne sadece aklî yollarla elde edilen şeyler ne de 'havass-ı selime' dediğimiz duyu organlarının ihsasıyla ulaşılan neticelerdir; bunların yanında o, mütevatir haberi de kapsayan geniş bir referans alanına sahiptir. Bu itibarladır ki eğer ilim vahyin tayfları altında şekillenmez ve Allah'a teslim olmazsa, ilim müesseseleri günümüzde olduğu gibi farklı mecralara kayar ve kendisinden bekleneni eda edemez. Hatta belli ölçüde bu müesseseler devletin istikrarına, milletin ümidine indirilmiş birer darbe olabilir. Netice itibariyle, herşeyi, kıymeti miktarınca kabullenmek ve değer atfetmek çok önemlidir.

Kaht-ı Rical

Son olarak bir hususa daha işaret etmek gerekirse; biz millet olarak tarihten bu güne çok istidat ve kabiliyetli insanların başını yemişizdir. Yıllardır ölkemizde bir kaht-ı ricalin yaşanması da Cenab-ı Hakk'ın bize vermiş olduğu bir ceza sayılabilir.

06.03.2000 - Kâinat Musikisi

His ve duygularımızı birer bam teli haline getiren Allah, bizlere en nefis musikileri duyurmak için adeta kainattaki görüntü ve hadiseleri de birer mızrap yapmıştır. Bu sebeple biz, koyun-kuzu meleyişlerini, böcek ve kuş çığlıklarını, ormanların uğultularını, ırmakların çağlıtlarını, yağmurların şırıltılarını, ağaçların dal ve yaprak hışırtılarını, bulutların o mehip iniltilerini bir musiki gibi duyar, dinler ve coşarız.

'Eşyanın kollarında ve nizamla diz dize,
Büyüledimdi gelince ahenkle yüz yüze...

Rengarenk her yan, tüllenen ma'na buğu buğu,
Bir tomurcuk açar gibi var olmaya doğru...

Her perdede ayrı bir visal, ayrı bir huzur;
Vicdandaki irfanla bakınca her taraf nur...

İç içe güzellik her köşe, iç içe ma'na,
Duruyor karşımda tabiat bir gül-i ra'na,

Sesler, renkler, buudlar.. bu ne müthiş hendese!
Vuruldum kainat musikisindeki sese...

Gökler ayrı bir kaneviçe.. ve ötesinde,
Kudret; inse, cinne birşey anlatma kaskinde.

Yer cıvıl cıvıl insan, hayvan, ağaç ve toprak..
Sema başlar üstünde bir kitap; yaprak yaprak...

Yüz yüze iki levha birbirine bakıyor,
Yıldızlar bizlere davet gamzesi çıkıyor.

O'na davet, sonsuza davet bütün soluklar,
Her köşeye nurlar taşıyor nurdan oluklar....'

deyip, tefekkürden zevke, zevkten tefekküre koşar ve kendimizden geçeriz.

Kainattaki her ses, kendine has dalga boyuyla ruhlarımızı dinlendirir ve o müthiş armonisiyle bizi bizden alır bambaşka alemlere götürür. Yer yer araba kornaları, makine ve fabrika gürültüleri, değişik siren sesleri sarhoş naraları bizi bu büyümlü iklimden uzaklaştırır ve his dünyamızı karartır; ama biz

imanımız sayesinde, çarçabuk o şerarelerden sıyrılır ve varlığı dinlemeye dururuz. Bizim için günümüzün bütün gürültüleri gayr-i tabii; kainattaki sesler ise, Kudret-i Ezeli tarafından insana göre akord edilmiş ve ruhumuza göre ayarlanmış tabii nağmelerdir.

İnsanların ortaya koyduğu musiki ihtiva eden edebi eserlere gelince, onlar da kainattaki renk ve ses cümbüşünden dimağlara, ruhlara dökülen seslerin ifadesidir ve kainattaki nağmeleri taklit edebildikleri ölçüde mükemmel sayılırlar.

Bu ideali gerçekleştirmek için hakikat erlerinin önünde, 'dil' gibi büyük bir engel bulunmaktadır. Zannediyorum bizim için, İslami meseleleri hazmetmiş ve bunun yanında en az bir yabancı dil bilen pek çok insana ihtiyaç var. Ne var ki, realitelerden kaçmanın da yararı yok; böyle bir gençliğe ulaşmanın -hiç olmazsa belli bir zaman için- bir hayli müşkil olduğu da bir gerçek. İslam mesajının mutlaka dünyaya duyurulması gerektiğine inananlar, ne yapıp yapıp bu önemli vazifeyi yüklenecek kimseleri yetiştirmek için akademik merkezler kurarak, bir an evvel profesyonelce bu işi ele almalıdırlar.

İlahi Bir Lütuf ve İkram Maslahat Meselesi

Maslahat, halin icabı karşısında İslam'ın temel esaslarından ayrılmaksızın gerekli olanın yapılması; Akif'in ifadesiyle, 'asrın idrakiyle Kur'an'ın söylenmesi' hakikatidir. Mutlak ilim sahibi Yüce Yaratıcı, insanoğlunun ne olup olmadığını en iyi bilendir. Vaz' ettiği ahkamda, bildiğimiz veya bilemediğimiz binlerce maslahat gizlidir. Bu maslahatları düşünüp araştırmak, bulmak, İslam'ın daha iyi anlaşılması bakımından oldukça önemlidir. Ancak bu meselede de bir tefrit noktası söz konusudur ki, o da maslahatın gaye gibi gösterilmesidir. Bence, maslahat araştırmacıları dikkat edip bu hataya düşmemelidir.

Asla unutulmamalıdır ki, biz İslam'ın emirlerini, bu emirlerin ihtiva ettiği maslahatlardan dolayı değil, sadece ve sadece Cenabı Hakk'ın emri olduğu için yerine getirir; maslahatları ise, İlahi bir lütuf ve ikram olarak kabul ederiz.

Niyette Esas Olan...

Niyette esas olan onun kalben yapılmasıdır. Dil ile yapılması gerektiğine dair sünnet-i sahihada bir şey görmedim. Hatta dille niyetin kalbi teveccühe engel teşkil ettiğinden dolayı mahzurlu olduğu bile söylenebilir. Aslında şekilciliğe takılıp kaldığımızdan bu mesele de zannediyorum hafife alınıyor. 'Durdum divana, uydum Kur'an'a, döndüm kıblem Ka'be'ye..' gibi lafzi niyet veya başka

herhangi bir lafızla gerçekleştirilmeye çalışılan böyle bir kalbi teveccüh, bazen gönlün tam ifrağına engel bile teşkil edebilir. Dikkat etmek lazımdır!..

Bir Lahza Bile...

Gönlünde, her zaman O'na doğru seyahate karar vermiş yüce ruhlar, zannediyorum bir lahza bile yolculuktan, yol tasavvurundan ve o yolda hedeflenen yüce mana ve yüksek gayelerden gafil olamazlar ve olmamalıdırlar da. Bir kere bunların gözleri ağyara kaysa; kaysa da ağyara 'yar' deseler, bir ömür boyu ah u efgan edip inlerler. O'nun yoluyla hiç tanışmama büyük bir talihsizlik, 'tanıyıp-tanıştım' dedikten sonra takılıp yollarda kalma ise, bir hüsrân ve haybettir. Hem de ne hüsrân ve ne haybet!..

Tebliğde 'Yabancı Dil' Faktörü

İslâm'ı diğer dinlerden ayıran en bariz özelliklerinden biri, hiç şüphesiz onun evrensel oluşudur. Efendimiz (sav), topyekün ins ve cin alemine gönderilmiş bir peygamberdir. İşte bu evrenselliştir ki bizi, baştan başa bütün dünyaya, O'nun rahmet ve şefkat yüklü mesajını duyurma sorumluluğunu yüklemektedir. Müslüman'ın dünyada bulunmasının, yaşamasının yegane sebebi ve hikmeti bu vazifeyi ifa etmektir. O, bu hedef ve gayeye ulaşmaya çalışır, ulaştığında, 'Beni Müslüman olarak vefat ettir ve beni salihlere ilhak eyle' duasıyla riya ve süm'aya girmeden ötelere ulaşma düşüncesine bağlanır.

13.03.2000 - Söz ve Davranış Birliği

Hal ve kal birliğinin tesisi '(Çok garip) sizler Kitab'ı (Tevrat'ı) okuduğunuz (gerçekleri bildiğiniz) halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Hala aklınızı başınıza almayacak mısınız?' (Bakara, 2/44)

Bu ayet-i kerime doğrudan doğruya bir kısım İsrailoğullarını alakadar etmekle beraber, Müslümanlara da işari olarak tembihte bulunmaktadır. Burada asıl anlatılmak istenen şey de hal ile kal birliğinin gerçekleştirilmesidir. Nitekim bir başka ayet, bu hususu bir başka üslupla ifade sadedinde: 'Niçin yapmadığınız şeyleri söylüyorsunuz ki?' demektedir. Evet, hal ve kal, hakkı tutup kaldırma, onu anlatma adına çok önemli iki cepheli bir dildir. Bu iki görünümlü tek dil hakikatle gürleyince, onun tesiri müthiş olur. Evet, insan başkalarına söyleyeceği şeyleri önce kendi nefsinde yaşamalı ki, iç-dış, beyan-hal farklılığına düşmesin. Bir eserde, Cenab-ı Hak Hz. İsa'ya, 'Ya İsa, önce nefsinde va'z et. Eğer o kabul ederse, sonra insanlara nasihatte bulun! Yoksa (nefsinin kabullenmediği şeyleri başkalarına anlatma hususunda) Benden utan!' demektedir. O halde insan, önce inandığı şeyleri yaşamalı, kendinden tecrid mülahazası içinde, kendi duygu-düşünce ve iç derinliklerini seslendirmelidir. Gece hayatı olmayan biri, teheccüdden bahsederken utanmalı. Namazını huşu ve hudu ile kılamıyor, Allah'a karşı saygılı davranıp gerekli mehabet ve mehafeti içinde duyamıyorsa, kamil namazdan dem vurmamalı. Hasbi ve diğergam değilse, bir tek kelime ile dahi başkaları için yaşamaktan katiyen bahis açmamalı; açmamalı zira lihikmetin -bir hikmete binaen- Allah, anlatılan hususların tesir gücünü, anlatanın yaşamasına bağlamıştır. Bakınız, İslam'ı anlatma ve müdafaa etme adına bazı kimselerin irşad, cevap ve reddiye gibi şeyleri hep havada kalmaktadır. Hatta, samimi olunmadığından, yer yer daha önce söylenen şeylerden vazgeçilmekte ve muhaliflerin anlayışlarına mümaşaat edilmektedir. Mustafa Sabri Efendi, bu durumu şöyle izah eder: 'Bunlar, anlattıkları şeylerde, başkalarına verdikleri cevaplarda, yazdıkları kitaplarda samimi değiller. Eğer samimi olsalardı, dediklerini yaşar ve hayatlarında zikzak çizmezlerdi.' Yaşamadı, zikzaklar çizdi ve arkalarındakileri tereddütlere attılar.

Bu itibarla da, hizmet düşüncesi ile dahi yazılmış olsa, bu kitaplar, bu reddiyeler yazıldıkları yerlerde teşettüt-ü efkara (fikir dağınıklığına) sebebiyet vermiş ve önü alınmaz ayrı kaosların doğmasına yol açmıştır. Öyle ise, önemli

olan müessir olabilmenin yollarını araştırmaktır. O da, bilme, yaşama, metod, muhatabı tanıma, neyi, nasıl, nerede anlatacağını iyi tesbit etme gibi herbiri kendi çapında önemli hususların yanıbaşında, tebliğcinin yürekten ve samimi olmasıdır.

Anlatılanların Yaşanması

Burada, hatırlatılmasında yarar olan bir diğer mesele de, 'Niçin yaşamadığınız şeyleri anlatıyorsunuz' (Saff, 61/2) ayetinin, yanlış anlaşılma ihtimalidir. Zira ayet-i kerime, zemm makamında 'niye, niçin' diyerek bunları sorgularken, 'Ha sakın yaşamadıklarınızı anlatmayın' demiyor. Zira yaşamak ayrı anlatmak da ayrı birer ibadettir. İkisini birden yapmayan iki günah kazanırken, birini yapmayan insan da bir günahla kendini tesirsizliğe mahkum etmiş olur. Evet daha önce de ifade ettiğimiz gibi müessiriyet, anlatılanların yaşanmasına bağlıdır.

Evet, insanlara iyiyi emredip, onları kötülükten vazgeçirmeye çalışırken insanın kendini unutması açık bir tenakuzdur ve böyle yanlış, ifade, beyan gücü, bilgi gibi pek çok doğruyu götürecek mahiyettedir ki, ayetin fezlekese de, aklı olan bir insanın böyle bir çelişkiye düşmemesi gerektiğini hatırlatarak, 'inan, düşün, yaşa ve anlat.' demektedir. Aksi gevezeliktir, konuşanın kredi ve itibarını götürür ki, bu da onun kendini katmerlice unutması demektir. Bu itibarla vaiz, nasih, mürşit, mübelliğ, yazar ve programcı yapıp ettiği şeylerde ciddi olmalıdır ki, kendisi de ciddiye alınsın ve bahse konu hususların değerine toz kondurmasın. Dahası irşat için yamuk yumuk davranmakla, idlal yolunda tutarlı konuşanların altında kalmasın.

13.03.2000 - Ölüm Ötesi Hayat

İnsan, bütün varlıklar içinde Cenab-ı Hakk'ın isimlerinin nokta-yı mihrakiyesidir. O, her ismin azam derecede tecellisine mazhar mükemmel bir varlıktır. Gülleri, çiçekleri, bağları, bahçeleriyle bütün yeryüzü, ayları, güneşleri, kehkeşanları ve dev adalarıyla topyekün sema, insan mahiyeti karşısında çok sönük kalır. Akif'in ifadesiyle bütün cihanlar insanın mahiyetinde matvidir. Evet bütün alemler bir fihrist gibi, insanın mahiyetiyle ifade edilmektedir. Demek ki Allah (cc), insanın yaratılmasına hususi ehemmiyet vermiş, Hakim isminin tecellisi ile, insanı tam bir hikmet abidesi haline getirmiştir. Diğer bir ifadeyle kainatı bir kitap, insanı da onun fihristi olarak tanzim etmiştir.

Şimdi eğer bu mahiyetteki bir varlık, öldükten sonra diriltilmeyecek olursa, ihtimamla yaratılanın ihmali gibi bir durum söz konusu olur ki, Cenab-ı Hak, böyle bir abes fiili işlemekten münezzeh ve müberradır. Evet, insan öldükten sonra dirilecek ve gerçek değerini de işte o zaman bulacaktır.

Allah Abes İşlemez

Bu hakikatı şöyle de ifade edebiliriz: Cenab-ı Hakk, kainatta cema ve kemalini göstermek için, daima esma ve sıfatlarıyla tecelli etmektedir. Hatta kainat bu tecellilerin tecessüm etmesinden ibarettir denebilir. -Sofilerin yaklaşımı- İşte bu tecellilerin daha dar bir noktada, herkesin görüp anlayabileceği, meleklerin rahatça sezebilecekleri, cin taifesinin, ruhanilerin mütalaa edebilecekleri küçük bir kitap halindeki şekillenmesi ise insandır. Bu itibarla da insanın ehemmiyeti çok büyüktür. Kaldı ki Cenab-ı Hak, her sene pek çok şeyi 'basü ba'delmevt'e mazhar edip yeniden diriltmektedir. Şimdi hiç mümkün mü her sene en ehemmiyetsiz şeyleri haşr u neşr etsin, yeniden diriltsin, hatta en ehemmiyetsiz çekirdekleri dahi yeni bir hayata mazhar etsin de; insan gibi çok mana ifade eden, önemli bir varlığa ehemmiyet vermesin.. burada çok güzel olan o sıfat ve isimlere ayna olan insanı, öbür alemde de aynı mahiyette, sıfatlarına ve isimlerine ayna yapmasın. İşte bu, her işinde pek çok hikmet bulunan Cenab-ı Hakk'ın icraatına muhaliftir. Her şeyi hikmetle yaratan ve hiç abes işlemeyen Allah (cc), insanı bu kadar hikmetlerle donattıktan sonra, çürümeye terk eder mi?

Haşir İnancı

Rabbimize ait yönüyle haşır ü neşrin lüzumu adına -Haşır risalesine bakılabilir- bu çizgide daha çok şeyler söylenebilir. Evet, kainatta var olan sair cinsler cins olarak ahirette diriltilecekler; insan ise, tek başına bir cinsmiş gibi, fert fert diriltilecektir ve kendine has karakteri, duyguları, latifeleriyle uhreviliğin bütün hususiyetlerini aksettiren bir mucize-i kudret olarak mutlaka yeniden yaratılacaktır.

Konunun bize ait yönlerine gelince; içtimai hayatın, nizam ve ahenk içinde yürümesinin, ailevi huzurun temin edilmesinin, her yaş ve başta ferdi huzurun sağlanmasının en güçlü ve tutarlı müeyyidesi, öldükten sonra dirilme hakikatine inanmaktır. Evet haşır ü neşr akidesinin olmadığı bir yerde ferdi, katiiyen huzur içinde olamaz. Buna, 'inanmayanlar da huzur içinde olamaz' diyebiliriz. Hatta bu akide üzerine oturtulamamış bir toplumun da huzurlu olduğu söylenemez.

Huzur Vesilesi

Evet, haşır ü neşr akidesi gereği, dirilme, Rabbin huzurunda hesap verme, defterini sağ elinden alıp cennete girme, Rabbimizin cemalini görmeye namzet olma gibi.. hususlar, ümitli ve huzurlu bir yaşama adına çok önemli esaslardır. Bir insan ötelere ait bu mazhariyetlere inanıyorsa, hem Rabbin istediği istikamette yaşayacak hem de hep huzur içinde olacaktır. Şöyle ki, bir ferdin kalbinde öldükten sonra o dirilme inancı ve inanç çizgisinde amelleri varsa, o ferdi, ahirette ölümsüzlük içinde yeni bir gençlik kazanacak, burada inkişaf ettirdiği duyguları orada kendisine iade edilecek, Rabbi uğrunda, dünyada gösterdiği bütün cehd ve gayreti değişik değişik cennet nimetleri halinde kendisine sunulacaktır. Bu, 'Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.' (Necm, 53/39) ayetinin tam anlamıyla zuhuru demektir.

Evet, haşre iman ferdin biricik huzur kaynağıdır. Bu hususu çok iyi kavrayan sahabe-i kiram, yaşarken huzur içinde olmuş, ölüme giderken de sevinçle gitmişlerdir. Mesela; İslam adına ciddi bir mücadele ve kavganın verildiği esnada bir sahabe, hurma ağacının dalına dayanmış, hurma yiyordur. Bu esnada birdenbire Efendimiz'in ümitle gürleyen sesi duyulur: 'Bugün kim sevabını sırf Allah'tan bekleyerek ölürse, cennete hangi kapısından dilerse girebilir.' Bunu duyan sahabe elindeki hurmaları etrafa saçar, 'Eğer bunların eliyle cennete gireceksem bu canıma minnet.' der.. evet ölümü bile insana sevdiren, öldükten sonra dirilmeye inanmaktır. Ve işte bu ferdi için önemli bir huzur kaynağıdır.

Öte yandan; insanın gençlik zamanında ve hevesatının galeyanı hengamında

arzularını frenleyecek, nefsine gem vurabilecek bir şey varsa o da, öldükten sonra dirilme duygusudur. Bu duyguyla genç, 'Hesaba çekilmezden evvel nefsinizi hesaba çekin' fehvasınca nefsinin hesaba çeker ve yanlış adım atmamaya gayret eder. Bu ise hem şahsın, hem ailenin hem de toplumun rahat ve huzur içinde olması demektir.

Bu çizgide Hz. Yusuf'un daha peygamberlik vazifesi ile muvazzaf kılınmadan, Zeliha'nın teklifi karşısında 'Allah'a sığınırım.' demesini hatırlatmak yeter zannediyorum. Benzeri bir vaka Hz. Ömer döneminde cereyan ediyor: Fattan bir kadının entrikalarına maruz kalan bir delikanlı, tam devrileceği sırada dilinde: 'Takvaya erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah'ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp hemen gözlerini dört açarlar.' (Araf, 7/201) ayetiyle, kendine gelir ve ayetin ruhunda uyardığı heyecanla da ahirete yürür.

Saadet Düşüncesi

Hz. Üstad'ın konu ile alakalı mülahazalarından hareketle; çocukların saadet düşüncelerinin devam etmesi de yine, ancak öldükten sonra dirilme inancına bağlıdır. Aksi halde o zayıf, nehif, minnacık dimağlar, etraflarında ölüp giden kimselerin, onların ruhlarında açacakları yaralarla hep yutkunup duracak ve katiyen huzur duyamayacaklardır.

Evet, çocukların ölüm hadiseleri karşısında tek tesellileri öldükten sonra dirilme inancıdır. Onlar, çevrelerindeki ölümler karşısında, 'Doğru, yakınlarımız, arkadaşlarımız, kardeşlerimiz öldüler; ama Cenab-ı Allah onları daha güzel bir yere aldı, şimdi bizden daha iyi yaşıyorlar, belki cennetin bağ ve bahçelerinde dolaşıyorlar. Cennetin ırmaklarına girip çıkıyorlar ve kevserlerinden içiyorlar.' inancıyla o zayıf ruhlarında, mukavemet kazanacak ve değişik belalar, musibetler ve ölümlerle yüz yüze geldiklerinde mukavemet edebileceklerdir.

Gençleri Dizginleme

Gençlik için de benzeri şeyler söylenebilir. Şöyle ki; gençlik dönemi, beşeri garizaların gemi azağına aldığı bir dönemdir. Zira gençler, büyük ölçüde serazat ve çakırkeyftirler. Önlerine gelen ve akıllarına esen her şeyi yapmak isterler. Onların gücü, kuvveti ve serazad keyifleri karşısında, milletin ırzı, namusu, hatta bütünlüğü daima tehlikededir. Halbuki bu hususların korunması hemen her sistemin temel prensibidir. Öldükten sonra dirilme inancı, gönlünce

yaşamak isteyen gençler için de frenleyici bir özelliğe sahiptir. Bakın bu akidenin nesillerimizin dimağlarından ve ruhlarından sökülüp atılmaya başlandığı günden itibaren dinamik güçler, büyük çoğunluğu itibariyle, dinamik anarşi unsurları haline geldiler ve toplum huzurunu tehdit ediyorlar. Bu açıdan eğer yeni bir nesil inşa etme düşünülüyorsa, yapılacak ilk ve en etkili şey, onları haşr ü neşre inandırmak olmalıdır.

Avrupa'da da, Orta çağı müteakip dönemde Russa, Rönan gibi kimseler dini inkar ediyor, Allah, Peygamber ve haşri kabul etmiyorlardı. Ancak, gün gelip de her yanı anarşi ve huzursuzluk alınca, bunlar ve diğer bazı mütefekkirler 'tabii din' düşüncesi ortaya atarak gerçeğinden uzaklaştırdıkları nesilleri sahtesiyle rehabilite etmeye çalıştılar. Bu şu demekti: 'Eğer insanları mevhum dahi olsa beşer üstü bir güce ve kuvvete inandırmazsak, bunları zabt u rabt altına alma imkanı olmayacaktır.' Ne var ki, bu temelsiz teşebbüsler hiçbir işe yaramadı.

İman Kaynağına Müracaat

Öyle ise yeni bir dünya kurmak isteyenler, mutlaka iman kaynağına müracaat etmelidirler. Yoksa gençlerin karınlarını doyurmakla, sırtlarına birer urba giydirmekle, her yerde bir petrol kuyusu kazıp, petrol fışkırtmakla, onları tatmin etmek mümkün olmayacaktır. Çünkü ebed için yaratılan insan, ebedden ve ebedi Zat'dan başka hiçbir şeyle tatmin edilemez. 'Dikkat edin kalbler ancak Allah ile itmi'nana erer.' (Ra'd 13/28) Aile içinde huzurun zembereği, esası, kaidesi, yine öldükten sonra dirilmeye inanmaktır. Erkek ve kadın öldükten sonra dirilmeye inanıyorlarsa, gençliklerini, sıhhatlerini kaybetmeleri, onların mutluluğuna dokunmayacaktır. Evet onlar, 'Biz bugüne kadar genç, tatlı, güzel bir hayat yaşadık, bundan sonra -inşaallah- öbür alemde bu hayatımızı, aynıyla devam ettireceğiz.' deyip hep ilk günlerin neşvesini soluklayacaklardır.

Huzurun Kaynağı

İnsanlara hayatı ve tabiatın güzelliklerini sevdiren, Rabbe giden yolları açan ruhları şahlandıran, insana insanın ebediyete namzet olduğunu gösteren, Allah'a ve öldükten sonra dirilmeye inançtır ki, bunlar huzurun, rahatın ve emniyetin de kaynağıdır. Bakınız Amerika başta olma üzere bütün Batı ülkeleri ciddi bir huzursuzluk içinde. Nüfusun % 60-70'i alkolik. Uyuşturucu kullanımı had safhada. Ahlaksızlık ve rezalet dizboyu.. ve daha nice olumsuzluklar. Bu problemlerin kaynağı nesillerin tatmin edilemeyişi ve daima mihrap ve minber değiştirmedir. Ayrıca onların çare adına atmış oldukları her adım da yeni bunalımlara kapı aralamakta ve onları yeni yeni buhranlara sürüklemektedir.

Zira çıkış noktaları yanlış.

Evet bir milletin huzur ve saadetini düşünenler, en başta o millete ahirete giden yolları açmalı ve gençleri, öldükten sonra dirilmeye inandırmalıdır. Bu sayede, anarşist ve dinsiz olan gençler birden bire karıncayı ezmeyen, haşerata ayağını basmayan, melek nûmun insanlar haline geleceklerdir. Tarih içinde öyle insanlar olmuştur ki, karıncayı, basıp öldürdüklerinden dolayı hep keffaret yolları araştırıp durmuştur. Muhasebe duygusunda bu kadar derinleşen bir insanın, ferdi, aileyi huzursuz etmesine, toplumu sarsacak problemler çıkartmasına imkan yoktur.

27.03.2000 - Cennet Yamaçlarında Dolaşmak

Dünyada iken cennetin yamaçlarında dolaşmak ne demektir?

Dünyada iken, cennetin yamaçlarında dolaşmak, bir yönüyle hayatın ahirete göre planlanıp yaşanması demektir. Daha açık ifadesiyle hayatın, iman, amel, ilim, irfan vb. unsurlarla yoğrularak, ilahi teveccüh ve rahmet esintilerine açık hale getirilmesi demektir ki bu şekildeki bir hayat, daima Cenab-ı Hakk'ın müşahedesi altında şekillenen bir form içinde cereyan eder; eder ve santim sapma ve kayma olmaz. Aslında böyle bir hayata yükselebilmek, -Allah'ın izniyle- herkes için söz konusu olabilir.

Salih Amelde Israr

Ne var ki, temelde bütün varidatı manevi alemlerden kopup gelen feyizlere bağlı böyle bir hayat, irfan yolunda sürekli cehde ve amel-i salihde ısrara vabestedir. İnancım o ki, kul, kullukta biraz ısrar edince, Cenab-ı Hakk da onun gözlerini gayb alemine açacak ve onu ötelerden süzülüp gelen envara, muttali kılacaktır. Örnek olarak Efendimiz'i alacak olursak o, hayatı boyunca vitri namazını hiçbir zaman, hemen yatsı namazının akabinde kılıp yatmamıştır. O, 'Ey örtünüp bürünen (Rasulüm!) Birazı hariç, geceleri kalk namaz kıl. (Gecenin) yarısını (kıl). Yahut bunu biraz azalt, ya da çoğalt ve Kur'an'ı tane tane oku.' (Müzzemmil, 73/1-4) ayetinin emri gereği, daima gece kalkıp ibadet etmiş; kıldığı teheccüdlerin arkasından da vitri eda etmiştir. Hz. Aişe Validemiz, O (sallallahu aleyhi ve sellem)'nin bu durumunu, 'ayakları şişinceye kadar namaz kılardı' şeklinde anlatır. Ve kendisine, 'Ya Resulallah! Cenab-ı Hak, geçmiş ve gelecek günahlarını affettiği halde, neden bu kadar kendine eziyet ediyorsun?' diye sorduğunda, o da 'Şükreden bir kul olmayayım mı ya Aişe?!' cevabını verir.

Sahabe Ufkuna Ulaşmak

Efendimiz'i adım adım izleyen ve O'ndan gelen en küçük işareti dahi emir telakki eden Sahabe efendilerimiz, hayatlarını aynı çizgide devam ettirmiş ve meleklerle atbaşı hale gelmişlerdir. Allah Rasulü (sav), onlara Kur'an'ın ruhunu duyurmuş ve onları adeta uhrevileştirmiş, onlar da ruhlarına bu manaların kanatlarıyla, nebilerden sonra ulaşılabilecek en yüksek zirvelere ulaşmış ve erişilmezlere taht kurmuşlardır. Evet onlar, duygu ve düşüncelerini bir pergel gibi açarak, bir ayaklarıyla dünyada dolaşmış, diğeriyle de hep cennetin

yamaçlarında gezinmişlerdir; gezinmiş ve baş döndürücü bir dünya-ahiret dengesi kurmuşlardır; ama ihtimal onların çoğu serfiraz kılındıkları bu nimetlerin farkına bile varmamışlardır. Zira Cenab-ı Hakk'ın en büyük bir lütfu da lütfunu bildirmemesidir...

Cenab-ı Hakk'la İrtibat

Öyle zannediyorum ki bizler bile üç-beş yıl bu müstakim çizgi üzerinde hayatımızı devam ettirebilirsek, vicdanlarımızda daha farklı şeyleri duyabiliriz. Bunun için de, her tecrübenin kendi sahasında, kendi labaratuvarında yapılması gerektiği prensibinden hareketle, kalbi, ruhi, vicdani duyguların inkişafı için, bu letaifin temrinata tabi tutulmasına ihtiyaç vardır. Daha kestirmeden bir ifade ile, Cenab-ı Hak'la irtibat sağlam tutulduğu oranda, bu duygular inkişaf eder ve insan daha dünyada iken, onda 'Senin (gözünden) perdeni kaldırdık. Bugün artık gözün keskindir' (Kaf, 50/22) sırrına mazhar olur.. ve gözden perde kalkınca çok hakikatler de ayan-beyan görülmeye başlar. Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu halin asgarisini, 'Mü'minin firasetinden sakının. Çünkü o Allah'ın nuru ile bakar' hadis-i şerifi ile ifade eder.

Bazen bu halin meydana gelmesi, seyr ü sulûk-i ruhaniyle ve bu yolda 'erbain'lere bağlıdır. Bu, kırk gün, belki kırk ay, belki de kırk sene tertemiz bir hayat yaşama demektir. Bazı istidatlar, az bir gayret ve kısa bir zaman içinde adeta bir kibrit çakar gibi hemen inkişaf edebilir, bazıları da uzun zaman ve uzun cehde ihtiyaç duyarlar. Küçük bir örnek olarak bir insan, kırk gün yalan söylemezse içine hikmetler akmaya başlar. Bir başka insan da otuz sene erbain yaptığı halde duyguları inkişaf etmeyebilir. Ancak ne çabuk inkişaf eden fahirlenmeli, ne erbainlerden kurtulamayan ye'se düşmelidir. Aksine 'demek benim inkişafıma kırk yıl lazım olmuş demeli' ve yoluna devam etmelidir. Evet, ancak bu şekilde bir ısrar ve gayretle, daha dünyada iken, cennet yamaçlarında gezmek mümkün olabilir.

İnsan-ı Kamil Olmak

Evliya ve asfiyadan bazılarının cennet yamaçlarında gezmeleri çok vuku bulan şeylerdendir. İstidat ve kabiliyetlerinin yanında, Allah'ın hususi ihsanlarına mazhariyetleriyle ve o mazhariyetin derinliği ölçüsündedir. Doğrusu bu bizi aşan bir mevzudur. Zira herkesin asar-ı feyzi, kendi istidadına göredir. Halk arasında meşhurdur; nisan yağmuru yağınca yılan ondan zehirini sadef de incisini almış.. dolayısıyla mercan, bağrında inciler besler; yılan da zehir. İstidadı olan insanlar, inşaallah o velilik makamını yakalar, yaşar ve o

mazhariyete ulaşırlar.

Evet, hem şahsen insan-ı kamil olmada, hem de bütün insanlığın toplu halde insan-ı kamil olmaya yönlendirilmesinde, her zaman himmetler, olabildiğine ali tutulmalıdır. 'Halka açılıp dağılırsak, ihlası kaybederiz. Keyfiyeti muhafaza için, öncelikle kendi nefsimizi ıslah etmeliyiz.' vb. düşünceler, şeytanın aldatması ve nefsin mırıltılarından ibarettir. Üç-beş kişiyle bir yerde oturup, dini mevzuları müzakere etme, nefse daha hoş geleceğinden nefis onu, insana, ihlası elde etmede tek vesile gösterebilir. Ama belki de aynı hareket, diğer taraftan ucun, gururun girdapları arasında ruhun kolunu-kanadını da kırabilir.

Himmetler Ali Tutulmalı

Himmetler ali tutulmalı ve hep zora, büyüğe talip olunmalıdır. Üstad, bir lahikada, insanın daima azami takvaya, azami ihlasa, azami velayete talip olması gerektiğine işaret eder. Tabii bunun yolu, gözlerin içine Allah'tan başka hayalin girmemesinden; dilin O'ndan başkasını konuşmamasından; kulağın O'ndan başkasını dinlememesinden geçer. Ayrıca az gülüp çok ağlamanın ümmet-i Muhammed'in dert ve problemlerinden ötürü ciğer dağlamanın, onların dertlerini paylaşmanın ve hayatını onların mutluluğuna bağlamanın, amudi velayet yolu olduğu unutulmamalıdır.

Evet, bu yol takip edildiği takdirde, umulur ki Cenab-ı Hak insanı bir gün velayet tahtına oturtur ve onun gözünden perdeyi kaldırır. Ama bazen O (celle celaluhu), insanın liyakati olmadığı halde de bu büyük ve pahalı şeyleri ona verebilir ki, böyle bir durumda da kul her zaman şükretmeli ve bunun bir istidraç olabileceği mülahazasıyla da tir tir titremelidir.

03.04.2000 - Hz. İsa'nın Yeryüzüne İnişi

Hz. İsa'nın yeryüzüne inişi Hz. Mesih'in ahirzamanda tekrar dünyaya döneceğini ve bu nüzul keyfiyetini bildiren yaklaşık yüz kadar hadis-i şerif var. Bu hadislerden en az kırk kadarı, hadis kriterleri açısından sahih sayılır.

Biz, bu hadislerden şimdi sadece bir-iki örnek verelim: Mesela; Buhari, Tirmizi ve Müsned'de rivayet edilen bir hadiste Allah Rasulü (sav): 'Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, adaletli bir hükümdar olarak Meryem oğlu İsa'nın aranızda inmesi yakındır. Haçı kırarak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak ve bolca mal dağıtacak. Mal o kadar çoğalacak ki, artık kimse onu kabul etmeyecek' buyurmaktadır. Yine Müslim, Ebu Davud ve Müsned'de rivayet edilen bir başka hadiste de: 'Ümmetimden hak üzere cihat eden bir taife kıyamete kadar devam edecektir. İsa b. Meryem nazil olunca Müslümanların emiri : 'Buyurun bize namaz kıldırın' diyecek, Hz. İsa da: 'Hayır, siz birbirinizin emirisiniz. Bu, Allah'ın İslam ümmetine bir ikramıdır' diyecektir' buyurur.

Bunlar gibi daha başka hadisleri de kitabında toplayan Allame Keşmiri bir kısım alimlerin, Hz. İsa'nın nüzulüne işaret ettiğini kabul ettikleri dört ayet-i kerimeyi de almıştır. Bunlar: 'Beşikte ve yetişkinlikte insanlarla konuşacak ve iyilerden olacaktır.' (Al-i İmran, 3/46) Alimler, bu ayetten hareketle Hz. İsa'nın yetişkinlikte insanlarla konuşmasının nüzul vaktinde olacağını söylemişlerdir. 'Kitap ehlinde her biri ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir.' (Nisa, 4/159) İbn Abbas ve Ebu Hüreyre gibi sahabiler, bu ayet-i kerimeye, Hz. İsa'nın nüzulüne işaret ediyor şeklinde yorumda bulunmuşlardır. 'O, kıyamete bir alamettir.' (Zuhuruf, 43/61) Bu ayette geçen 'Hu=O' zamirini yine alimler, Hz. İsa'ya işaret ediyor demiş ve onun nüzulünü kıyamet alametlerinden saymışlardır. Bu hususta son ayet ise: 'Doğduğum gün, öleceğim ve diri olarak gönderileceğim gün bana selam olsun' (Meryem, 19/33) ayetidir. Burada da alimler, ayetin genel bir haşrin yanında Hz. İsa'nın hususi gönderilişiyle alakalı olduğunu söylemişlerdir.

Şahs-ı Manevi

Yukarıdaki ayet ve hadisler hakkında farklı yorumlarda bulunan alimler de olmuştur. Onlardan bazıları, Hz. İsa'nın şahsen nüzulünü, Cenabı Hakk'ın hikmetine aykırı bularak, bu nüzule 'şahs-ı manevi' nüzülü olarak bakmışlardır. Bazıları da ayet veya hadisleri daha değişik şekilde tevil etmişlerdir. Günümüz

alimlerinden Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri ise, daha farklı bir yorumda bulunarak Hz. Mesih'in nüzulünün şahsen olacağını nefyetmemekle beraber, daha çok şahs-ı manevi üzerinde durmuş ve Hz. Mesih'in nüzulünü, Hristiyanlık aleminin İslam'a iktida etmesi şeklinde anlamıştır. Üstad, temelde meseleye böyle yaklaşırken, nüzul keyfiyetiyle alakalı hadislerde zikredilen Şam'da Akminare'ye inmesi, bir atın üzerine binmesi.. vb. hususlarda da katıyen tafsilata girmemiştir. Bu konuda zannediyorum sadece o değil; daha başka muhakkikler de sui istimale yol açar ve ileride büyük bir yalan olarak yüzümüze çarpılır düşüncesiyle, her zaman dikkatli davranmış ve bu türlü konularda gereksiz yorumlara girmemişlerdir; girmemişlerdir zira Efendimiz (sav), gaybdan verdiği haberlerde, açık ve herkesin anlayabileceği bir dil kullanmamış; aksine olay ve hadiseleri bir temsil ya da müteşabih bir ifadeyle anlatmıştır. Hem Üstad hem de diğer muhakkikin, Hz. Mesih'in nüzülüyle alakalı bir kısım müteşabih, ya da muğlak ifadelerin, bazı ravilerin tevili olduğu ve yine birtakım isimlerin de onlar tarafından hadise sokulduğu görüşündedirler. Dolayısıyla da, hadiste geçen Şam, minare, at.. vb. isimler, bu çerçevede değerlendirilebilir. Nitekim sadece muhakkikinın anlayacağı bu tür eklemeler, bazen (kasdi olmaksızın) Sahabe Efendilerimiz tarafından da yapılmış olabilir. Burada, Ebu Hüreyre ile alakalı şu hususu misal olarak zikredebiliriz. Efendimiz: 'Ben ümmetimi ahirette abdest azalarının parlaklığından tanırım' buyurur. Hadiste abdest azalarının parlaklığını ifade için kullandığı tabir, 'gurren muhaccelin=alınları bembeyaz' ifadesidir. Ebu Hureyre (ra), burada hadise bir ekleme yaparak, 'abdest uzuvlarının parlaklığının daha geniş bir alanı kaplaması için siz onları daha geniş yıkayın' der ve kendisinin kollarını/ayaklarını dirseklerinin üstüne ve dizlerine kadar yıkadığını bildirir.

Bundan dolayı diyebiliriz ki Hz. Mesih'in ahir zamanda iniş keyfiyetiyle ilgili birtakım kelimeler, daha sonra hadise katılmış ilavelerdir ve bunlar, Efendimiz tarafından söylenmiş gibi gözükse de ona ait değildir.

Bir Hatıra...

Bu hususta bir hatıramı aktarmak istiyorum: Bir gün duasını alayım düşüncesiyle, sevip-saydığım büyük bir zatın ziyaretine gitmiştim. Mesele dönüp dolaşıp Hz. Mesih'in nüzulüne gelince; 'ahir zamanda Hz. Mesih nüzul edecek, eline kılıcını alacak, insanları haklaya haklaya İstanbul'a kadar gelecek, sonra da kılıcını Sultanahmet'in minaresine asacak' dedi. Ben böyle birisinin bu şekildeki açıklamalarına şaşıp kalmıştım. Haddizatında çok zeki ve aynı zamanda Arapça'ya hakim olan bu zat, zannediyorum hakkında hüsn-ü zan

ettiği, ya da keşfine-kerametine inandığı insanlardan duyduğu bu tür şeylere, i'mal-i fikretmeden ve bu kabil konuları muhkemata ircaı düşünmeden inanıyordu. Halbuki birazcık düşünmüş olsaydı, Efendimiz döneminde ne minare denen nesnenin ne de Sultanahmet Camii'nin olmadığını düşünerek böyle bir ifadeden vazgeçecekti. Bu türlü şeyler zaman zaman belki hepimizde olabilir; hakkında hüsn-ü zan ettiğimiz kimselerden duyduğumuz şeylerle alakalı ne Kur'an'da, ne Sünnet'te, ne de büyüklerin yorumlarında hiçbir şey olmamasına rağmen, onları hemen kabul eder ve çevremize de anlatırız.

Asliyet-Zılliyet

Bir de, Üstad'ın çokça üzerinde durduğu bir 'zılliyet' ve 'asliyet' mevzuu var ki, bununla ilgili kısa bir açıklamada bulunmanın da yerinde olacağı kanaatindeyim. Şöyle ki enbiya-i izam, Cenab-ı Hakk'ın Zati tecellilerini temsil ederler. Bunun aklen bütün insanlar için düşünülmesi de söz konusu olabilir. Zira hemen her insan üzerinde, Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden biri diğerine nispetle daha hakimdir. Dolayısıyla aynı mazhariyeti paylaşan insanlar, bazen birbiriyle karıştırılabilir. Diyelim, Hz. Mesih bir reşhaddir. Bir başkası ise, velayet-i kübraya mazhar olduğundan, seyr-i ruhanisinde onunla aynı yürüngeyi paylaşır ve seyrini o zatın izinde, onun ekseninde sürdürebilir. Dolayısıyla o zata bakılınca, bazen asla iltibas da söz konusu olabilir. Yani bazen gölge, asıl zannedilir. Halbuki bu bir yanılmadır. Bu manada cüz'un, kül görünmesi, daha doğrusu vehmedilmesi çokları için her zaman bir ibtila vesilesi olagelmiştir...

Mehdilik-Muhammedilik

Bu açıklamalardan hareketle, aslında Hz. Mesih'in nüzulü, 'Mesihîyet şeklinde değil; Mehdilik ve Muhammedilik şeklinde olacaktır.' denebilir. Böyle bir gerçeğin tahakkuk keyfiyeti ne şekilde olursa olsun, bence mühim olan, her Müslüman'ın Kur'an'ın ruh ve ma'nasını arızasız temsil edip her zaman bu 'menheli'l-azbi'l-mevrud=tatlı su kaynağı'nın başında durup o temiz, o pak, o nezih kaynaktan yararlanıp ve başkalarını da yararlandırmaktır. Bir diğer önemli husus da, bütün bunları belli şahıslara bağlama yerine konuyu bir şahs-ı manevi konusu olarak değerlendirmektir. Yine de bu mesele çok münakaşası yapılacak bir meseledir. Zira, bu konuda öteden beri 'sevad-ı azam'ın kabul ettiği bazı esaslar var. Bu esaslar çiğnendiğinde ciddi iftiraklar doğabilir. Zaten Üstad da, belki elli yerde bu nüzul ve temsili anlatmış ve 'ancak onu nur-u firasetle bakanlar sezebilir' demiştir. O halde, bütün bunları nazar-ı itibara

alarak, ahirzamanda Hz. Mesih'in gökten inmesini intizar etmenin bizim vazifemiz olmadığını ifade edebiliriz.

10.04.2000 - Kur'an'da iki Kavram: Zevç ve Aile

Kur'an'a göre zevç ve aile tabirlerini izah eder misiniz? Hz. Nuh ve Lut'un kafir kadınlarla tezevvücünü nasıl anlamalıyız?

Her şeyden önce şu hususu belirtmekte yarar var; zevç ve zevce (karı-koca) mevzuu insanoğlu için önemli ve fitri hadiselerden biridir. Hayvanlar arasında zevçlik meselesi söz konusu değildir. Onlarda sadece ilkah (döllemek, aşlamak) vardır. Yani onlar, mevsimi gelince yavru yapmak için bir araya gelirler ve bu faaliyeti de bir sene birisiyle, ertesi sene de bir başkasıyla, hatta bazen de kendisinden meydana gelen yavrularıyla gerçekleştirirler. Onun için hayvanlar arasındaki eşleşmede bir gaye ve hedef etrafında bir araya gelme söz konusu değildir. Bu tür yüksek gaye ve hedefleri tahakkuk ettirmek, kalp, his, şuur ve irade farklılığıyla insanoğluna ait bir hususiyettir.

Zevç-Ehl

Arapça'da 'ehl', aile demektir. Kur'an-ı Kerim'e bakıldığında 'zevç' ve 'ehl' kelimelerinin aynı çizgide ele alındığı görülecektir. 'Ey Nuh! O, asla senin ehlinden (ailenden) değildir.' ayet-i kerimesi bu hakikati gösteren misallerden sadece biridir. Bu ayet-i kerimede Cenab-ı Hak, Hz. Nuh'un oğlunun inkar edenlerden olması hasebiyle onunla aynı duygu, aynı düşünce ve aynı frekansı paylaşmadığını, dolayısıyla da oğlunun onun ailesinden olamayacağını ifade buyurmaktadır.

Mer'-Mer'e

Arapça'da 'mer' erkek, 'mer'e' veya 'imrae' kadın demektir. Kur'an-ı Kerim Hz. Nuh ve Hz. Lut'un kadınlarının kafir olduğunu anlattığı ayette 'imraetün' kelimesini kullanmaktadır. Zira bu iki kadın Hz. Nuh ve Hz. Lut'a zevce olamamış, onlarla bütünleşememiş, aksine onlara hıyanet etmişlerdir. Dolayısıyla bu kadınlar, Kur'an'da 'imraetün' kelimesiyle ifade edilmişlerdir. Gerçi Kurdan, Hz. İbrahim'in hanımı Hz. Sara için de aynı kelimeyi kullanır, ama arada farklı bir nükte söz konusudur.

Kur'an-ı Kerim, belli bir hedef ve gayeyi tahakkuk ettirmek için duygu, düşünce ve inanç birliğine bağlanmış ve kendilerinden bir neslin meydana gelmesi hedeflenmiş ve böylece maddi, manevi, cismani ve ruhani tam bir bütünlük bahis mevzuu olan eşleşmelerde 'zevç' ve 'zevce' kelimelerini

kullanmaktadır. Mesela Kur'an, Efendimiz'in (sav) hanımlarından bahsederken bu kelimeyi zikretmektedir. Zira onlar her zaman Allah Rasulü'yle (sav) aynı duygu ve düşünceyi paylaşmışlardır.

Zevç-İmrae

Bu açıdan denebilir ki, bir imamın veya nikah memurunun akdetmesiyle nikahlanan kimseler, birbirlerinin kadını veya erkeği olsalar da her zaman birbirlerinin zevç veya zevcesi sayılmazlar. Bu itibarla da insanın bir eşinin olması, onun zevci veya zevcesinin var olduğu manasına gelmez. Zira eşinden duygu ve düşüncesini saklayan bir insan, ona karşı yalnız demektir. İşte Hz. Nuh ve Hz. Lut'un eşleri, hakiki manada onlara zevce olamamış ve daima 'imrae=salt bir kadın' olarak kalmışlardır.

17.04.2000 - Günümüzde Biat

Müslümanlığın başlangıcında biat çok önemli görülüyor ve kadın erkek herkes, 'Ya Rasulallah! Allah şahit olsun ki, biz Seni kendi nefislerimize, evlatlarımıza ve mallarımıza tercih edeceğiz.' diyerek O'na (sallallahu aleyhi ve sellem) biat ediyorlardı.

Biat; bir kimsenin hakimiyetini tanıma, ona itaatini bildirme, uyup bağlanacağına söz verme manalarına gelir. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), hayat-ı seniyyelerinde birkaç defa ashabından kendisine biat etmelerini istemiştir. Ensar, 'Akabe Biatı'nda O'nu (sallallahu aleyhi ve sellem) her türlü kötülüklerden koruyacaklarına dair söz vermiş ve biat etmişlerdir. Daha sonra bu biat uygulaması, Medine'de, Medine'ye hicretten sonra Hudeybiye'de devam etmiştir.

Sahabenin Biatı

Sahabe-i Kiram, biatlerini Efendimiz'in (s.a.s) elini sıkarak gerçekleştirmişlerdir. Zira bunun manevi tesiri çok büyüktür. O kadar ki, Hudeybiye'de Hz. Osman (radiyallahu anh) Mekke'ye elçi olarak gönderildiğinde bizzat bu biattte bulunamamış; bulunamadığı için de Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Osman namına önce sağ elini kaldırıp 'Bu benim elim', daha sonra sol elini kaldırıp 'Bu da Osman'ın eli' demiş ve ardından sözlerine şöyle devam etmiştir: 'Şahit olun, ben Osman'ın yerine biat ediyorum.'

Meseleye bu zaviyeden bakınca Müslümanlığın başlangıcında biat çok önemli görülüyor ve kadın-erkek herkes, 'Ya Rasulallah! Allah şahit olsun ki, biz Seni kendi nefislerimize, evlatlarımıza ve mallarımıza tercih edeceğiz.' diyerek O'na (sallallahu aleyhi ve sellem) biat ediyorlardı. İşte bu şekildeki bir biat, inanmış bir sinenin, hayatını bağlayacağı her hususla alakalı, Allah'ın şهادetiyle, O'nun Rasulüne söz vermenin ifadesi oluyordu.

Kutsal Emanetler

Günümüzde, hayatın onlara bağlanması gereken hususlara gelince; her şeyden önce bugün doğrudan doğruya bize tevdi edilen bazı emanetler var. Nitekim Nebiler Serveri (sallallahu aleyhi ve sellem), 'Size iki şey bırakıyorum. Bunlara uyduğunuz müddetçe asla sapıtmayacaksınız: Allah'ın Kitab'ı ve Resulünün sünneti.' buyurarak bu emanetlere dikkat çekerler. Bu itibarla hangi

devirde olursa olsun bu emanetlere sahip çıkmak zımni bir biat gereğidir ki, Cenab-ı Hak da, 'Ey Mü'minler! İçinizden hayra çağıran, iyiliği yayıp kötülükleri önlemeye çalışan bir topluluk bulunsun.' ayet-i kerimesiyle her dönem bu emanetlere sahip çıkacak bir topluluğun bulunmasını ister ve adeta bize şunları söyler: 'İçinizde, güzelliği temsil eden, Allah'ın güzel dediğini güzel kabul eden, çirkin dediklerini de çirkin sayan ve gönülleri fetheden ve her sineye iyilik bayrağını diken kutlu bir cemaat olsun; olsun ve gittikleri her yere burcu burcu Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) gül kokusunu götürsünler. Bunu yaparken de sadece ve sadece Cenab-ı Hak'ın ululuk ve izzetini dört bir yana duyurmanın heyecan ve helecanını yaşasın; başka hiçbir mülahazaya da bağlanmasınlar. Şimdi biat anlayışında bu manaların daha önemli olacaklarını zannediyorum. Evet 'İnandım.' diyen herkes, Rabbisinin haysiyet ve izzetini, mukaddes, münezzeh, mualla ve mübeccel onurunu müdafaa etme vazifesini de üzerine almış sayılacağından bu yaklaşım önemlidir.

Kırılma Yok Dayanma Var

Ayrıca, günümüzde hizmet erlerinin biatı, 'hizmet adına bulundukları yerin kadir ve kıymetini bilmeleri ve hiç kırılıp darılmayarak sonuna kadar dayanmalarıdır' da diyebiliriz. Bu kutsi vazifede çok defa şeytan onların arkalarına düşebilir, ehemmiyetsiz şeyleri büyük gösterip içlerine düşmanlık salabilir; ama onlar, 'Allah'a karşı gelmekten sakınanlara şeytandan bir hayal sinyali ilişkince, hemen düşünüp kendilerini toparlar ve basiretlerinin ufkuna yönelirler.' ayet-i kerimesinde de ifade edildiği gibi bu tür vesveselere iltifat etmeyip hizmetlerine devam ederler.

01.05.2000 - Müşahede İklimi

Müşahedenin de mükāşefe gibi kendi içinde birbirinden farklı dereceleri vardır. Bu dereceler, hakikate temaşa adına, değişik kabiliyetlerin kıymet ölçülerine göre, onlara tahsis edilmiş birer rasathane mesabesindedir. Bu rasathanelerden, herkes, imanının enginliği, yakınının derinliği ve gönlünün vüs'ati ölçüsünde alış verişe mazhar olur ve müşahede ile şereflendirilir.

Bu derecelerin birincisi; ilim, iman hakikatiyle beslenen marifet müşahedesidir ki, bu noktaya ulaşan salık, vicdanındaki güçlü yakini sayesinde, idrak ufkuna sürekli, ilim televvünlü 'vücut' nurlarının aktığını hisseder ve derin bir iştihakla 'Hazretü'l-cem'e yürümeye başlar.

İkincisi; müşahede-i muayenedir ki, bu ufka ulaşan arif, delil ve müşahedeleri aşarak, Hazret-i Esmâ ve Sıfat'ın asliyetinde eriyerek kendi zılliyyetinin şuuru ile zıllı-şuhudi bir tevhide erer ve artık gözü başka bir şey de görmez. Bu makamla alakalı, 'Mizanü'l-İrfan' sahibi şunları söyler:

'Keşf-i zati var ki bir ali makam
Orda geçmez sikke-i nakd-i kelam.
Kim ederse o makamda tak-ı bab,
Hep nida-i 'len terani'dir cevab...
Hal-i Musa'dan verilirse nişan,
Bir tecelli-i celalidir heman..'

Üçüncüsü, müşahede-i cemdir ki zirveyi tutan arif-i kamil, müşahedeye inkılab etmiş iman ve yakini sayesinde bütün Esmâ-i Hüsnâ ve Sıfat-ı Kudsiye'yi cami 'Hazreti Vücut'un onu cezbi ve nasutiyyetini ifnasıyla, doğrudan doğruya, ukba nazarıyla, Halık'ı, Mabud'u, Rabb'i, Vacid'i, Mucid'i ve Ziya-i vücudun kim olduğunu bilir, bulur ve bütün bütün ağıyar münasebetlerinden kurtulur.

Bu makam münasebetiyle Cüneyd-i Bağdadi Hazretleri: 'Müşahede, kalblerin safası vaktinde ilahi nurlar sayesinde idrak olunan gaybın tecellisinden ibarettir' buyurur. Mizanü'l-İrfan Sahibi de bu mülâhazayı şöyle ifade eder:

'Ger tecelli eylese Sultan-ı Zat,
Mahvolur tavr-u vücud-u kainat.
Olsa Mahbub-u Hakiki cilveker,
Hiç kalır mı zıll-i zulmetten eser..!'

Gerçi burda remzeder bazı zevat
Berk-i Zat'ı zannederler aynı Zat...'

Haddizatında böyle bir yaklaşım, asliyetle zılliyeti birbirine karıştırma ve zevki, hali, vicdani bir temaşayı, Zat-ı Hakk'ı müşahede sanmaktır ki, bu da apaçık bir iltibas demektir. Aşağıdaki mısralar, böyle bir iltibastan sızmış küçük bir-iki katredir:

'Eğer sana, Hakk'ı tanıyan iki göz verildiyse, iki cihanı da Dost'la dolu gör! Biz her ne kadar katre isek de garik-i deryayız.. her ne kadar zerre olsak da bütün bir güneşiz.'

01.05.2000 - Allah'ın Rızası

Allah'ın rıza ve hoşnutluğunu kazanmak, bir mü'min için çok önemlidir ve onun hayatının temel yörüngesidir. Cenab-ı Hakk'ın hoşnutluğunu kalb ve ruh dünyasında hissetmek ise bu büyük ideale göre ikinci-üçüncü derecede bir meseledir. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bu mevzuda temel ölçü kabul edilebilecek bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar: 'Allah nezdindeki değerinizin ne olduğunu öğrenmek istiyorsanız Allah'ın sizin nezdinizdeki yerinin ne olduğuna bakın!'

Bu peygamberane ölçüye göre, hayatını Rabb'inin istediği şekilde yaşamaya çalışan, O'nun her hüküm ve icraatına rıza gösteren, gösterip bir mahbub-u matlub gibi O'na tutkun bulunan, her lahza O'nu düşünüp O'na kavuşacağı anın özlemiyle yaşayan kimse, Allah'ın hoşnutluğuna ermiş ve onu -keyfiyetler üstü bir sevgiyle- seviyor demektir.

Bir kimse, Allah'tan razı ve hoşnut olduğunu söylemenin yanında, başına gelen kaza ve belalara, ibadet ü taatın ağırlığına, her türlü musibetlere, hizmette tahammülfersa hadiseler ve zamanın çıldırtıcılığına karşı her şeyi gönül hoşnutluğu ile karşılayan; yani Allah'a karşı tavrı hep rıza televvünlü olan birinin, Allah nezdinde karşılaşacağı muamele de rıza televvünlü olacaktır. Allah'ın bir kulundan hoşnut olmasının en büyük emaresi, o kulun, her lahza Allah'tan hoşnut olduğunu soluklamasıdır. Her şeyiyle Allah'a teslim olmuş ve 'mertebe-yi kusva'da rızayı temsil eden kimse, o ölçüde Allah tarafından da seviliyor demektir. İşte bu da, 'Allah onlardan, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır.' (Beyyine, 98/8) sırrına mazhariyetin ifadesidir. Bundan daha önemli bir emare de yoktur. Bundan öte söylenilecek bütün hususlar teferruata aittir. Mesela; böyle bir ufka ulaşan kişi, içine hiç sıkıntı gelmeden namaz kılabilir, en yorgun en sıkıntılı olduğu anlarında bile namaz kılmak onun için bir inşirah vesilesi sayılır. O, orucunu ayrı bir ruh haleti içinde tutar.. Allah yolunda hizmet ederken, sahip olduğu şeylerden infakta bulunurken hep gönül rahatlığı içinde ve Hz. Rahman'ın teveccühleriyle yüz yüzedir. Hasılı, kulluğa ait her şeyi gönül rızası ile yapan ve yaptıklarında da ihlaslı olan bir kimsenin 'Rabbim benden hoşnuttur.' demesinde herhangi bir sakınca yoktur.

08.05.2000 - Ahir Zaman Fitneleri

Bir hadis-i şerifte: 'Ahir zamanda yaşları küçük, akılca kıt birtakım gençler zuhur edecek. Yaratılmışın en hayırlısının sözünü söylerler, Kur'an'ı okurlar. İmanları, gırtlaklarından öteye geçmez. Onlar, okun avı delip geçtiği gibi, dinden çıkarlar. Onları nerede görürseniz öldürünüz. Zira onları öldürene kıyamet günü Allah'ın vereceği bir ücret vardır.' buyuruluyor. Bu hadisi izah eder misiniz?

Hadisin ifade ettiği mananın tahliline geçmeden önce, üzerinde durup hatırlatmakta fayda mülâhaza ettiğim bir hususu arz etmek istiyorum: Sahabe-i Kiram Efendilerimizin hemen hepsi, değerler üstü değere sahiptirler ve bizim kriterlerimizle değerlendirmeye tabi tutulmayacak kadar mualladırlar. Günümüzde, onları kritiğe tabi tutan bir kısım kendini bilmezler, onların büyük bir titizlikle üzerinde durup, kelimesi kelimesine bize o altın çağdan naklettiklerini kritiğe tabi tutmakta ve kendi vehimlerinde oluşturdukları sisle, dumanla onları karalamaya çalışmaktadırlar. Gariptir bunlar, İmri'ül-Kays, Ferezdak, Meğavi ya da Mütenebbi gibi kimselerin sözlerini nahiv ve belagatta esas aldıkları halde, hadis rivayetinde Sahabe'ye o ölçüde güvenmemektedirler. Oysaki Sahabe-i Kiram, hadis rivayetinde insanüstü bir hassasiyet göstermiş ve fevkalade titiz davranmışlardır; zira onlar bilmektedirler ki hadis, gayr-i metlûv vahiydir, ahzi ve muhafazası hususi ihtimam ister. Hadislerin her kelimesi tıpkı bir kuyumcu titizliğiyle seçilerek kullanılmıştır ve her birinin bir icaz yönü söz konusudur.

Şuursuz Müslümanlık

Bir örnek olarak aynı icazı, Allah Rasulü'nün yukarıda zikredilen hadis-i şerifinde de görmek mümkündür. Kur'an-ı Kerim'in, bir hakikat-ı külliye'nin küçük bir kenarını göstererek, daha sonra zuhur edecek aynı tür hadiseleri haber verdiği gibi; Allah Rasulü (sav) de, gayb-bin gözüyle gördüğü gelecekle alakalı olayları bu ve benzeri hadislerle haber vermiştir.

Bu hadis-i şerifte Allah Rasulü'nün (sav), ahirzamanda, dine girmeleriyle çıkmaları bir olan bazı kimseleri, avın bir tarafından girip öbür tarafından çıkan oka benzetmesi dikkat çekicidir. Bilindiği gibi ok, avın bir tarafından nasıl girmişse, kendisine bir şey takılmadan, bulaşmadan öbür tarafından da öyle çıkar. İşte 'İslam'ı kabul ettik' deyip onunla müşerref görüldüğü halde, onun

ruh ve manasından hiç mi hiç istifade edemeyen kimselerin, böyle bir oka benzetilmeleri, teemmülsüz, tetkiksiz, hissiz, şuursuz camidane, süratle ve hiçbir şey duymadan İslam'a girmesiyle çıkması bir bazı kimselerin hallerini ifade bakımından fevkalade manidardır.

Bid'atların İstilasası

Yine Allah Rasulü (sav), ahirzaman fitneleriyle alakalı başka bir hadislerinde: 'Ümmetimden bir kısım gruplar çıkacak, bunları bid'alar istila edecek, tıpkı kuduzun, kuduza yakalanan kimsede hiçbir damar, hiçbir mafsalsı bırakmayıp her tarafını sardığı gibi, bu bid'a da onların her hallerine sirayet edecektir.' buyurarak, o dönemde meydana gelen bid'atları, vücudun her organına sirayet edip orada tesirini gösteren kuduz hastalığına benzetir. Bu misal, Sünnet-i Seniyye'nin terkinin yanında bid'atların, insan hayatını dört bir yandan kuşatmasını ifade bakımından fevkalade manidardır. Zira bid'atlar, kişinin ruh dünyasına tıpkı bir virüs gibi girer, sonra da kılık-kıyafetten oturup kalkmaya kadar onun her halinde kendisini gösterir. Bu hadiste dikkat çeken bir başka husus da, Allah Rasulü'nün; 'Yaratılmışın en hayırlısının sözünü söyler ve Kur'an okurlar..' ifadesidir. Aynı manada başka bir hadis-i şerifte de: 'Siz, kendi amellerinizi onların amellerinin yanında küçük görür ve hafife alırsınız.' buyurmaktadır ki, irtihal hadisesinden kısa bir süre sonra, karma karışık hadiselerin sevimsiz lisanıyla Sahabe'ye bir kere daha 'Muhammedün Rasulullah' dedirtecek keşmekeşi ifade açısından ne ürpertici bir üsluptur!

Haricilik Fitnesi

Bu hususta ilk dikkatimizi çeken hiç şüphesiz, Asr-ı Saadet'e yakın, o dönemde zuhur eden Haricilik olayıdır. Onlar, dinde, günaha giren bir insanın kafir olacağına inanacak kadar hassas düşünmüş ve ibadet ü taatlerinde olabildiğine dikkatli davranmışlardır. Hatta bu çerçevede yalan söylemeyi küfür saydıklarından, onca taşkınlıklarına rağmen hadisçiler, onların rivayet ettikleri hadisleri kabul etmişlerdir. Yine onlar, Kur'an varken yapılacak başka içtihadları kabul etmemiş; etmemiş ve bundan dolayı, Ebu Musa el-Eş'ari ile Amr İbn-i As'ın hakemlik için bir araya gelmelerini, Hz. Ali (radiyallahu anh) ile Hz. Muaviye'nin küfrüne vesile saymışlardır.. evet, Hz. Ali de, Muaviye de kafir oldu demişlerdir.

Evet onlar, Müslümanlığı kendi hesaplarına bu kadar derince yaşamalarına rağmen, davranışlarında aşırı, saldırgan ve dengesizdirler. Evet onlar, Hz. Ali (ra) ve Hz. Muaviye gibi şerefli sahabilere kafir dedikleri gibi, 'Lailahe illallah'

diyen pek çok kimseyi de kafir saymaktadırlar. İşte bütün bunlar göstermektedir ki Hariciler, Allah Rasulü'nün ifadeleri içinde, İslamiyet'in içine bir ok gibi girmişler; girdikleri gibi de hiçbir şey elde etmeden ve duymadan çıkıvermişlerdir. Hz. Ali (ra), Sıffin Savaşı'nda kolunda 'ben' veya 'ur' olan birini görünce, İbn-i Abbas'ın (ra), Efendimizin: 'İşte bunlar sana karşı savaşıacak ey Ali!' sözünü hatırlatması üzerine, onların öldürülmesini kendi hakkaniyetine delil saymış ve Peygamberimizi her zaman doğru çıkaran Allah'a hamdetmişti...

Deccal'ın Tesir Alanı

Benzeri örneklerin, günümüzde de yaşandığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Şöyle ki, Allah Rasulü (sav), Deccal'le ilgili bir hadislerinde, ahirzamanda deccalin ortaya çıktığı dönemde, Horasan civarında yetmiş bin taylasanlı (sarıklı) insanın ona iltihak edeceğini haber vermiştir. Bir dönemde komünist düşüncenin yaygınlaşmaya başladığında, kendisini Müslüman sayan nice insan, namaz kılıp hacca gittiği ve İslam'ın diğer rükünlerini yerine getirdiği halde; İslam'ın emirlerine karşı, '14 asır önce inmiş (haşa) köhne düşüncelerle insanlık idare edilmez..' deyip komünizm ideolojisine temenna durmuşlardı.. durmuş, küfr-ü küfranın her tarafa yayılması karşısında yer yer hıçkıra hıçkıra ağladığı ve Rabbin huzurunda edeple durup ibadet ü taatte bulunduğu halde, bir vahşi sisteme karşı ses çıkarmamış, hatta 'ale'r-re'si ve'l-ayn' diyerek hüsnü kabul göstermişlerdi.

Ameli Müslümanlık

Aynı şekilde günümüzde, ibadetlerinde bir hayli hassas davrandıkları halde, İslam'ın gurbetini kendine dert bile edinmeyen ve böylece ameli münafıklık içine düşen nice insan vardır.. hele bazılarının Müslümanlık adına bir kısım folklorik hareketlerle müteselli olduklarını gördükçe, 'Acaba Allah Rasulü'nün (sav) haber verdiği insanlar bunlar mı?' diye endişe duymamak elden gelmiyor.

Hasılı; Allah Rasulü (sav), kıyamete yakın zamanda cereyan edecek çeşitli hadiseleri, bu ve benzeri hadislerle haber vermiştir ki, O'nun gayb-bin gözüyle görüp haber verdiği bu tür olayların bir bir cereyan etmesi, O'nun Sadık u Masduk olduğunun apaçık delilidir.

15.05.2000 - Hep Canlı Kalmak

Bir insanın, İslamî aşk ve heyecanını devam ettirebilmesi için sürekli aksiyon içinde olması gerekir. Bu da hizmet-i imaniye ve Kur'aniye adına devamlı plan ve programlar geliştirerek, sık sık beynini, kalbini, ruhunu yoklamakla mümkündür. Dahası mü'min, öğrendiği hakikatleri başkalarına aktarmak için mutlaka hep bir muhatap peşinde olmalıdır. Anlayıp ruhuna mal ettiği düşünceleri, cismaniyeti adına aldığı gıdalarla bedenini şekillenmesi gibi, onun ruhunu şekillendirmesi de böyle bir hamle ve aksiyona bağlıdır. Evet en güzel neticeler, sürekli aksiyonla elde edilir. Mesela bir uluhiyet inancı ya da marifet hakikati ki, bunlar nazarî şeylerdir; bunu ancak başkalarına götürdüğümüz, o konuda gönlümüzün ilhamlarını başkalarına fısıldadığımız ölçüde tam anlayabiliriz.. daha doğrusu tam duyabiliriz.

Bu, bizim dinî ve ruhî hayatımız adına canlılığımıza vesile olmanın yanında, Cenab-ı Allah'ın teyidinde de önemli bir sebeptir. Yani Allah (cc) ancak, kendisini bu işe adanmış, yani dine hizmeti hayatının gayesi haline getirmiş kimseleri destekler. Siz O'nun dinini desteklediğiniz sürece, O'nun desteğini garanti etmiş sayılırsınız.

Bu sebepten herkesin hem kendi canlılığı, hem de hizmet-i imaniye ve Kur'aniye adına mutlaka bir planı, hedefi ve ideali olmalıdır; olmalı ve kendi konumuna göre üslubunu çok iyi ayarlayarak perspektifine aldığı kişilere, mutlaka ruhunun ilhamlarını boşaltma yollarını araştırmalıdır.

Yoksa insan hiç farkına varmadan, duygular dumura uğrar ve gün gelir söner gider. Bu ise ma'nen ölüm demektir. İş yapmayan insanlar, kaydıklarının da farkına varmadan kayar giderler. Sonra da ihtimal en önemli işleri önemsiz görür ve hizmetteki yol arkadaşlarını hafife almaya başlarlar. Sukûtu kendilerinde arayacaklarına, ya başkalarının suûdunu (yükselmesini) sukût görür veya -eliyazubillah- öyle olmasını arzu ederler.

22.05.2000 - Bir Tahassürün İfadesi

Günümüzde, tek yönlü yetiştirme yolunda olmuş bazı gafil kimseler, 2-3 asırlık çöküş ve durgunluğumuzu, İslam'a yüklemeye çalışmaktadırlar. Bunun yanında ayrı bir kesim de, 'ötekiler' dediği cepheye küfretmeyi marifet saymakta ve adeta, bütün buluşma, uzlaşma noktalarını bir kavga zeminine çevirmekte. Bir başka grup da, her fırsatta kendi kusur ve ihmallerini görmemezlikten gelerek, ecdadın ortaya koyduğu her şeyi tenkit etmeyi marifet saymaktadır. Vakıa, dinin içine bir kısım hurafelerin sızdığı ve bunların Kur'an'a ve İslam'a gölge ettiği doğrudur. Ancak bütün bunların yanında yapılan çok ciddi çalışma ve gayretlerin bulunduğu da bir gerçektir ve bunları görmezlikten gelmek de bir nankörlüktür.

Tarih Düşmanlığı

Tarihimizde, Kur'an'ı yorumlarken her zaman asr-ı saadet duruluğunu muhafaza etmiş ve daha bin sene önceden ilim ve tekniğe ait ancak şimdilerde anlaşılabilen bir kısım izah ve yorumlar ortaya koyabilmiş dahilerin yetiştiği de bir gerçektir. Az da olsa, bu hususa daha önceki mevzularda yer yer temas etmiştim. Ama ne acıdır ki, kendi milletine ve geçmişine küfretmeyi huy haline getirmiş bazı hasta ruhlar bir türlü bunu kabul etmek istememekteler.

Kendimiz Olma

Osmanlı; minareleri, kültür eserleri, şifahaneleri, imarethane ve aşhaneleri tesis ettiği dönemlerde, Avrupa ciddi bir cehalet ve vahşet içindeydi. O dönemde Avrupa'nın, medeniyetin 'm'sinden bile haberi yoktu. Ama, Avrupa sevdasıyla başı dönmüş, bakışı bulanmış bazı aydınlar, 'inadım inat' bunu görmek istemiyorlar. Üç-beş densizin hatırına koca bir cihan devletini hem de insafsızca ve cahilce eleştirmek bilmem daha ne kadar sürer.. ama şu bir gerçek ki biz, o kökün semereleri ve iyisiyle-kötüsüyle onların evlatlarıyız. Binaenaleyh aslımızı inkar ve ecdadımıza küfretme gibi yanlışlığa düşülmemenin yanında, kuru kuruya onların yaptıklarıyla övünme gibi ayrı bir yanlışlığa da girilmemesi inancındayız. Biz her zaman akıl, iz'an ve insafla davranmak mecburiyetindeyiz. Şayet onlardan bize intikal eden kültür ve medeniyet mirasını geliştirememiş; dahası Batı hayranlığıyla kendi kökümüze kezzab dökerek onu kurutmuşsak, 'redd-i miras'ta bulunmuşuz demektir. Evet yıllar var ki biz, Kur'an'ı kendi

derinliği içinde ele alamadık. Batı'dan transfer ettiğimiz fikir ve düşünceler ile Kur'an'ı değerlendirmeye tabi tuttuk. Böyle olunca da, O'nu hakkıyla anlamak mümkün olmadı, olamazdı da. Kendimize ait bir dünyayı, başkalarına ait kriterlerle dizayn etmeye çalıştık. Ve neticede de bir arpa boyu yol alamadık. Yol almak bir yana kendi güç ve kuvvet kaynaklarımızı da kuruttuk.

Teşhis Hatası

Her ne zaman teknik ve teknolojik gelişmelerden söz açılrsa, hemen kendi soyumuzu sorgulamaya durduk ve tecavüzlerin en insafsızcasıyla ecdadımıza hakaretler yağdırdık. 'Kur'an'da bir hayli ilim, teknik ve medeniyete ait meseleler yer aldığı halde İslam alemi niçin geri kalmıştır?' gibi sorularla zihinleri bulandırdık ve geri kalmanın faturasını İslam'a çıkarmaya çalıştık; dahası Kur'an'a kendini ifade edebilme fırsatını vermedik. Üç-dört asır evvel hatta on dört asır önce yaşamış olan selef ve ecdadımızı suçlayarak teselli olmaya çalıştık. Oysa ki, eğer onların bir kusur ve ihmalleri varsa, bize düşen bunlardan ders almaktır.

22.05.2000 - Benlik Duygusu

Benlik kazanma sırları, her şeyden önce insanın kendi mahiyetini idrak ederek, 'benim de bir iradem var' demesiyle başlar.

Ene, insanın benliği demektir. Ona; terbiye ve tezkiye ile nefis-i emmareden levvameye, oradan mutmainne, radiyye, merdıyye ve safiye'ye kadar terakkiye açık olan 'hayvani nefis' de diyebiliriz. Üstad Bediüzzaman, bu meseleye 30. Söz'de tasavvufçuların yaklaşımına benzeyen bir anlayışla açıklık getirmiş ve bir yönüyle sofilerin düşüncelerini çağa göre daha derli-toplu hale getirmiştir.

Vicdanın dört rüknü

Buradaki ifadelerden de hatırlanacağı üzere benlik kazanma sırları, her şeyden önce insanın kendi mahiyetini idrak ederek, 'benim de bir iradem var' demesiyle başlar. Çünkü irade, esas olarak benliğin rükünlerinden birisidir. Zaten Üstad 'irade'yi; latife-yi Rabbaniye denilen kalb, şuur ve his'le birlikte 'vicdanın dört rüknü'nden biri olarak da zikreder. Bu latifeler; kainatı duyma, hissetme ve onu değişik unsurlarıyla ele alıp hallac ederek yorumlama.. gibi, insana değişik düşünceler ilham eder. İrade, insanı muhabbetullah; kalb, marifetullah; şuur, müşahedetullah; his de cennet ufkıyla buluşturur. Bunlar, akli aşkın olan sistemin, birer parçası olarak insanın mahiyetine dercedilmişlerdir. Biz, çok defa farkına varmadan, o sistemle hedeflenen gayelere karşı arzu ve istek duyarız ki; o da, içimizde böyle bir sistemin bulunmasına delalet eder. Descartes da: 'Bende namütenahi bir düşünme hassası var. Ben, namütenahi olmadığımı göre bana verilen bu hassa, namütenahi olan bir Zat'tan gelmektedir.' mülahazasıyla bu hakikati ifşa eder.

Ben ve O

Evet insan, her şeyden önce kendi benliğinin çerçevesini belirlemesi gerekir. Yani o, 'Bende bir irade, duyma, bilme, düşünme, yorumlama, azim, cehd.. gibi hassalar var' diyerek bunları tesbit edip, sonra bir kısım mukayeseler yaparak bunları kendisine ihsan edeni bulabilir. Mesela insan, yemek yerken, sadece ağzına lokmayı götürüp boğazından midesine gönderene kadar, kendisine verilen iradeyi kullanır. Artık bundan sonra, insanın elinde olmayan ve müdahale imkanı da bulunmayan bir dizi sistem devreye girer. Buradan hareketle insan, 'Gücümün yetmediği, kudretimle halledemediğim, benimle

alakalı olduğu halde farkına bile varamadığım, tamamen benim iradem dışında cereyan eden birçok hadise var ki, bütün bunlar, beni çok iyi bilen ve tanıyan birisi tarafından idare ediliyor' diyerek eşya ve hadiseleri evirip çeviren sonsuz Kudret Sahibi'ni bulabilir.

..Ve sadece O

Netice itibariyle, bu tefekkür seyahatini tamamlayan insan, Yunus misali benliğini adeta bir kristal gibi taşa vurarak kırar.. kırar ve benlikten vazgeçmenin meyvelerini devşirmeye başlar. Böylece insan, fenafillaha giden yolda, vuslatın her an biraz daha artan cazibesıyla mest ve sermest olarak adım adım hedefe doğru yaklaşır.

29.05.2000 - Keramet

Keramet, Allah'ın herhangi bir velinin eliyle yarattığı harikulade haldir. Kerameti farklı açılardan üç ayrı kategoride mütalaa edebiliriz:

1) Maddi keramet, velinin havada uçuşması, seccadesini suya serip namaz kılması, bast-ı zaman-tayy-ı mekana mazhar olması gibi harikuladelikler bu cümleden kerametlerdir.

2) Manevi keramet, hak dostunun oturuşu, kalkışı, konuşması, kısaca bütün hayatıyla adeta Cenab-ı Hakk'ın tanınıp bilinmesi için bir mir'at-ı mücella olma halidir ki, insana daha eslem bir yolla bahşedilmiş ubudiyet eksenli bir keramettir.

3) İlmi keramet ise, bilginin bilinmesi, değerlendirilmesi, değerlendirilip yararlı olması adına Cenab-ı Hakk'ın bahşettiği keramettir. İmam-ı Gazali, İmam-ı Rabbani, Mevlana Halid, Şah Veliyyullah Dehlevi, Bediüzzaman gibi alimler bu keramete mazhardırlar. Allah onlara öyle bir keramet-i ilmiyye nasip etmiştir ki, ilkler diye ifadelendirdiğimiz Hz. Ebubekir'ler, Ömer'ler, Osman'lar, Ali'lerin hakiki varisleri sayılırlar. Evet, aynen onlar gibi olamazlar; çünkü onların durumları özeldir. Hususi bir rahle-i tedristen ders almış ve vahyin nüzulüne bizzat şahid olmuşlardır. Onların o saf ve temiz ruhları, başka akımların tesirinde kalmadığı için, Efendimizi (sav) arızasız temsil etmeleri, onlarda bir keramet şeklinde tecelli etmiştir. Onların kafası naturalizm, sosyalizm, liberalizm, kapitalizm.. gibi hiçbir felsefi cereyanla malul olmamıştır. Ve dolayısıyla dimağları, adeta bir reşha gibidir. İçlerine akan hakikatler, kendi hususiyetlerini korur ve olduğu gibi onlarda tecelli edebilir ve etmiştir de. Onun için biz buna keramet-i ilmiyye diyoruz ki bu da bütün kerametlerin en büyük olanıdır.

Arızasız Kulluk

Bir de herkes için bahis mevzuu olabilecek hatta yukarıda sıraladığımız kerametlerin hepsinden daha büyük olan bir keramet vardır ki, o da; Cenab-ı Hakk'a karşı arızasız kulluk yapmaktır. Mesela kırk sene hiç ara vermeden, hatta cemaati bile aksatmadan kamil manada namaz kılmak, Allah'ın Şah-ı Geylaniye ihsan ettiği kerametlerden daha büyük bir keramettir. Arızasız oruç tutmak, zekat vermek, -farz ise- hacca gitmek, Allah'ın öyle büyük bir ikramıdır

ki, bazı büyük veliler bile buna mazhar olamamışlardır. Onun için kamil veliler, daha ziyade arızasız kulluk sergilemeye çalışmışlar ve harikulade hallere talip olmak şöyle dursun, kendilerinden böyle bir hal sadır olduğu zaman, onu bir namus telakki edip başkalarının bilmesini dahi istememişlerdir. Gerçek veliler arasında bu hal, 'Keramet, erkeklerin hayzıdır' şeklinde ifade edilir. Keramete mazhar olup onu bilerek açığa vuran veli, Allah ile arasında olan sırrı, dolayısıyla da kurbeti kaybetmiş demektir. Onun için Allah dostları, bu türlü davranışlardan hep sakınmışlar ve Allah'la aralarındaki bu yakınlığı kaybetmekten korkmuşlardır.

Gerçek Kulluk

Hasılı, halis ubudiyetin yolu, bu dünyada birtakım harikuladeliklere mazhar olunsa bile bunu bir aybaşı hali telakki ederek, bir an evvel bunlardan sıyrılıp sadece Allah'la meşgul olmaktır. Kerameti arzu etmek ve beklemek, olmuş bazı şeyleri başkalarına kerametvari anlatmak, meşgul olunması gerekli olan büyük hakikatleri bırakıp Allah'ın imtihan için verdiği çok küçük ve değersiz şeylerle meşgul olmak demektir.

05.06.2000 - Cennette Kıskançlık Var mı?

Ahirette, cennet ehlinin gözünün görmediği, kulağının işitmediği, insanoğlunun hayaline bile misafir olmamış nimetlerle donatacak olan Allah'ın, bir diğer önemli ihsan ve lütfu da, cennet ehlinin kalplerinden kin ve haset (kıskançlık) duygusunu kökünden söküp çıkarmasıdır. Kur'an bu hakikati A'raf Suresi 43. ayetinde şöyle ifade eder: '(Cennette) onların altlarından ırmaklar akarken, kalplerinde kinden ne varsa hepsini çıkarıp atarız.'

Mükafat, Amelin Cinsindendir

'Mükafat, amelin cinsindendir' kaidesince, nasıl dünya hayatında, iman uğrunda çekilen sıkıntı ve meşakkatler, sıkıntısız, meşakkatsiz ebedi bir hayatla bedellendiriliyor; nasıl burada yaşanan açlık ve susuzluk -Allah Rasulü'nün Ebu Hureyre'ye olan ifadelerinde görüldüğü gibi- ahirette açlık ve susuzluğun çekilmemesini netice veriyor, aynen öyle de insanın, dünyada eskilerin 'emraz-ı kalbiyye' dedikleri kin, nefret, öfke, haset, gayz, hırs vb. duygu ve tutkular veya hastalıklarla mücadele ederek kendini aşması, ahirette, bunların onun kalbinden sökölüp atılması ile mükafatlandırılacaktır. Mütakabiliyet çizgisinde bu kabil misalleri çoğaltabiliriz. Mesela; bir insanı, hemcinsine karşı olan zaafını kendi iradesiyle aşması beşeri temayüllerine karşı koyması ve iffetli olmaya çalışarak sürekli ruh insanı olma yolunda bulunması, her halde ukbada cennet hurileriyle taltif edilmeyi netice verecektir. Öyleyse, rahatça bu dünyanın ahiret ile içli dışlı olduğunu söyleyebiliriz. Burada ahiret hesabına tohumlar atılır, orada ürünler alınır; burada zahmet çekilir orada rahata edilir. Kaldı ki Allah (cc) insanı dünyadaki mahiyeti ile cennete koysaydı, insanı iradesi ile bütün bütün hilm ü silmi tercihi -cennetle bile olsa- imkansız olurdu. Bu ise cennette, cehennem benzeri bir hayat anlamına gelirdi ki bu da nimetten daha çok nikmet (azap) olurdu. Bu açıdan, cennet ehlinin sinelerinden kin ve hasedin sökölüp atılması onları cennete koyma kadar önemli bir nimettir.

Mutlu İnsan Olmak

İsterseniz bu meseleyi biraz açabiliriz: Dünyada insanları idare etmek amacıyla, ortaya atılmış bulunan kapitalizm ve komünizm gibi sistemler, yıllarca dünya kadar insanı aldattılar ve hala da aldatmaya devam ediyorlar. - Aradaki küçük farklar mahfuz- insanı 'ekonomik hayvan' olarak gören bu

sistemler, maalesef yürürlükte oldukları ülke insanlarına hemen hemen hiçbir mutluluk (külliyyet ve devamlılık planında) verememişlerdir. Zaten o sistemlerden biri yıkılıp, gitti. Diğer de gün geçtikçe bozulan ekonomik durumu, uyuşturucu, içki, kadın vb. kötü alışkanlıkların girdabına düşmüş gençleri ve toplumun bütün katmanlarında kendini gösteren ahlaki çöküntü ile çoktan yıkılma çanları çalmaya başladı bile. Aslında bütün bu sistemlerin unuttukları bir şey var ki, o da; insanın sadece maddeden ibaret olmadığı. Zira insan maddenin yanı sıra, kendi içine doğru enfüsi derinliği olan ve bu yanlarıyla da tatmin arayan bir varlıktır. İşte bu açıdan, onun cennette altından ırmaklar akan, yemyeşil vadilerde yaşaması bile bir açıdan onu mutlu etmeye yetmeyebilir. Yani, böylesi bir vasatta da olsa, kalbinden komşusuna karşı kin, nefret, haset içinde bulunan bir insanın mutlu olması düşünülemez. Zira o henüz kalbi huzuru yakalayamamıştır. Bu ise cennet içinde cehennemi bir azaptır. Öyleyse, başta haset ve kin olmak üzere, benzeri duyguların kalplerden sökülüp atılması, cennetin gerçek mahiyetini tatmaya ve onu duymaya yarayacak kıymetler üstü kıymeti haiz bir nimettir.

Karanlık Aydınlar!

Bu, günümüzde olduğu gibi, o dönemde de din hakikati yerine bir kısım ümniyelere, ütopyalara gönül bağlayan aptal-aydınları resmetmektedir. Aslında, Marksizm'in de komünizmin de, kapitalizmin de temelinde, esas dinden kaçışa dayanan hep bu kuruntu, ütopya ve kehanetler vardır. Ve acıdır; böyle bir ümniyede tarihi tekerrürler devam edip durmuş; Yahudileri Hristiyanlar, onları da bir kısım Müslümanlar takip etmeden geri kalmamışlardır. Evet, bugün daha öncekiler gibi Müslümanlar da, Kur'an'ın 'emaniy' dediği ümniye ve kuruntular içinde bocalayıp durmaktadır. Alem-i İslam çapında şu andaki halimiz bunun en büyük şahididir. Allah Rasulü (sav), Buhari, Müslim ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde geçen bir hadis-i şerifleriyle bize bu gerçeği açıklarken 'Siz, sizden öncekilerin yollarına karış karış, adım adım uyacaksınız, hatta onlar kelerin deliğine girseler, siz de onlara tabi olacaksınız. (Yani kelerin deliğine siz de gireceksiniz) Sahabe: 'Ya Rasulallah! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mı?' diye sorunca, Allah Rasulü (sav): 'Başka kim olacak?'buyurur. 'Emaniy' kelimesi, ümniyenin çoğulu olması ve manasının da insanın kendi hayalinde bir kısım düşlere dalması, realize edilmesi imkansız hülyalar peşinde koşmasıdır ki, bir manada idealizmle karşılanırsa da, temelde tahakkuku imkansız faraziye ve nazariye demektir. Bunlardan bazılarının tahakkuku mümkün görünse de, umumiyet itibariyle hemen hepsi havada şeylerdir ve bunları kalıcı kılmak,

hedeflenen noktaya ulaştırmak muhaldir.. ve netice itibariyle, ümniyeci için aldatan bir kehanet, aldanana kitleler için de öldüren bir hasrettir. şimdi, eğer bir toplumda, aydın doğru tespitte bulunamıyor, yarı münevver ve gafil kitleler de bu türlü tutarsız kehanetler arkasından koşuyorsa, topyekün bir millet hiç olmazların ağında yok olmaya namzet demektir.

12.06.2000 - Peygamber Efendimizin (sav) Doğumu: Beklenen Şafak

Işığa hâmile kapkaranlık bir dünya.. ve Nebî'nin zuhûruna az bir zaman kala müjde ve muştı dolu akisler var ufukta.. vicdanlarda tesiri o kadar fazla ki, birçok Mekkeli gelecek son Nebî'yi anlatmakta.. tavsiyeler ve tavsiyeler: Zuhûr eder-etmez hemen koşun O'na! Ve bütünleşin O'nun ruhuyla.! Son kurtarıcı Bütün bir beşeriyet canı dudağında ve herkesin umudu gelecek son kurtarıcıda. Ana-babalar bu kurtarıcının kendi nesillerinden olmasını istiyor.. ve birçoğu yeni doğan çocuğuna 'Muhammed' ismini veriyor... Fakat O, Hz. İbrahim'den İsmail'e intikalle gelen ve Abdulmuttalip'ten Abdullah'a geçen bir altın silsileden gelecekti; ve gönüller de bu kanaldan gelecek nuru bekliyordu. Hâdiseler O'nun geleceğini haber veriyor; karanlığın koyulaşması, sükun edecek şafağın yaklaştığını söylüyordu. İnsanlık O'nu bekliyor O günkü insanlık, hayatı hayat yapacak olan gâye ve idealden mahrumdu. İnsanların bütün yaptıkları işler, 'İssız çöllerde serap kovalamak gibiydi. Susayan onu su zanneder; nihayet ona vardığında herhangi bir şey bulamaz.' (Nur, 24/39) Duygu, düşünce ve davranışlar da bundan pek farklı değildi. 'Engin bir denizdeki yoğun karanlıklar gibi ki, onu dalga üstüne dalga kaplıyor; üstünde de bulut.. birbiri üstüne karanlıklar.. insan elini çıkarıp uzatsa, neredeyse onu dahi göremez.' (Nur, 24/40) Bu devrin adı 'Cahiliye'dir. Ancak ilmin zıddı olan bir cehalet değil, iman ve inancın karşılığı olan küfrün mürâdifi cahiliyet...

O devre ait çirkinlikleri kapkara bir tablo halinde arz edip geçici de olsa ruhlarınıza karanlık bir perde germek istemem. Bâtılı şöyle-böyle tasvir, zihinleri idlâl eder. Ve bence buna sebebiyet de bir cürümdür. Fakat yine de o devri anlatabilmek için az da olsa, o günün örf ve âdetlerinden bazılarını ve sadece bir işaret çerçevesinde temasta yarar görüyoruz; tâ ki Allah Resûlü'nün (sav), nasıl bütün kâinata bir rahmet olarak gönderildiği ve bu rahmetin gönderilişinin nasıl bir İlâhî lütuf olduğu daha iyi idrak edilmiş olsun!.

Allah'ın En Büyük Lütü

O'nun gelişi herkes için Cenâb-ı Hak'ın en büyük lütü ve en engin ihsanıdır. Bunun böyle olduğunu bizzat Rabb'imiz anlatmaktadır: 'İçlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan (kötülüklerden, münkerden) onları temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah, mü'minlere

büyük bir lütufta bulunmuştur.' (Âl-i İmran, 3/164)

Allah'ın (cc) lütuf, ihsan ve keremine bakın ki, insanlara kendi içlerinden, özlerinden, onlarla aynı duygu ve aynı düşünceyi paylaşan; Hakk'a giden yolda onların rehber ve pişdârı olan; imama ihtiyaçları olduğunda önlerine geçebilen; hatibe ihtiyaçları olduğunda minbere çıkabilen; emire ihtiyaçları olduğunda, tuğra basıp sikke kesen; kumandaya ihtiyaç duyduklarında, onları en mükemmel erkân-ı harplerden daha mükemmel idare eden bir nebî, bir elçi gönderdi.

En Sevgili Kul

Hıristiyanlıkta yanlış bir akîde vardır. Onlar Hz. İsa'nın, insanlığın ilk günahını affettirmek için Cenâb-ı Hak tarafından fedâ edildiği inancını taşırlar. Yani onlara göre Rabb, fedakârlıkta bulunmuş ve insanları affetmek için -haşâ!- kendi oğlu olan Mesîh'i fedâ etmiştir. Dolayısıyla da Hz. İsa -onların yanlış itikatlarına göre- çarmıha gerilmiş ve Hz. Âdem'le başlayan, daha sonra da her insanın, daha doğarken, beraberinde getirdiği bu ilk günah böylece affedilmiştir. Bu, bir itikat olarak yanlış ve bazı tevillere açık yanlışları itibariyle de dalâlettir. Ancak bu yanlış telakkinin anlattığı doğru bir telmih vardır. O da şudur: Cenâb-ı Hak, insanların günahını bağışlamak; onları sapıklıkta, dalâlette, tuğyanda, azgınlıkta kendi başlarına bırakmamak için, en sevgili kulunu, Hz. Muhammed'i (sav) hem de maruz kalacağı şeyleri bildiği halde peygamber olarak göndermiştir. Tâ ki şaşırıp yollarda kalmasınlar, kalıp da zâyî olmasınlar.. insanlık semâsına çıkıp kâmil birer insan olsunlar.. içlerinde derinleşip her an ruhlarında Allah'ı (cc) duysunlar.. ve İbrahim Hakkı'nın ifadesi ile, Rabb'lerini vicdanlarında kenzen bilsinler:

'Sığmam dedi Hak arz u semâya
Kenzen bilindi dil madeninden.'

Gönül öyle bir hazineler menbaidir ki, dünyalara sığmayan Hak, her an en kıymetli bir cevher gibi orada kendini hissettirir.

Kitaplar, zihinler, düşünceler, felsefeler, beyânlar, semâ, arz ve bütün mükevvenât Allah'ı (cc) ihâta edemez.. ve bunların hiçbirinin, O'nu ifadeye gücü yetmez. Ancak kalbdır ki, kısmen de olsa O'nu ifadeye tercüman olabilir. Evet, kalb öyle bir dildir ki, şimdiye kadar kulaklar, o dilin beyânı kadar parlak bir beyân duymamışlardır.

Öyle ise insan, kalbinde yol almaya, aradığını orada aramaya ve Rabb'e erip O'nda fâni olmaya çalışmalıdır. Zaten Allah (cc) Hz. Muhammed Aleyhisselâm'ı

onun için bizim aramıza göndermiştir.

Evet, O, insanlığa Allah'ın (cc) âyetlerini okumak, fasıl fasıl mu'cizelerini gözler önüne sermek ve insana kendi mahiyetini öğretmek için gelmiştir. Evet O'nun sayesinde beşeriyet tabiat kirlerinden arınarak, tertemiz hâle gelecek, bedene ait süflüyattan kurtularak kalb ve ruhun hayat derecesine yükselecekti.. ve yükseldi de. Evet, O, insanlara kitap ve hikmeti tâlim edecek; insanlık da, kitap ve hikmetin ışıktan dünyasında kendini bularak, ukbâlara uyanacak ve ebedîleşme yoluna girecekti; neticede öyle de oldu.

Varlık Âleminin Bayramı

Bizim için çok mühim, bereketli ve feyiz dolu günler vardır. Bunlardan bazıları da mü'minlerin bayramı sayılır. Her hafta cuma günü yaşanan bu bayram sevincini daha büyük çapta Kurban ve Ramazan bayramlarında da yaşarız. Kurban Bayramı Hz. İbrahim'in belli bir buudda fedakârlık yaptığı, Müslümanların da bütün samimiyetleriyle günahlarının affına yol aradıkları, bu gâyeye ma'tûf, bazılarının Beytullah'a yüz sürüp, Arafat'ta vakfeye durdukları ve Muhammedî bir ruhla yalvarıp yakardıkları bir gündür. Ramazan ise, bir ay oruçla Rabb'e yaklaşma sevincini, yaşama sevincini paylaşmanın ifadesi zengin, dolgun ve bereketli bir bayramdır. Fakat bir bayram daha vardır ki, o, bütün insanlık, hatta bütün bir varlık âleminin bayramı sayılır; o da Allah Resûlü'nün dünyaya teşrif buyurarak tenezzülen aramıza girip bizi şereflendirdiği gündür.. Velâdet-i Ahmediye'dir. Yani Cenâb-ı Hakk'ın, tıpkı bir güneş mahiyetinde yarattığı O Nûr'u, bir kandil gibi insanlık semâsına astığı gündür. Evet, O Nûr sayesinde bütün cahiliye karanlıkları yırtılmış ve âlem nûra gark olmuştur. Bu da Cenâb-ı Hak'ın cin ve inse en büyük bir lütfu ve büyük bir ihsanıdır.

19.06.2000 - Kemmiyet-Keyfiyet Dengesi ve Himmet Ufkumuz

Kıvamın korunması mevzuunda gerekli olan dinamiklere riayet edilmediği takdirde keyfiyetin, kemmiyet karşısında sürekli yenik düştüğü görülecektir. Zira, kemmiyet, bazı durumlarda keyfiyetle mâkûsen mütenâsip (ters orantılı) olarak gelişir. Peygamberlerle temsil edilen cemaatler, bu genel-geçer kaideden vâreste olmadığı gibi, onlara bağlı ve onların vesayetinde oluşan günümüzdeki cereyanlar da, böyle bir durumdan vareste kalamazlar. Bu itibarla, bünye büyüdükçe, kıvamın korunması adına birer esas sayılan disiplinlere, dinamiklere daha bir titizlikle riayet edilmesi çok önemlidir. Her şeyden evvel kemmiyeten büyüme ve genişleme, beraberinde keyfiyet adına beslenme zorluğunu da getirir. Hatta beslenme işini yüklenen insanlar bile zamanla birer problem haline gelebilirler. Onlar da sık sık rehabilite edilmelidir. Ayrıca, insanların içine, genişleme ölçüsünde, gurur ve 'büyük bir iş yapıyoruz' mülahazaları da gelebilir. Sebepler, sırf neticelere ulaşmak için vaz' edilmiş birer vesile oldukları halde, bazen çok önemli kabul edilerek farkına varılmadan şirke girilmiş olabilir.

Başarılar Rehavet Getirebilir

Diğer taraftan başarılar da, belli ölçüde rehavet ve gevşemeye sebebiyet verebilir. Böyle bir rehavet sonucu, bir dönemde, bin sancı ve ızdırapla elde edilen nimetler, hiç farkına varılmadan heba olup gidebilir. Bu münasebetle bilhassa şu hususu vurgulamak isterim: 20-25 sene evvel hakiki Müslümanların herhangi bir ferdi, cemaatle irtibatını koruması mevzuunda az bir gayreti yetebilirdi; ama şimdilerde bu gayretin en azından ona katlanması gerektiğine inanıyorum. Çünkü o dönemde çok kimsede ev-bark, yurt-yuva, evlad ü iyal mülahazası yoktu.. gelecek endişesi yoktu.. özellikle tamamen imana ve Kur'an'a gönül vermiş olanlar, nerde akşam orda sabah üzerlerine bir battaniye alıp herhangi bir yerde yatabiliyorlardı. Ama gel gör ki, yaşamak, yaratılışın gayesi haline getirilince, her şey büyük ölçüde alt üst oldu. Bunu inkar etmemiz mümkün değildir. Bu ise, yavaş yavaş bir ölüm sath-ı mailine girmemiz ve çok hayati şeyleri kaybetmemiz demektir. Bu böyle devam ederse -hafizanallah- bir gün iflasın eşğine varabiliriz.

Kıvamı Koruyabilmek

Buraya kadar olan değerdendirmeler, bir sorgulama ve kritik etme manasında algılanmamalıdır. Ben, burada bir hakikati arz etmek istiyorum: Kıvam ve olgunluğa erme mevzuunda ne kadar bir cehde ihtiyaç varsa, daha sonra elde edilen kıvamı korumak için o cehdin on katına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Evet bir zirveye tırmanmak ne kadar zor ise, sürekli orada kalabilmek ondan da zordur. İnsan bazen dışını sıkıdığı zaman bir ay içinde bir velayet mertebesine ulaşabilir.

Ancak hiç kimse on defa dışını sıkısa da, o mertebede durumunu koruyacağına dair söz veremez. Ümit kahramanı Hz. Sahib Kıran, 'Ümit var olunuz şu istikbal inkılâbâtı içinde en yüksek ve gür sedâ İslam'ın sedası olacaktır' diyor. Fakir, hayatımın hiçbir döneminde bu mülâhaza ile alakalı bir sarsıntı yaşamadım. Dilerim Rabbim bundan sonra da yaşatmaz. Ama kıvama erildikten ve zirveye çıkıldıktan sonra onu koruma mevzuuna gelince, hiç kimseye o mevzuda teminat veremeyeceğim; zira Hz. Pir-i Muğan da verememiştir. Çünkü bu çok çetin bir iştir. Evet, bir damla enerji sarf ederek Everest Tepesi'nin zirvesine çıkabilirsiniz. Ne var ki, orada kalabilmek için size, bir damla değil, enerji olarak Aral Gölü bile yetmeyebilir. Evet, kıvama ermek için bazı şeyler lazım ama, onu korumak için daha çok şey lazımdır.

Niyet Kahramanları

Fatih, İstanbul'un fethinin kahramanı değildir, o niyetindeki fetihlerin kahramanıdır. Koca Sultan, 'ni'mel emir' madalyasıyla serfiraz kılınırken, niyetindeki büyüklükle doğrudan doğruya Hz. Sadık-u Masduk tarafından taltif edilmiştir. İşte, isterseniz siz de böyle niyet kahramanı olabilirsiniz. Ve - inşaallah- niyetlerinizin kahramanı olarak yükseldiğiniz zirveleri korursunuz. Oturup kalkarken hep onu düşünmek, lokmayı ağzınıza götürürken onu tefekkür etmek, içtiğiniz kâsenin içinde onu düşlemek.. zamanın her anında hülyalarınızın engin coğrafyalarında gezmek.. ve mevsimi gelince bunları bir bir gerçekleştirmek... İşte niyet kahramanlığı! Bir de bütün bunlara rağmen evlerin içine kapanıp acûze-i şemtalar gibi dar düşüncelere kendini hapsetmek var ki, o da tam bir denaet ve ruh sefaletidir, bir bayağılıktır. Himalayalar'ın tepelerinde gezmek varken, Lut Gölü'nün dibinde dolaşmak gibi bir himmet çöküntüsü yaşamaktır. Yüksek himmet, yüksek himmettir ve onun altında da zımnî bir dua söz konusudur. Bu, ağızla yapılan bir dua değil; kasıklarında sancı halinde kendini hissettiren hâlî bir duadır ve bu dua, 'Mecmuatü'l-Ahzab'ı bir gecede

okumadan daha ulvîdir. Arafat'ta yapılan duaların reddedilmediğine dair birçok rivayet vardır. Bana göre İslam adına ızdırap içinde bulunmak ve Rûh-ı Revân-i Muhammedî'nin her yanda şehbal açması ızdırabıyla oturup kalkmak, evet her lahza onu düşünmek, Arafat'ta yapılan dualardan daha şâyân-ı kabuldür.

Gaye-i Hayalimiz Adına Bir Ufuk

Allah Rasulü (sav), 'Benim dinim, güneş doğup battığı her yere ulaşacaktır.' buyuruyor. Bu haber, âli himmet olan insanlara şöyle bir ufuk çizmektedir: Gaye-i hayaliniz bu olmalı... Sizden evvelkiler bu ideali bir bayrak gibi omuzlayıp cihanın dört bir yanına götürmeye çalıştılar. Ya ömürleri, ya da mevcut şartlar vefa etmedi.. ve bayrak bir yerde düştü. İşte bu bayrak, arkadan gelip onu omuzlayacak ve götürecektir niyet kahramanları beklemektedir. Cedlerimiz, gaye-yi hayallerinin mükâfatını aldılar. Sıra size gelmiş olmalı... Ukbe bin Nafi, atını beline kadar Atlas Okyanusu'na sürmüş ve şöyle haykırmıştı: 'Allah'ım! Eğer şu zulmet denizi karşıma çıkmasaydı nam-ı celilini denizler aşırı ülkelere götürürdüm.' Arkadan Berberi bir köle Tarık bin Ziyad, kulağında selefi Ukbe bin Nafi'nin sözleri, atını Herkül burcuna sürmüş ve nâm-ı celil-i Muhammedî'yi o karanlık denizin ötelere götürmüştü. Şimdi sıra günümüzün mü'minlerinde.. onlar da aynı sorumluluk altında bulunuyorlar.. himmetler, cehdler ve azimler âli tutulmalı ve ümitle, halis niyetle istikbale yürünmelidir. Allah, öte âlemde bu niyetinize göre size muamele yapacaktır. Hadisteki ifadesiyle 'Mü'minin niyeti amelinden daha hayırlıdır.' Bu itibarla da, mü'minin niyetinin ufku çok geniş olmalıdır. Aslında onun başarılarının ufku, bir yönüyle iktidar, irade ve cehdleriyle mebsûten mütenasiptir. Ben, zaman zaman Şililerde, Arjantinlerde, Perularda; zaman zaman da Alp Dağları'nın zirvelerinde hayalimi gezdirir; oralarda mektepler kurup camiler yapar ve minarelerinden 'Eşhedü enne muhammeden resulullah'ları dinlemeye çalışırım.

Evet, niyet ufkumuz itibariyle tıpkı uçup uçup çatlayan bir üveyk gibi olmalıyız. Zannediyorum işte o zaman Allahu Teala da bu gayretlerimizi bir dua olarak kabul buyurarak bize olmazsa bir ikinci nesle, ikinci nesle olmasa da üçüncü nesle, -inşallah- gaye-yi hayallerine ulaşmayı nasip edecektir. Ama böyle yüce bir istikbale ve zirveye yürürken, aynı zamanda kıvamı elde etme ve koruma mevzuunda çok gerekli olan tarih şuuru, ruh ve mana köklerimize bağlılık gibi dinamiklere de sımsıkı sarılmamız gerekecek. İşin doğrusu benim bu hususta bir kısım endişelerim de yok değil. Zira, elde edilen başarılar bazı kimselerde zafer sarhoşluğu meydana getirebilir ve netice itibariyle de bu başarıları kendimize mal etme gibi bir şirke girebiliriz.

Böyle bir şirke girildiğinde de 'İn yeşe' yüzhbkum ve ye'ti bihalkin cedit' (İbrahim, 14/19; Fâtır, 36/16) ayeti gereğince, tevhid davasına hizmet safveti korunamadığından, Allah bu kudsi vazifeyi onlardan alır.. alır ve yeni bir ruhla gelen ve o eskimeyen güfteyi yeniden seslendirebilecek yeni ses, yeni soluklarla seslendirip ortaya koyabilir. Öyle yeni ses ve soluklar ki, bütün dünyaya sahip olsalar da zerre kadar sevinip neşelenmezler, bütün dünyayı kaybetseler, bu defa da zerre kadar mahzun olmazlar... İşte bu ölçüde mukavemeti yepyeni insanlar. Kur'an-ı Kerim'in 'tü'ti ukulehâ külle hînin bi izni Rabbiha' (İbrahim, 14/25) ifadesiyle 'onlar, her mevsimde meyve verirler' sözleriyle onları anlatır. Onlar, İslam'a gönül vermiş ve onu her zaman temsil eden, bir taraftan realiteleri görme, yapacakları şeyleri yeryüzünde arzî birer insan olarak arza göre realize etme bakımından tıpkı Aristoteles gibi düşünen, diğer taraftan da nazarları hep semada ideler aleminde veya monatlarda dolaşan ufuk insanları gibi aşkınlık içinde yaşayan kutlulardır. Kıvamın korunması gelecekte bu emanetin bizim uhdemizde kalması açısından çok önemlidir. Ne var ki dünya bir devvâr-ı gaddârdır ve onun elinden kimse kurtulamamıştır. Nice şahlar ve nice gedalar onun karşısında serfürû etmiş ve iki bûklüm olmuşlardır. -Hafizanallah- bizim için de bu manada bir ölüm mukadderdir. Bu itibarla da hayatımızı ne kadar uzatırsak, İslam adına o kadar avantajlı sayılırız. Bu yeni diriliş erleri içinde de ölümler başlamış mıdır?! Bazılarını hazan yemiş gibi görmemiz hata mıdır, yoksa bir karamsarlık mı?! Ben şahsen dua sayılabilecek bu kabil olumsuz düşünceleri, hayalimden bile geçirmek istemiyorum. Şayet öyleleri varsa onu kendileri düşünsünler ve kendileri karar versinler. Ben burada bir kısım kıstaslar ortaya koymaya çalışıyorum: Allah'ın, Resulullah'ın ve Kur'an'ın her şeye tercih edilmesi önemli bir husustur. Yol ayrımında bulunan bizler için bir tarafta bunlar, diğer tarafta da bizim cismaniyete ve nefse ait dünyamız.. bunlar yan yana getirildiğinde yapılacak tercihin isabetli olması, meseleyi kökünden halleder. Evet bu tercihin isabetli yapılması çok önemlidir. Ve ben, bunu emanetin devam ve temadisinin garantisi olarak görüyorum. Burada bir temenni olarak şöyle bir istirhamda bulunmak istiyorum: Milletimize böyle bir emanetin verilme faslı yaşandığı şu dönemde, o emanetin elimizden alınabileceği endişesine karşı bu tür handikaplara karşı sürekli bir tavır içinde bulunalım...

Parlayan İktal Yıldızımız

milletimizin iktal yıldızı yeniden bir kere daha parlamaya başlamıştır. Bunu bir ırkçılık ve şövenizm mülâhazası olarak algılamayalım. Allah bu milletin iktal

yıldızını parlatmışsa bunu söndürmek, Allah'ın bize ihsan ettiği bir imkanı ve bir fırsatı su-i istimal etmek demektir. Dilerim yurt içinde ve yurt dışında oturur kalkar hep bu meselenin müzakeresi ile ömrümüzü, bu işin başındaki büyük zatın o ihlas atkıları üzerinde en ince ibrişimden düşüncelerle bir dantela gibi örgülemeye devam ederiz. Allah Rasulü'nün (sav) verdiği ölçüleri, Hz. Sahib Kıran'ın verdiği kıstasları birer kanaviçe gibi kullanır ve üzerinde istikbal dantelamızı, hayat dantelamızı örgüler ve birer zamanzede olmamaya çalışırız.

Çok Hassas Olunmalı

Bu açıdan belli bir dönemde kıvamı yakalama adına nasıl ki bir sancı çekiliyordu, işte içinde bulunduğumuz zaman dilimi de, kıvamın korunması adına bence bir sancı dönemidir. Evet bir taraftan sorumluluklarımızı yerine getirirken, diğer taraftan da veliler gibi çok çok hassas olmamız gerekmektedir. Ben endişelerimi aşmış değilim ama ümitlerim açısından yenik düşmüş de sayılmam. Ne var ki, zaman çok gaddar, şartlar çok insafsız ve nefis de çok ayyârdır. Hepimiz birer insanız ve birer beden ve cisim taşıyoruz. Bunlardan bütün bütün sıyrılıp iyi bir derviş gibi Allah'ın isteklerinde fani olmak çetin ve ciddi bir iş. Ama; Hak tecelli eyleyince her işi âsân eder, Halk eder esbabını bir lahza ihsan eder. Rabbim bir fırsat ve bir lütuf olarak bahşettiği bu vetireyi sonuna kadar götürme ve zirvede tutma şerefiyle bizi serfiraz kılsın.

26.06.2000 - Allah'a ve Ahiret'e İman

Sakarya Üniversitesi ile Âfet İşleri Müdürlüğü'nün deprem bölgesinde 3000'den fazla lise öğrencisi üzerinde yaptıkları bir ankette, öğrencilerin yarısı, depremi tamamen veya kısmen İlâhî bir ceza olarak görüyor. Buna karşılık, yüzde 20'ye yakını, hayatı manâsız bulmakta ve yaklaşık yarısı da, gelecekte ümitlerini kesmiş durumda; geleceğe ait herhangi bir beklentileri yok. Yine yarıya yakını, deprem ânında artık her şeyin bittiği gibi bir hisse kapılırken, yüzde 30'a yakını, diğer âile fertlerinin yanına koştuğunu, sadece yüzde 1'i, eğer depremden sağ çıkarsa, iyi bir insan olmaya karar verdiklerini söylüyor. Bu anketi nasıl değerlendirmeliyiz? Anketten çıkan neticeye göre, bu bölgede üzerimize düşen vazifeler var mıdır?

Sıfırken Sonsuza Yelken Açmak

Alvarlı Efe hazretleri, '(İnsan için) belâ-yı ekber oldur ki, özünü gaflete sala' derdi. Yeni Müslüman olanlar veya Müslümanlıklarını yeni keşfedenler, ne hikmetse, hemen radikalizme kayıyor; siyasî ve içtimaî sahaya yöneliyor. Halbuki, bütün meseleler 'ben'de başlar ve 'ben'de biter. Allah, 'Ben' dediği zaman, ilk taayyün meydana gelmiş ve yaratılışın kapısı açılmıştır. İnsan, kendinde bütün İlâhî isimlerin tecelli ettiği ve dolayısıyla Allah'a en câmî (kapsamlı) bir ayna olarak, Cenab-ı Allah'ın 'Ben' demesinden de nasibini almış ve bu, onun 'ego'su olarak tecelli etmiştir. Fakat, insanın 'ben'i bağımsız, insana ait, bizzat insan tarafından yaratılmış bir 'ben' değildir. O, çok ince bir çizgi, görünür-görünmez bir nokta, tabir-i diğerle, bir sıfırdır. Bu 'sıfır'da, 'Sonsuz'un isimleri, tecellileri yansır. Eğer insan, kendisinde vehmettiği her şeyi; güç, hayat, irade, bilgi, güzellik, kısaca, hayır ve kabiliyet adına neye sahipse, Allah'a verir, kendisini sadece yansıtıcı bir ayna, şeffaf bir sıfır olarak görürse, o zaman, yaratılmış varlıklar hiyerarşisinde en üst mertebeye, âlâ-yı illiyyîne çıkar. Allah'ın kudretiyle kâdir, servetiyle ganî (zengin), iradesiyle mürîd (dileyen), ilmiyle âlim olur. Sıfır iken âdeta sonsuzlaşır. Fakat, tekrar etmek gerekirse, bütün bunlar, onun kendi benliğinin, egosunun, hiçbir şeye mâlik olmayan şeffaf bir sıfırdan, bir aynadan ibaret olduğunu görmesine bağlıdır.

Problemin Temeli Çözüm Noktası

Buna karşılık, insan, özünü gaflete salar ve, egosunu Allah'ı tanımada, arz

edildiği şekilde bir vâhid-i kıyasî (mukayese birimi, ölçüsü) olarak kullanmak yerine, Allah'ın kendisine vedia (emanet) olarak yerleştirdiği her şeyi; hayatını, gücünü, servetini, kabiliyetlerini, güzelliğini ve muvaffakiyetlerini, onların asıl sahibinden gaspla kendine mal eder; Allah karşısında 'Sen Sen'sin, ben benim' rekabetine girerse, bu defa ego kalınlaşır; bir cemaat veya kavme, bir mesleğe, bir gruba mensubiyet hisleriyle şişer ve sahibini yutacak hale gelir. Sonra, Allah'ın mülkünde, O'nun tasarrufunu başka gerçek veya hayâlî varlıklara da taksime girer; kendince bir takım ilâh veya ilâheler üretir. Tarihteki pek çok firavunlar, nemrutlar, Ebû Cehiller böylesine şişip, sahibini yutmuş birer ego oldukları gibi; tapınılmış putlar da, bu egonun birer sembolü olarak ortaya çıkmıştır. Günümüzde, kendisine âdeta yaratıcılık verilen tabiat ve tabiat kuvvetleri gibi vehmî varlıklar ve bu tavrı, bu yönelişi besleyen bilim de, yine egonun, Allah'ın mülkünü ve mülkündeki tasarrufunu paylaşma adına ürettiği birer tağuttan ibarettir. Netice olarak, hayatın içtimaî, iktisadî, siyasî bütün sahalarında ortaya çıkan problemlerin hem kaynağında, hem de çözümünde, egonun kendi mâhiyet ve hüviyet hakikatını, sonra da, bu mâhiyet ve hüviyet adesesinden Rabbini ve yaratılışı tanıyıp tanıyamaması yatmaktadır.

03.07.2000 - Allah'ın Rızasını Kazanma Yolunda Diyaloga Açık Olmak

Hizmet-i imaniye ve Kur'aniye yolunda çalışma, gayret gösterme, tamamen Allah rızası için olmalıdır. Zira kullukta en önemli mertebe, rıza-yı İlâhi mertebesidir. Bu itibarla da insan, hayatı boyunca hep onu avlama ve onu elde etme peşinde olmalıdır. Bu mertebe, tasavvuftaki 'nefs-i mutmainne' pâyesiyile de irtibatlandırılabilir; evet Cenab-ı Hak: 'Ey mutmain olmuş nefis, Rabbine dön!..' (Fecr, 89/27-28) buyurarak buna işaret eder. Bu itminanı elde etmiş Sahabe Efendilerimiz için de: 'Allah onlardan razı, onlar da Allah'tan' (Beyyine, 98/8) ifadesi kullanılır ki, bu da rıza vasfının çok önemli olduğunu gösterir. Bu konu üzerinde hemen bütün büyük mutasavvıf ve alimler kemal-i hassasiyetle durmuş ve rıza mertebesinin, ihlas ve muhabbet pâyesi olduğunu vurgulamışlardır.

Muhibbiyet-Mahbûbiyet Makamı

Muhibbiyet Allah'ı sevmek, mahbûbiyet de Allah tarafından sevilme makamıdır. Buradaki mukabele, yani hangisinin mebdî, hangisinin münteha olduğu hususunda çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Mesela Rabia Advîye; Allah'ın sevmesinin önce geldiğini; dolayısıyla Allah'ın bir insanı sevmesi sonucunda onun da Allah'ı sevmeye başlaması söz konusudur ki, buna göre insan, evvela mahbûb, sonra da muhib olur.

Amelî esas alan ve insan iradesine önem verenlere, hususiyile de Ehl-i Sünnet içinde Maturidîlere göre, öncelikle muhibbiyet, yani feridin Allah'ı sevmesi, sonra da Allah tarafından sevilmesi gelir. Batı'da bu esas kabul eden Bergson gibi düşünürler de olmuştur. Ancak sonuçta kişi için önemli olan şey; Allah'ın rızasını elde etmek ve O'nun sevgisine ulaşabilmektir. Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, bir anlık rûyet-i cemalî, cennetin binlerce sene hayatına muadil olduğunu beyan eder. Halbuki Cemalullah'ı müşahade, cennette mü'minlere bir lütuftur ve verilecek şeylerin en önemlisidir. Mü'minler cennet yamaçlarında, Cenab-ı Hakk'ı müşahade eder ve her gün o tecelliye mazhariyetin ayrı bir buudunu yaşarlar. Cennet hayatı ki, onun da bir saati binlerce dünya hayatına bedeldir. Allah rızasına gelince; rûyet içinde o, bütün bunlardan daha öte bir mazhariyettir. Kur'an-ı Kerim'de onun büyüklüğü; 'Allah'ın rızası her şeyden büyüktür' (Tevbe, 9/72) ayetiyle ifade edilir. Mesele gidip Hak hoşnutluğuna

dayanınca, bizim hayatımızda da her şey, gidip Allah'ın rızasına bağlanmalı, ona göre planlanıp ve hep rıza yörüngeli olmalıdır.

Sadece Allah'ın Rızası

Diğer bir yaklaşımla, her yapılan şeyin Allah rızası için yapılması, her kazanılan şeyin O'nun rızasına bina edilmesi bu konuda en inandırıcı emaredir. Sofilerin bakışı daha da farklıdır. Cüneyd-i Bağdadi Hazretleri, ben cehennemden korkup ibadet edene 'abdü'n-nar=cehennemin kulu'; cennet arzusuyla ibadet edene 'abdü'l-cenne=cennetin kulu', sana kulluk yapmanın zevki ile coşana da 'abdü'l-lezze=lezzetin kulu' diyerek ibadetlerin sırf Allah emrettiği için yapılması gerektiğine işaret edermiş. Bu itibarla Kur'an hizmetkarları, gönüllerinde rıza-yı İlahi'den başka hiçbir şey taşımamalıdır. Onlar, gönüllerinde maddi-manevi hiçbir şey taşımadıkları halde, şayet beklenmedik bir surette, Allah'tan bazı şeyler gelecek olursa, o zaman da bunları birer armağan ve hediye olarak alıp öper ve başlarına kor, şükranla iki büklüm olurlar.

İnsanın Kendi Rağmına Yaşaması

Diğer bir ifade ile rıza hissi, insanın kendi rağmına yaşaması demektir. Mesela insan bir şeyler anlatır ve bu anlattığı şeylerde başkalarına yararlı olmayı düşünebilir. Tabii başarılı olmayı da. Ancak bunda, Allah'ın hoşnutluğunu gözetmesi çok önemlidir. Allah (cc), onun tumturaklı laflar etmesinden, hadisin ifadesiyle 'alîmu'l-lisan' olmasından hoşlanmayabilir. O halde eğer onun yüreği varsa, 'Allahım! Eğer senin hoşnutluğun benim burada sükut etmemde, hatta bu insanlar karşısında 'kemküme bağlı ise vallahi ben onu istiyorum..' diyebilmelidir. Evet, işte bu şekilde bir rıza düşüncesi hayatımızın yörüngesi olmalı ve hiçbir zaman başkalarının takdiri ya da tahkiri bizim için kriter sayılmamalıdır. Üstad'ın vermiş olduğu ölçüler içinde, halkın teveccühü Allah'ın rızasının bir gölgesi bir neticesi olması itibariyle hüsn-ü kabulle karşılanıp kabul edilebilir. Değilse katiyen ona iltifat edilmemelidir. Cahiliye şairlerinden biri, halkın teveccühünü, hiçbir zaman ulaşılamayan bir ümniye olarak niteler. Allah Rasulü (sav), yüzüne tükürükler atılıp, başına topraklar saçıldığı ve olmadık hakaretlere maruz kaldığı halde, rızadan geri durup halkın teveccühünü aramamıştır. Çağımızın fikir mimarı da aynı şekilde, köy köy kovulmuş, kasaba kasaba sürgün edilmiş, bir avuç insanla o nurani ömrünü tamamlamış olduğu halde, kimsenin himaye ve iltifatını aramamıştır.

Sevgi Yolu

Evet, iman ve Kur'an hizmetinde bulunanların hedefi sadece ve sadece i'la-yı kelimetullah olmalı ve rıza-yı ilahiden başka bir gaye gözetmemelidirler. Her zaman, Kur'an'ın elmas düsturlarıyla hareket edip, her kapıyı sevgiyle çalmalı ve yine sevgiyle insanlara bir şeyler anlatma yolları araştırmalıdır. Bunun için de zannediyorum her zaman, insanlarla diyalog yolunun açık olması gerekecektir.

Burada bir hatıramı nakletmede faide mülhaza ediyorum: Bir arkadaş vasıtasıyla tanıdığım bir doktor oldu. O, bana belinde disk olup, sabah namazına kalkmakta zorlandığını söyleyen onlarca başı açık insanın gelip tedavi olmak istediğini söylemişti ki, benimle beraber başkaları da hayret etmişti. Yine tanıdığım öyle insanlar oldu ki, evlerinde bir mevlid okunması halinde bile, hıçkırı hıçkırı ağlıyor ve gözyaşları içinde Allah'a dua ediyorlardı. Bazı kimseler, bir zamanlar onları tenfir etmiş; dinden, imandan soğuttuğundan ötürü Müslümanlığa farklı bir nazarla yaklaşıyor olabilirler. Eğer bunlar, dinin temel esasları olan Allah'a, Kur'an'a, Peygamber'e.. inanıyorlarsa, bu insanların kucaklanması gerekir. Birtakım yanlışları varsa, o yanlışlar pekala uygun bir üslupla izale edilebilir.

Dinde Vaz' Edilen Prensipler

Dinde vaz'edilen prensipler, genel olarak temel meselelerdir.. teferruata ait meselelerde ise, büyük ölçüde bir esneklik vardır. Mesela, fûruuta ait bir mesele hiçbir zaman Allah'ı inkarla kıyaslanmamalı. Evet çeşitli sebeplerle başlarını kapatmayıp ve dinin bazı emirlerini yerine getiremeyen insanlar, yılda bir-iki defa da camiye geliyorlarsa onların başlarını gözlerini yarma yerine, zihinlerine bir şeyler koyma yolları araştırılmalıdır. İşte asıl bu tarz bir hareket, Allah hatırı ve O'nun rızasını arama istikametindeki harekettir. Hadis-i şerifin ifade ettiği mana ile, halk içinde olup ondan gelen sıkıntılara katlanmak, tek başına inzivaya çekilip halvet yaşamaktan daha hayırlıdır.

Diyalog Ufkunu Yakalamak

Burada yine kendi başımdan geçen bir olayı anlatmak istiyorum. Komünizmin revaçta olduğu dönemlerde, birçok kez bu düşüncenin taraftarlarıyla görüşmüş ve onlara bir şeyler anlatabilmek için, belki saatlerce küfürlerini dinlemiş ve saygısızca tavırlarına katlanmışımdır. Hele bir defasında, konuştuğum insan ayağını ayağının üstüne attı, -haşa- şu Tanrı denen şey nedir, peygamber denen kimdir, şu kader denen mevzu da neyin nesi..

bunları bize anlatabilir misin?. gibi sorular tevcih etti. Sadece böyle bir sual tarzı karşısında bile, insanın çıldırıp cinnet getirmemesi mümkün değildir. Ama bütün bu sözleri dinlerken çoğu zaman ağlayarak: 'Allah'ım bu laflar benim içimi deliyor ama, senin hatırın için dinliyorum' demişimdir. Bu, bir histir; mü'minin daima içinde beslemesi gerekli olan bir his. Üstad Hazretleri: 'Bana ceza veren mahkeme heyeti, yazdığım bu risalelerle imanlarını kurtarsınlar, ben onlara hakkımı helal ediyorum' der. Evet, eğer sunulacak mesajlar, bu anlayış içinde sunuluyor ve bir yakınlık hissediliyorsa, böyle düşünüp hareket etmede bir mahzur yoktur. Zaten insanlarla böyle bir barışıklık, bizim de aradığımız şeydir. Zira bizler senelerden beri, insanların ruhumuzda bizden kaçışının ızdırabını yaşayıp durduk.

Hasılı; yeniden İslam'ın kendi ruhuna uygun olarak anlaşılması ve anlatılması bu ölçüde engin bir müsamahaya bağlanabilirse o nisbette hüsn ü kabul görecektir.

10.07.2000 - İrşad Ekseni

İyiliği emredip kötülükten sakındırma mânâsına gelen emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker her Müslüman'ın yapması gerekli olan bir mükellefiyettir. Bu mükellefiyet pek çok ayet ve hadisle te'yid edilmiştir. Mesela; 'Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü men eden bir topluluk bulunsun.' (Âl-i İmran, 3/104) 'Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder kötülükten men edersiniz ve Allah'a imanınız tamdır.' (Âl-i İmran, 3/110) ayetleriyle, 'Ya marufu emredip münkerden nehyedersiniz ya da Allah sizin başınıza en şerlilerinizi musallat eder; sonra da ne büyüklerinize saygı gösterilir, ne de küçüklerinize merhamet edilir. O zaman en hayırlılarınız dua eder de kabul edilmez; istiğfar edersiniz de mağfiret olunmazsınız; yardım istersiniz de yardım gelmez.', 'Ademoğlunun bütün sözleri lehine değil, aleyhinedir; ancak marufu emir, münkeri nehy ve Allah'ı zikir müstesna.' hadisleri bunlardan sadece birkaç tanesi...

Bu mükellefiyetin eda edilebilmesi için, ne hususi bir mesleğe, ne de hususi bir makama ihtiyaç vardır. Bir yazar, yazmış olduğu nesir ve manzum yazılarıyla bu görevi yerine getirebileceği gibi başka bir sanatkâr da sanatın güzelliğini ve dilini bu konuda kullanabilir. Bir öğretmen, verdiği derslerle, okuldaki rehberliğiyle, işadamı da işyerinde her zaman bu görevi yapabilir; yapılmalıdır da; zira bu görev, her bir Müslüman üzerine farz-ı kifayedir. Yeryüzünde bu vazifeyi üstlenen bir cemaat ya da topluluk olmadığı takdirde, herkes günaha girmiş olur.

Hisbe Teşkilatı

İslam tarihinde, bu hizmet, ta Peygamber Efendimiz (sav) döneminde başlatılıp, gelişe gelişe zamanla en mükemmel organizasyonlarla yürütülür olmuştur ki, bu organizasyonların bir bölümünü de hisbe teşkil eder. Kelime olarak hisbe; bir fiilin ecrini sırf Allah'tan talep etmek, başka bir ifadeyle bir fiili sırf Allah rızası için yapmak mânâsına gelir. Tarihteki yeri itibarıyla ise, dini ve dünyevi, ferdi ve içtimaî bütün şer'i ve örfi hususlarda şer'an güzel görülen şeyleri emretmek ve kötü görülen şeylerden de men etme işine denir. Bu teşkilat, devlet reisinin eli, gözü ve kulağıdır; eğrilikleri o görür, beldenin en ücra köşelerine o gider ve yanlışları o takip eder. Dolayısıyla o, yapmış olduğu vazife itibarıyla, adeta hem emniyet teşkilatını, hem cumhuriyet savcılığını hem

belediye zabıta teşkilatını hem maliye müfettişliğini ve daha birçok işi birden temsil eder. Devlet reisini temsilen iş görür ve yerinde ikaz, takdir, tehdit ve hapse kadar bir kısım müeyyideleri uygulayabilir. Aynı şekilde bu müessese elemanları, topyekün bir toplumun örf ve âdetinin gözcüsü ve muhafızlarıdır. Cemiyetin sıhhatli ve dinamik kalması için gereken şeyleri yaparlar. Bu teşkilat, daha sonraki İslam toplumlarının hemen hepsinde, şu ya da bu şekilde devam edegelmiştir.

Ancak, dînî hayatın büyük ölçüde terk edildiği ve Müslümanlığın bir yönüyle fetret dönemini yaşadığı günümüzde durum oldukça farklıdır. Ahlaksızlık, haram, günah, fıskın toplumu bir baştan bir başa işgal ettiği, değişik günah müesseselerinin herkesi masiyete sürüklediği, buna karşılık, hayra davet etmesi gereken kişi ve müesseselerin de bu meseleyi Kur'anî ölçüler içerisinde ve Rehber-i Mutlak'ın prensipleri çerçevesinde yerine getiremedikleri bir dönemde bu hizmet 'cemm-i nefir' mülahazalarıyla ele alınmalıdır ki bu da yukarıda işaret ettiğimiz gibi 'emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker'in farz-ı ayn olması anlamına gelir.

Diğer taraftan, böyle bir hizmetin ifası belli bir zaman ve mekâna da tahsis edilmemiştir. Belli bir zaman ve mekâna tahsis imkânlarının elverdiği ölçüde Müslümanlar, her zaman ve mekanda bu vazifeyi yerine getirir ve herhangi bir beklentiye de girmezler. Aslında bugün başkaları, kötülük adına ellerinden gelen her şeyi yapıyor ve adeta bu işte yarışıyorlar. Öyle ise bizler de, Allah ve Rasulü'nün emrettiği bir hizmette yer ve zaman gözetmeden; yarışırcasına gayret göstermeliyiz. Günümüzde, sinema, tiyatro merkezleri dinimizi, diyanetimizi anlatma adına önemli merkezlerdir. Gazeteler, mecmualar, radyolar, televizyonlar, internetler de aynı ölçüde önemlidir.

Cami ve Mescitler

Bunlardan başka bazı sahalar var ki, eğer oralarla alakalı üslup yakalanabilirse, zannediyorum o mekanlarda yapılacak emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker, daha geniş fütuhata yol açacak ve fevç fevç İslamiyet'e dehaletlere vesile olacaktır. Bunların en başında cami ve okullar gelir. Evet, bir zamanlar cami, hem mektep, hem de mabed olarak vazife ifa ediyordu. O, bir yandan her yaş ve her baştan insanı, yaş-baş, mizaç ve meza'kına göre ilimle, irfanla yükseltirken, diğer yandan da onları ibadet ü taat ve evrad ü ezkarla yüceltiyordu. Ne var ki gün gelip onun kolu-kanadı kırılınca artık bu fonksiyonlarını eda edemez oldu ve ona ait vazifeler de mektebe, medreseye

kaydı. Malesef bu dağınıklık, günümüzde adeta bir Müslüman arabeski görünümü arz etmektedir.

Dolayısıyla, bugün hem cami, hem de mektep ayrı ayrı önem arz etmeye başlamıştır. Günümüz insanının aşağı-yukarı yüzde doksanı, en az yılda iki defa camiye gitmektedir. Cumalarda bu oran, tahminen yüzde elli atmış nisbetindedir. Seviyelerine göre Allah'a gönül vermiş bu kişiler, camide anlatılan şeyleri derin bir ibadet neşvesi içinde dinlemekte, hatta akıllarına, mantıklarına yatmayan şeylere sırf camide oldukları için itiraz etmemektedirler ki başka müesseselerde, caminin bu perçinleyici ve tahkim edici özelliğini bulmak mümkün değildir. Onun için camilere ait bu avantajlar çok iyi değerlendirilerek insanlara en uygun üslupla sadece dinleri, diyanetleri anlatılmalıdır. Böyle yapılabildiği takdirde cami yeniden saygınlığını kazanacak ve misyonunu eda edebilecektir.

Emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker adına en az cami kadar önemli diğer müesseseler de okul, yurt, dersane vb. gibi mekânlardır. Bu müesseseler, sırf ilim ve irfan adına açılmış olması, her an içinde binlerce insanı barındırması yönüyle daha hususi bir konum arz ederler. Onlar bu özellikleri itibariyle camiden daha az ehemmiyetli değildirler. Buralarda tebliğ erlerine düşen, insanların his ve heyecanlarını nazar-ı itibara alıp, İslam'ı kendi orijinine uygun yumuşak bir dille anlatmak olmalıdır.

24.07.2000 - Efendimizin (sav) Şecaat ve Şefkat Ufku-1

Allah Resûlü (sav), bir birine zıt gibi görünen iyi vasıfları nefsinde toplamış farklı bir insandır; şecaat-i kudsiyesini arz ederken arslanların ödünü koparır; bir mazlum iniltisi duyduğu zaman onun ruh haletini paylaşır, onunla oturur inler..

Efendimiz'in (sav) zahirde birbirine zıt gibi görünen sıfatları olduğu gibi, birbirini takviye edip destekleyen vasıfları da vardır.

Birbirine zıt gibi görünen bu sıfatları, Din-i Mübin-i İslam'da mühim bir esas olan 'sırat-ı müstakim' yorumu çerçevesinde ele almak ve öyle değerlendirmek mümkündür. Mesela Efendimiz (sav), her şeyden evvel bir şecaat ve cesaret abidesi idi. Öyle ki, muharebe meydanlarının Haydar-ı Kerrar'ı Hz. Ali (ra), O'nun bu yanını ifade ederken; 'Biz, muharebelerde başımız sıkıştığı zaman Resûl-ü Ekrem'e (sav) sığınyrdık.' der. Nitekim Huneyn'de öyle olduğu gibi Uhud'da da, bir yönüyle kırılıp dökülmüş ve adeta felç olmuş cemaatini, düşmanın içine korku salacak şekilde yeniden harekete geçirmiş; geçirmiş ve adeta 'Ölüden diriye çıkarır, diriden de ölüyü çıkarırsın.' (Âl-i İmran, 3/27) hakikatinin mazharı olarak o sarsılmış, kırılmış ve dökülmüş cemaatten dipdiri ve taptaze bir ordu çıkararak yeniden düşmanı yakın takibe almış ve Mekke'ye kadar kovalamıştır. İşte bu, O'nun şecaat-i kudsiyesinin bir ifadesidir ve sahasında nazirsizdir.

Seni Kim Kurtaracak?

Bir örnek olarak Efendimiz'le Gores ismindeki bir kafir arasında geçen hadise, O'nun korkusuzluk, şecaat ve cesaretinin azametini resmetme bakımından yeter zannediyorum: Allah Resûlü (sav), bir ağacın altında istirahat buyururlarken, Gores, O'nun uykuda olmasından istifade ederek, ağaca asılı bulunan kılıcını alır ve müstehzi bir eda ile: 'Şimdi seni benim elimden kim kurtaracak?' der. Onun bu sorusuna karşılık Allah Resûlü, hiçbir panik emaresi göstermeden ve kendisinden gayet emin olarak öyle bir 'Allah' der ki, O'nun orada sergilediği bu teslimiyet, yakın ve Allah'a itimad, elindeki kılıçla karşısında duran Gores'i sarsar ve kılıç elinden yere düşer. Bu defa düşen bu kılıcı, İnsanlığın İftihar Tablosu eline alır ve sorar: 'Ya şimdi seni kim kurtaracak?' Adam korkusundan sıtmal hasta gibi titremeye başlamıştır ki, o esnada, Allah Resûlü'nün sesini duyanlar oraya koşarlar; koşar ve gördükleri

manzara karşısında hayrette kalırlar. Onların Allah'a karşı iman ve itimatları bir kat daha artar; Gores de orada görüp duyduğu şeylerle 'el-Emin'e güven sözü verir ve Allah Resûlü'nün şecaat ve cesaretine hayranlık hisleri içinde oradan ayrılır.

Allah'a Güven ve İtimadı

Meşhur mütefekkir Bernard Shaw, Allah Resûlü'nün Allah'a olan bu teslimiyetini ve korkusuzluğunu anlatırken hislerini şu takdirkâr ifadelerle dile getirir: 'Hz. Muhammed, çeşitli yönleriyle insanın başını döndürecek üstünlükleri olan bir insandır. Bu sır insanı, tam manasıyla anlamak mümkün değildir. Bilhassa O'nun anlaşılamayacak üstünlükte bir yanı vardır ki, o da Allah'a olan güven ve itimadıdır.'

Allah Bizimle Beraberdır

Allah Resûlü (sav), eşsiz cesaret örneklerinden birini de, hicret-i seniyyeleri esnasında, Sevr mağarasında sergilerler. Sevr, gençlerin bile zor çıkabilecekleri zirvede bir mağaradır. Ancak O, elli üç yaşında olmasına rağmen bu zirveye tırmanıyor ve bu mağarayı kıymetler üstü bir değerle şereflendiriyordu. Mekke müşrikleri, mağaranın ağzında dolaşırken, Seyyidina Hz. Ebu Bekir, sırf O'nun adına duyduğu endişeden ötürü telaş içindedir.. ve ihtimal endişeden yüzü sapsarı kesilmiştir. Halbuki onunla aynı atmosferi paylaşan Nebiler Serveri'nin dudaklarındaki tebessümde en ufak bir değişiklik bile olmamıştır; olmamıştır ve endişe içindeki dostu Hz. Ebu Bekir'i (ra) 'Korkma! Allah bizimle beraberdir.', 'O iki kişiyi ne sanıyorsun ki, onların üçüncüsü Allah'tır.' sözleriyle teselli ve teskin etmiştir.

Şefkat Peygamberi

Evet buraya kadar arz ettiklerimiz birer şecaat, cesaret ve teslimiyet örneğidir; ne var ki bu zat aynı zamanda bir rahmet, şefkat ve merhametin de zirvedeki temsilcilerindendir. Öyle ki o, eğer ağlayan bir çocuk görse, oturur, onunla birlikte ağlar ve inleyen bir ananın acı ve ızdırabını tâ vicdanında duyar. İşte Hz. Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği bir hadis ve O'nun engin şefkati: 'Ben namaza duruyor ve onu uzun kılmak istiyorum. Sonra bir çocuk ağlaması duyuyorum. Annesinin ona duyacağı heyecanı bildiğim için hemen namazı çarçabuk kılıp bitiriyorum.'

Oğlu İbrahim'in Vefatı

Bir başka sefer, Mâriye Validemiz'den oğlu İbrahim'in ölümü karşısında O, dünya kadar hadiseyi göğüslemiş ve her şeyi aşmış bu büyük şefkat kahramanının gözleri dolu dolu olmuş ve onu kucağına almış, derin bir sevgiyle bağrına basmış ve hüznünü gözyaşlarıyla süslemişti. O'nun bu durumunu istiğrab edip de hayretle bakanlara, 'Gönül mahzun olur, gözler ağlar; ancak Allah'ın dediğinden, Allah'ın hoşnut olduğundan başkasını söyleyemeyiz.' buyurmuştu.. Evet O, insanların en merhametlisi ve en şefkatlisiydi.

31.07.2000 - Efendimizin (sav) Şecaat ve Şefkat Ufku-2

İnsanlığın İftihar Tablosu (sav), misallerini zikrettiğimiz birbirinden farklı sıfatlara sahip olduğu gibi, aynı zamanda 'hilim' ve 'kerem' gibi birbirini takviye eden vasıflarında da eşsizdi. Bu vasıflar, bir yönüyle birbirinden farklı manaları ifade etseler de, esasen iç içe bir dairenin değişik yüzlerinden ibarettirler. Hilim, malum olduğu üzere yumuşak davranma, yumuşak huylu olma, af ve müsamahaya mütemayil bulunma, karar verirken de acele etmeme gibi manaları ifade eder. Görüldüğü gibi bu vasıf tamamen yumuşaklığa delalet etmektedir ki, kusurları görmeme, insanları bağışlama, diyalog adına herkese açık olma.. gibi tavırların hemen hepsi bu temel vasıftan kaynaklanır.

O'nun Keremi

Kerem kelimesine gelince; o da, az farklılığı bulunmakla birlikte 'ikram' kelimesi ile aynı kökten gelir ve iyilikseverlik ve ikram etme hissinden ibarettir. Bunu, Farsça bir terkiyle 'civanmertlik' veya Türkçe 'cömertlik' kelimesiyle de ifade edebiliriz. İnsanın ruhundaki bu civanmertlik, ya da cömertlik ve iyilikseverlik hasleti, başkalarına raci bir menfaat ve ihsan şeklinde tecelli edince 'ikram' halini alır. Bize Allah'ın ikramı olduğu gibi, Rasulullah'ın (sav) de ikramı vardır. Ama O'ndaki bu ikram, engin bir kaynaktan gelir. Bu kaynak da, O'nun yaratıcısı tarafından mahiyetine derc edilen 'kerem' huyudur.

Buradan da açıkça görüleceği üzere 'hilim'le 'kerem' arasında herhangi bir zıtlık yoktur ve Allah Rasulü (sav), Alvar İmamı'nın,

'Kerem kıl kesme sultanım, Keremin bînevâlardan,
Keremkâne yakışır mı Kerem kesmek gedâlardan.'

mısralarında ifade ettiği keremkân bir sultandır. Bu mısralar, hem o Keremkân Sultan; hem de Zât-ı Ezel-i A'lâ hakkında kullanılabilir ve iki ihtimal de caizdir. Zira birinden dolayı yoldan çok istifade etmiş, çok ikrama mazhar olmuşuzdur. Eğer asla göre ikinci sayılan ve o aslı da bize tanıtmada üzerimizde çok hakkı bulunan İnsanlığın İftihar Tablosu (sav) olmasaydı, bizim, ne mahiyetimizi, ne kâinatı, ne cennete giden yolu ve hatta ne de cennetin içindekileri bilmemiz mümkündü. O Muallim-i Ekmel ve Ekber'dir ki, varlığın çehresine çaldığı ışıqla kâinatı, okunan bir kitap; hayatı da, cennete doğru uzanan bir köprü haline getirdi. Böylece bizleri karanlıklar içinde ümitsiz

dolaşmaktan kurtararak, Allah'a imanla itminana ulaştırmış ve rıza yoluna hidayete vesile olmuştur. Ama o, öyle büyük bir vesiledir ki, biz, o vesileyi çok defa gayenin yanında zikreder ve O'nun, bizim için 'gaye ölçüsünde bir vesile' olduğunu ikrarda bulunuruz.

Gaye Ölçüsünde Bir Vesile

Evet, biz şirkten, şirk de bizden uzaktır. O bizi Allah'a ulaştırmak için sadece bir vesiledir; fakat gaye ölçüsünde bir vesile! Zaten bizzat Cenab-ı Hak da tevhid ifadesi olan 'Lâ ilâhe illallah Muhammedün rasulullah' ifadesinde O'nun adını kendi adıyla yan yana zikredip ve bunu imanın esası sayarak böyle demeyenin kurtulamayacağını beyan buyurmuyor mu? Evet, Sadi'nin de dediği gibi; 'Muhammedun Rasulullah demeden râh-ı selamet muhaldir.' Yani Allah Rasulü'ne uğramayan yollar tıkanık yollardır. Bir başka yoldan giden insanın saadete ulaşması mümkün değildir.

Hilim, Allah Rasulü'ne (sav) Cenab-ı Hak tarafından verilmiş sırlı bir anahtar durumundadır. O, bu anahtarla nice gönülleri açmış ve o sinelere taht kurmuştur. O'nu tanıyanlar başta kendi huşunetlerini tamim ederek, herkesi öyle haşin kabul ettiler ve kendileri nasıl davranıyorlarsa O'nun (sav) da öyle davranacağını zannettiler. Vakta ki, Hudeybiye Musalahası'yla diyaloga giden yollar açıldı ve Müslümanlarla kafirler iç içe yaşama fırsatını buldu ve yine bu anlaşma ile, Kur'an'la beslenen Müslümanın civanmertliğine, hilmine, silmine şahit oldular; oldu ve 'bize hakim olurlarsa kellelerimizi alırlar, bizi öldürürler ve dünya saadetinden bizi mahrum ederler' mülahazasıyla kovdukları ve haklarında kötü vehimler besledikleri bu insanlarla teşrik-i mesai kurunca Müslümanların adeta yeryüzünde gezen melekler olduğunu gördüler. Böylece hem Allah Rasulü'nü (sav), hem de Müslümanları daha iyi tanıma imkanı buldular.

Hudeybiye, Müslümanlar için daha sonraki günler adına sürprizlere gebe bir fetihtir. Mekke fethi ise, Hudeybiye fethinin sadece bir buuduydu. Zaten çoklarına göre de 'Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik.' (Fetih, 48/1) ayetindeki fetih, Hudeybiye fethidir. Bu açıdan Allah Rasulü (sav), küfre, ilhada, cehalete ilk darbesini Hudeybiye ile indirmiştir denilebilir. Hudeybiye'den evvel cereyan eden Bedir, Uhud ve Hendek muharebeleri, İşlam tarihi bakımından çok önemli hadiselerdir. Ancak Hudeybiye bunlardan farklıdır. Nitekim Allah Rasulü (sav), Hendek'i müteakip adeta Hudeybiye'ye giden yolu görüyor gibi konuşmuş ve 'Bundan sonra onlar kaçacak biz takip edeceğiz.' demiştir. Evet Hudeybiye ve

sonrasında takip edilen hareket tarzı, önceki dönemlere nispetle tamamen farklı bir çizgi takip etmiştir. Bunu Müslümanların, kafirleri avuçlarının içine alıp, balmumu gibi yoğurma ve onların gönüllerine kendi ruhlarının ilhamlarını boşaltma şeklinde özetleyebiliriz. Nebiler Serveri'nin bu stratejisi, kısa zamanda meyvesini vermiş ve onlardan çokları Müslümanlığı kabul etmişti. Hatta Ebu Süfyan gibi sertliğe, kötülüğe ve gurura kilitlenmiş bir insanın bile, Allah Rasulü'nün (sav), fetih öncesi 'Bugün, Ebu Süfyan'ın evine giren de emindir.' demesiyle, hem Allah Rasulü'ne, hem de Müslümanlara karşı taşıdığı kötü duygular, buzun güneş karşısında eriyip gitmesi misüllü eriyip gitmiş ve daha sonra da geç uyandığı İslamî hakaik çerçevesinde çok hızlı hareket ederek geçmiş telafi etme yoluna girmişti. Mesela o, Hz. Ömer'in Yermuk harbine katılanlara verdiği ganimetler, atlar, eğerler, kılıçlar gibi harp malzemeleri tedarik etmeleri için verdiği parayı reddetmiş, 'Ey Allah'ın Peygamberi'nin halifesi! Benim geniş imkânlarım var. Ben ondan kullanırım. Allah yolunda savaşırken hazineden alacağım şeyi kullanmak istemem.' diyerek istiğna göstermiş ve hissesini beytü'l-mâle bırakmıştır.

Hilim Kahramanı

Evet, böyle davranmış ve çok hızlı, âmûdi bir şekilde adeta füze hızıyla Hak ve hakikate ulaşma yoluna girmişti ki, temelinde de yine Allah Rasulü'nün o engin hilmi, af ve müsamahası yatmaktadır.

Allah Rasulü (sav), hep halimdi ama belli bir süre düşmanları O'na hilmini ifade etme fırsatını vermemişlerdi. Hasımları, onunla aralarındaki atmosferi sürekli sertleştirmiş ve O'nu hep o sert atmosferde mukabeleye zorlamışlardı; ancak hep yanılmışlardı; çünkü o, sertleşme niyetinde değildi.

Netice itibariyle diyebiliriz ki, Hudeybiye, Allah Rasulü'nün küfre hilmiyle indirdiği büyük bir darbedir. Daha sonra da O, hep bir hilim kahramanı olarak davranmış ve istidatlı gönülleri teshir etmişti. Evet Allah Rasulü, Mekke'nin fethini müteakip şehre girerken, bir kere daha o mahviyet ve tevazusunu sergilemiş ve bindiği merkubun üzerindeki eğerin kaşına, mübarek alnı degecek şekilde iki büküm bu mübarek beldeye girmişti. Bir Batılı, buradan hareketle onun hakkında şöyle der: 'Hz. Muhammed (sav), öyle bir söz bestelemiş ve seslendirmiştir ki, başladığı zaman hangi perdede başlatmışsa, bitirirken onu iki perde daha yukarıda bitirmiştir.' Evet, Hz. Muhammed (sav), bu mevzuda da beklenenin ötesinde çok önemli bir performans ortaya koyarak yine kendi rekorunu kıran bir insandır.

Mekke Fethi

Allah Rasulü (sav), Hudeybiye'den sonra Allah tanımazlara ikinci darbeyi de Mekke fethinde vurmuştur. Bu kâfirler; 'Şimdi bize ne muamele yapacaksın?' diye sorduklarında da O: 'Size ne yapmamı beklersiniz?' diyerek sorularına soruyla cevap vermiştir. Onlar da; Hz. Ali'den (ra) öğrendikleri bir sözle onu cevaplamış ve 'Sen kerim oğlu kerimsin.' demişlerdi. Bunun üzerine de o Şefkat Peygamberi 'Öyleyse gidin, hür ve serbestsiniz. Size bugün kınama yoktur.' buyurmuştu. Bu söz, Hz. Yusuf'un, o kadar kendisine gadreden kardeşlerine karşı asırlarca evvel söylediği ve arkadan gelenlere bıraktığı bir mirastır; Peygamber mirası.. düşünce mirası.. hikmet mirası.. hilim mirası... ve Allah Rasulü'nün hilminin bir buudu olarak onlara ikramıydı. İnat, bu civanmertliği görünce de ikinci bir darbe daha yemişti. O darbe öyle müthiş bir darbeydi ki, -zannediyorum- İkrime değil de, Ebu Cehil bile hayatta olsaydı, o da oğlu gibi dize gelerek Allah Rasulü'ne teslim olacaktı.

07.08.2000 - Hidayet Mektupları-1

Efendimizin (sav) Mekke'nin fethini müteakip Hz. Vahşi'ye yazıp gönderdiği rivayet edilen ayetleri izah eder misiniz?

Her şeyden önce şunu ifade etmeliyim ki, bu kabil rivayetler her ne kadar sünen kitaplarında zikredilse de; itikat ve ibadetlerle alakalı hadisler kadar sıhhatli sayılmazlar. Bu açıdan, bu ve buna benzer rivayetlerde, kısmen dahi olsa üslubun farklılaşmaya uğradığını kabul etmekte yarar var. Bu mülahazayı ifade ettikten sonra şimdi de, Efendimizin (sav), Mekke fethedildikten sonra Tâîfe kaçan Hz. Vahşi'ye (radiyallahu anh) yazıp gönderdiği rivayet edilen ayet-i kerimeler üzerinde durmaya çalışalım.

Bunlardan ilki 'Onlar, Allah ile beraber başka bir tanrıya ibadet edip yalvarmazlar. Allah'ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. (Aksine) Kim de bunları yaparsa, o günahının cezasını bulur.' (Furkân, 25/48), ikincisi 'Şu kesin ki; Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; ama dilediği kimse hakkında bunun altındaki diğer günahları affeder. Her kim Allah'a ortak koşarsa, haktan çok uzağa sapmış olur.' (Nisa, 4/116), üçüncüsü ise 'De ki: 'Ey o çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah dilerse bütün günahları mağfiret eder. Çünkü O, Gafûr ve Rahîm'dir. Çok affedicidir, merhamet ve ihsanı fazladır.' (Zümer, 39/53) ayet-i kerimesidir.

Tevbede Diriliş

Bu çerçeve içinde mü'minlerin, Allah hakkındaki ümitleriyle alakalı olarak onlara anlatılmak istenen daha bir kısım hakikatler var. Şöyle ki, bütün mü'minler, 'Ancak şu var ki tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar bundan müstesnadır; Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir, sınırsız mağfiret ve ihsan sahibidir.' (Furkan, 25/70) ayetiyle vaat edilen teveccühten belli bir ölçüde nasiplerini alabilirler. Mesela bir insanın aklına 'Ben adam öldürdüm, zina ettim, nefsim ve başkalarına karşı haksızlıkta bulundum..' vb. gibi düşünceler gelebilir. Ancak bu ayet-i kerimede de bildirildiği üzere, Allah (cc), tevbe ve iman edip iyi davranışlarda bulunan kimselerin nâmütenahi (sonsuz) kötülük yapma istidadlarını nâmütenahi hayır ve hasenat yapma kabiliyetine çevireceğini vaat etmektedir. Hatta işârî tefsirlerdeki bir tevcihe göre, Cenab-ı

Hak, iyilik yapmaya başlayan bir kimsenin, geçmiş günlere ait amel sahifelerinin boş kalmaması için, onun daha önce yaptığı kötülükleri bile iyiliğe çevirecektir. Yani artık o kişi, tamamen Hak'a yönelince, sadaka vermek, anne-babaya saygılı olmak, komşu haklarına riayet etmek.. vb. gibi bir kısım güzel işler yaparak ve kötü işlerden de sakınarak hep iyilik peşinde koştuğundan dolayı onun geçmişte yaptığı kötülüklerin hiçbiri amel defterine yazılmayabilir. Evet bir insan, tevbe edip Müslüman olarak kendisini yenileyince, geçmişte güzellik adına yaptığı ne kadar şey varsa, bütün bunlar sanki yeniden hayatlanmış gibi, o insan amel cihetiyle bir umumi diriliş yaşayacaktır.

Afva Giden Yol

Mü'minlerden, Cenab-ı Hakk'a karşı reca yanları zayıflayıp havf yanları daha çok öne çıkmış olanlar, 'Şu kesin ki; Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; ama dilediği kimse hakkında bunun altındaki diğer günahları affeder. Her kim Allah'a ortak koşarsa, haktan çok uzağa sapmış olur.' (Nisa, 4/116) ayetine sarılırlar ve sarılmalıdırlar da; zira bu ayet-i kerimede Cenab-ı Hak, bir orada bir burada yüzüp gezen, kendini bildiği halde hiç hatalardan utanmayan, her gün tevbe ettiği halde yeniden aynı hataları tekrar eden günahkar insanlara hitap etmekte ve dilediği kimselerin -kendisine şirk koşmanın dışında- bütün günahlarını affedeceğini vâat etmektedir. Bu vaat, Allah'ın kullarına engin bir lütfu ve rahmetinin gereğidir ama yine de O'nu hiçbir zaman bağlamaz. Zira ihtimal O (cc), böyle bir lütfu, insandaki bir liyakat ve onun göstereceği bir kahramanlık veya en azından dışını sıkıp fenalıklara karşı koyması mukabilinde vâdetmiş olabilir. Ancak burada bir 'dileme' (meşiet) şartı vardır. Dolayısıyla her insan, daima ruhunda İlâhî meşiete takılacağı korku ve endişesini taşımalıdır. Bu da hiç şüphesiz her ferdin kendi ruh haletine göre bir seviyede gerçekleşecektir.

Allah'tan Ümidi Kismeyin!

Bunlardan başka bir de, inandığı halde hayatını, duygu ve düşüncelerini, zaman ve imkanlarını, hasılı sahip olduğu her şeyini israf eden, nefis ve şeytana uyup pek çok günah işleyen ve neredeyse Allah'ın rahmetine karşı bütün ümidini yitirecek gibi olan insanlar vardır ki, işte bu ayetle böylelerine, doğru yola girebilmesi için, değişik zamanlarda, değişik fırsatlar verilmiştir. Artık onun da, kendisine verilen bu fırsatlardan hiç olmazsa birisini değerlendirip doğru yola girmesi gerekir. Eğer o insan, kendi ihmalinden dolayı bu fırsatların bütününü kaçırmışsa, işte böyle bir insan, bazen günahını hacalet halinde, o

hacaletini de ümitlerini sarsıcı mahiyette vicdanında duyarak, işinin bitik olduğunu düşünebilir.. düşünebilir ve böyle bir düşünce ile öyle bir sürece girer ki, artık o kendi kendine, 'nasıl olsa cehennemdeyim' diyerek ya kendisini dalalet ve küfre salar, ya da Allah'ın (cc) engin rahmetini hafife alır hâle gelir. Oysaki O'nun rahmeti her zaman gazabının önündedir ve her şeyi kuşatmıştır. Demek ki bu ayet aynı zamanda, bir taraftan böylesine sarsıntılarla baş aşağı gidecek kimseler, diğer taraftan da o mevzuda Allah'ın rahmetini hafife alacak duruma düşmüş insanlar için de, tıpkı kurtarıcı bir reçete gibi, 'De ki: 'Ey çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah dilerse bütün günahları mağfiret eder. Çünkü O, Gafûr ve Rahîm'dir. Çok affedicidir, merhamet ve ihsanı fazladır.' diyerek dertlerini onulmaz görenlere bile umulmadık şekilde ümit bahşediyor. Evet bu denli recâyâ karşı sarsılmış, havfla ırgalanmış, kurtuluş ümidini yitirme noktasına gelmiş ve sonunda bu ayete sığınmış bir insana bu beyanla yeniden bir diriliş kapısı aralanmakta ve onun ümidini beslemek için hemen bir sonraki ayet-i kerimede de şöyle buyurulmaktadır: 'Size azap gelip çatmadan önce, Rabb'inize dönün ve O'na teslim olun, O'na itaat edin. Yoksa yardım göremezsiniz.' (Zümer, 39/54) Buradaki dönüş, normal ve sıradan insanların dönüşü değildir. Zira ayet-i kerimede 'inâbe yapın', yani adeta 'Rabb'inize büyük ve kâmil insanlar topluluğu olan ebrâr ve mukarrebînin yönelişi veya bir mürîdin mürşidine intisabı gibi yönelin, O'na dönün ve O'nun engin rahmetinden katiyen ümidinizi kesmeyin' denilmektedir. Bu ifadeler, onları vicdanında derinlemesine duyabilen insanın ümidini şahlandıracı ve Rabb'e yönelmeyi kolaylaştırır mahiyettedir. Esasen bu ufku yakalamış olan insanın, Rabb'ine dönüşü de normalin üstünde bir tevbedir. Ayet-i kerimede adeta 'Siz tevbe edenler değil inâbede bulunanlarsınız' denilerek, insanın ruhuna tesellibahş neler neler duyurulmaktadır! Böylece bu üç ayet-i kerime ile farklı farklı anlayışlara sahip olan insanlara ve herkesin kendi mizacına uygun olanını alabileceği üç ayrı reçete sunulmuştur.

Hız. Hamza ve Hız. Vahşı

Burada dikkat etmemiz gereken diğerk bir husus da şudur: Hız. Vahşı (ra), zeki bir insandır. Bir dönemde Hind'in menfur emellerine alet olmuş, onun, tesir altına alıcı mantığına yenik düşerek kendi çıkarları uğruna Hız. Hamza'ya (ra) kıymış ve Mekke fethine kadar da dalaletini sürdürmüştür.

Evet Hız. Vahşı, ne yaptığını bilen akıllı bir insandır. Vakıa meğazi yazarı İbn İshak, Hız. Ömer döneminde onun alkolik bir hal aldığına dair rivayetler

dolaştığını ve bu rivayetler Hz. Omer'e ulaştığında, 'Hz. Hamza'nın katilinin başka türlü olacağını zaten düşünmezdim.' dediğini naklederse de, bir sahabi hakkında bu türlü mülâhazaları kabul etmek mümkün değildir. İbn İshak'ın meğazi mevzuunda bazı sağlam tespitleri olsa da, hadiste 'hadis ricali' denilen insanları tartacak kriterlere sahip olmadığından, onun itikada, amele ve sahabe kritiğine müteallik meselelerdeki rivayetleri muteber sayılmayabilir.

Cinayetin Büyüklüğü

Hz. Vahşi, hayatının sonuna kadar sadakat ve samimiyetle yaşamıştır. Hep yaptığı büyük hatanın şuurunda olmuştur. Evet, Bedir'de, Uhud'da, Hendek'te kâfir safları içinde bulunmuş ve Uhud'da yaptığı cinayetin büyüklüğü altında her zaman ezilmiştir. Evet bu cinayet çok büyüktü, zira Allah Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Hamza'ya karşı ayrı bir teveccühü vardır. Hz. Hamza, Nebiler Serveri'nin amcası ve süt kardeşi olmasının yanında, temsil ettiği mânâ ve misyon itibariyle de Efendimiz (sav) ile aralarında bizim idrak ve tasavvurlarımızı aşkın bir irtibat ve alaka söz konusuydu. Hatta denebilir ki, Hz. Hamza'nın bizim kriterlerimizle değerlendirilmesi imkansız daha başka yanları da vardı. Bu farklılığından dolayıdır ki, Zeyd b. Harise (ra), Cafer b. Ebî Talib ve Hz. Ali, o şehit edildikten sonra, hemen hepsi de onun çocuklarına sahip çıkmak istemişti.. ve Efendimiz (sav) de, onun ve çocuklarının hüznü hallerini görünce çok duygulanarak hıçkıra hıçkıra ağlamış ve gözyaşı dökmüştür.

Evet, Hz. Hamza'nın Efendimizin (sav) yanında öyle farklı bir yeri vardı ki, ne onu, ne de onun kâtilini unutmaması mümkün değildi. O, en kritik dönemlerde bir kılıç gibi küfrün başına inmiş, bir ok gibi küfrün bağrına saplanmış, Nebiler Serveri'ne (sav) ulaşıp zarar vermek isteyenlere karşı kollarını germiş ve adeta etten kemikten bir kalkan olmuştu. Yine, kükrediğinde arslanların ödünü koparan bu devâsâ kâmet, hayatı boyunca Müslümanlar için apayrı bir ümit kaynağı şeklinde algılanmıştı ki, Allah Rasulü'nün böyle bir insanı unutmaması mümkün değildi.

14.08.2000 - Hidayet Mektupları-2

Ayrıca Hz. Hamza'nın Müslümanlığı seçmesi de oldukça zordu. Zira o, yaş itibarıyla Efendimizden büyük olduğu gibi aynı zamanda O'nun amcasıydı. Bu durumda farklı boyutlarda iki büyüklüğü karşı karşıya getiriyordu. Dahası o, arslanların boynunu koparan dev bir arslan avcısıydı.

Bu ve buna benzer meselelerden ötürü onun Mekke'de büyük bir namı, şöhreti vardı ve 'Hamza!' denildiğinde herkesin ödü kopardı. Dolayısıyla o, Müslüman olmadan önce kendisini Nebiler Serveri'nden hep üstün görmüş de olabilir. İşte bütün bunlardan ötürü, Hz. Hamza'nın Müslümanlığı seçmesi bir hayli zordu ama o, bütün bu engelleri aşarak Efendimiz'in (sav) madde planında hırpalandığı, önü kesilmek istendiği bir dönemde Müslümanlığı kabul edebilmişti. Evet onun Müslüman olması çok önemliydi; zira henüz Müslüman olmamış kişiler ona bakarken sadece 'Hamza Müslüman olmuş' demeyeceklerdi; Müslüman olması çok zor olan bir kişinin bütün engelleri nasıl aşıp Müslüman olduğunu konuşacak ve şok yaşayacaklardı; öyle de oldu...

Mevkilerine Takılmayanlar

Makam ve mevki itibarıyla belirli yerlere gelmiş, ilim yönünden de oldukça seviyeli insanların çizgi değiştirmeleri oldukça zordur. Mesela ben, babamın Nur hakikatlerine teslim olmasını her zaman takdirle yad etmişimdir. Zira babam, benim hem hafızlık, hem Arapça hocam olduğu gibi, aynı zamanda evliya ve asfiya ile tanışmamı da sağlayan kişidir. Gerçi ben de ona karşı büyük bir saygı göstermiş; mesela hayatım boyunca hiç onun gölgesine ayağımı basmamış ve -cami kürsüsünde konuştuklarım hariç- onun yanında sarf ettiğim sözler yüz cümleyi geçmemiştir. Ama iman ve Kur'an hakikatleri mevzuunda ben yarım adım önde tanıma şerefine ermiştim. O, yarım adıma aştığı gibi beş adım da öne geçti. Ben, Nurların aydınlık dünyasıyla tanışınca, babama okuması için 'İktisat Risalesi'ni vermiştim. Çok kuvvetli bir hafızası vardı. Birkaç gün sonra görüştüğümüzde İktisat Risalesi'ni adeta ezbere okuyor ve 'Eyvah! Biz şimdiye kadar şu yol bu yol derken boşuna gezmişiz, meğer yol bu imiş.' diyerek büyüklüğünü ortaya koyup hem çocuğu hem de talebesi konumunda olan biri vasıtasıyla tanıdığı Nurlara talebeliği kabul ediyordu. Bu kabullenme oldukça zor bir hadiseydi. İşte bunun için ben babamı hep takdirle yad ederim. Kırkıncı Hoca, onun bu yanlarını bildiğinden ve belki de daha başka şeylerden ötürü bir

keresinde 'Onun eşi yoktur. O, enderun terbiyesi görmüş bir adam gibiydi.' dediğini hatırlarım.

Evet, işte Hz. Hamza'ya da bu zaviyeden bakıldığında, onun Efendimizin (sav) amcası olması; arslan avcısı olması; Müslümanların sayılarının henüz kırka bile varmadığı bir dönemde, gelip o zayıf cemaatin içine girerek kendini tehlikeye atması; Müslümanlar nerede tazyik görüyorsa Hızır gibi onların imdatlarına yetişip makam-ı Hızırıyeti temsil etmesi gibi hususiyetleriyle onun derinliğinde insan sayısı çok azdır.

Vahşi'nin Mantığı

Şimdi işte böyle bir Hamza'yı öldüren Vahşi'nin mantığını anlamaya çalışalım. O, saf ve aptal bir insan değil, aksine zencilerin en akıllılarından biri... Onun için Allah Rasulü (sav) ona, İslam'a dehalet etmesi için 'Ancak şu var ki tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar bundan müstesnadır; Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını da sevaplara çevirir. Çünkü Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir, sınırsız mağfiret ve ihsan sahibidir.' (Furkan, 25/70) mealindeki ayeti yazıp gönderdiğinde, 'Ya Rasulallah! Ben neredeyse küfre denk bir iş işledim. Allah benim de kötülüklerimi hasenata çevirir mi?' diyerek teminat verecek bir beyan arıyordu. Onun bu tavrı karşısında Nebiler Serveri (sav) ona, 'Şu kesin ki; Allah, Kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; ama dilediği kimse hakkında bunun altındaki diğer günahları affeder. Her kim Allah'a ortak koşarsa, haktan çok uzağa sapmış olur.' (Nisa, 4/116) mealindeki ayeti yazıp gönderir. Ancak, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Hz. Vahşi çok zekidir ve o, Efendimiz (sav) irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurduktan sonra aradığı garantiyi başkasından alamayacağını bilmektedir. Kendi heva ve hevesine göre konuşmayan, söylediği sözler vahiyden ibaret olan Allah Rasulü (sav) henüz hayatta iken o garantiyi yakalama peşindedir. Onun için Hz. Vahşi, 'Yâ Rasulallah! Allah burada bağışlamayı dilemeye bağlamış. Ya ben bu dilemeye takılırsam' manasında sözler söyleyerek son endişesini dile getirince, bu defa da Efendimiz (sav) ona şu ayeti yazıp göndermiştir: 'De ki: 'Ey çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah dilerse bütün günahları mağfiret eder. Çünkü Gafûr ve Rahîm'dir. Çok affedicidir, merhamet ve ihsanı fazladır.' (Zümer, 39/53) Bu ayet, Hz. Vahşi'ye adeta şöyle demektedir: Ey hayatını israf içinde geçiren ve kendi hesabına Bedir'i, Uhud'u, Hendek'i berbat eden ve Mekke fethinde bile Müslümanlara karşı koyan adam! Sen bile Allah'ın engin rahmetinden ümidini kesmemelisin! Ne kadar büyük olursa olsun, günahkârların günahları Allah'ın

engin rahmeti yanında, okyanuslara nisbeten denizin yüzündeki minik köpüklerden daha ehemmiyetsiz kalır.

Hız. Vahşi, bağışlanma garantisini aldıktan sonra Allah Rasulü'nün huzuruna gelerek Müslüman olur. Rasul-i Ekrem (sav) ise, Hız. Vahşi'ye, kendisini gördüğünde canı gibi sevdiği amcasını hatırlayıp içinde menfi bir duygu belirmesi ihtimaline karşı daha temkinli davranmasını söyler.

Burada 'Lâ' Ötede 'Neam'

Doğrusu Hız. Vahşi, Müslüman olduktan sonra, hep Hız. Hamza'yı öldürmekle işlediği günaha keffaret arayışı içinde olmuş ve nihayet beklediği bu fırsat Yemame'de karşısına çıkmıştır; hem de Hız. Hamza'nın bağrına sapladığı mızrağı elinde olarak.. evet işte bu mızrağı yalancı peygamber Müseyleme'nin sinesine saplamış ve şöyle demiştir: 'Hız. Hamza'yı şehit etmekle insanların en hayırlısının kanına girdim. Rasulullah'ın vefatından sonra Müseyleme'yi öldürmekle ise insanların en kötüsünü öldürdüm.' Kaynaklarda nakledildiğine göre, Vahşi, mızrağını Hız. Hamza'ya önden vurunca Hız. Hamza, mızrağın üzerine kapanıp kalmıştır ki ben, onun bu halini Arapça'daki 'lâ'ya benzetmişimdir. Gerçi Yemame'de Hız. Hamza'ya saplanan aynı mızrakla vurulunca Müseyleme de 'lâ' haline gelmişti ama Hız. Hamza burada 'lâ' ötede 'neam', yani burada cismen yok olsa bile ahiret itibarıyla ebedî varlığa mazhar olmuştu. Müseylemetü'l-Kezzap ise her iki tarafta da 'lâ' olmuş, yani ademe mahkum bir zavallı haline gelmiştir.

Hız. Vahşi, Müseyleme'yi öldürdükten sonra ihtimal Allah Rasulü'nün (sav) manevî huzuruna gelerek 'Artık sana görünebilir miyim Yâ Rasulallah?' demişti ki, bu da onun hayatı boyunca devam ettireceği inâbesiydi. Buradan da anlaşılmaktadır ki, Hız. Vahşi, bir kere Hakk'a dönmekle kalmamış, 'Acaba tam olarak döndüm mü?' endişesiyle sürekli O'na yönelmiş ve hayatı boyunca dönüş (inâbe) ameliyesini sürdürüp durmuştu.

Artık Görünebilirsin

Allah (cc), Hız. Vahşi'ye Müseyleme'yi öldürmeyi nasip etmekle onu vicdanî huzura erdirmek için bir fırsat hâsıl etmiş olabileceği gibi, Hız. Vahşi'nin hicranını mükafatlandırmış da olabilir. Çünkü Efendimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar: 'Ben bir gün rüyamda, elimde iki altın bilezik gördüm. Yine rüyamda onlara fazla bir ilgi göstermiştim. Allah Teâla hazretleri: 'Onlara üfle!' diye vahyetti, ben de üfledim, derken uçup gittiler. Ben bunları,

benden sonra çıkacak iki yalancı ile yorumladım.' Ravi Ubeydullah, bu iki yalancıdan birisinin San'a'nın sahibi el-Anesi, diğerinin ise Yemâme'nin sahibi Müseyleme olduğunu söylemiştir. Allah Rasulü (sav) Hz. Hamza'ya üzülmekten daha fazla, dinin bir yalancı peygamber tarafından sarsılmasına karşı üzülmüştür. O açıdan Hz. Hamza'nın tasasını izale eden el ile Müseyleme'nin tasasını silen elin aynı olması çok önemliydi. Zannım odur ki, âlemlere rahmet olarak gönderilen Efendimiz (sav), diğer peygamberler gibi öbür âlemde hayatta olduğuna ve davasının seyrini temaşa ettiğine göre, Müseyleme'den duyduğu tasayı onu öldürmek suretiyle Hz. Vahşi'nin izale ettiğini görmüş ve belki de vicdanen 'Ey Vahşi! Hem amcamın tasasını, hem de dinim adına duyduğum tasayı unuttum. Artık bana görünebilirsin.' demiştir.

21.08.2000 - İlâhî Lütuflar ve Şükürle Mukabele

Rabbimizin bize sonsuz lütuf ve ihsânları oldu. Şimdi, bunca nimet karşısında, her halde ihlâsın, takvânın, zühdün asgarîsi ve velâyetin umûmîsiyle Allah'ın bu sonsuz lütuflarına mukabele etmek bizim için bir ar olsa gerek.

Cenab-ı Hakk'ın insanlara olan fazl u keremi, lütf u ihsanı, bazen o insanların liyakatlarına binaen, bazen de liyakat gözetilmeden verilir. 'Zâlike fadlullâhi yû'tîhi men yeşâ'; evet, Allah fazlından dilediğine dilediği kadar ihsan eder.' (Maide, 5/54)

Cenab-ı Hakk'ın bazı insanlara, ekstradan çok büyük lütufları olur. Sahabe-i Kiram Efendilerimiz (ra), bu lutfa ekstradan mazhar olan insanlardır. Onlar, ısmarlama bir Nebi'ye, ısmarlama bir ümmet olarak gelmiş ve o Nebi'nin kendilerine emanet ettiği vazifeyi bihakkın yerine getirmiş, o mazhariyete şükürlerini eda ederek yeni lütuflara kapılar aralamışlardır. Yine bir dönemde Allah, Osmanlılara da büyük lütuf ve ihsanlarda bulunmuş; onlar da, bu ihsanın şükrünü, eda yolunda Osmanlı ünvanıyla İslam dünyası için Batı'ya karşı asırlarca bir karakol vazifesi görmüşlerdir.

İlâhî Lütuflar Sağanağı

Günümüze gelince, -Asr-ı saadet istisna edilecek olursa- bunca dalâlet karanlıkları içinde, Cenab-ı Hakk'ın engin lütuflarıyla çok kısa zamanda ma'seri vicdanın uyarılıp, binler ve yüz binlerin sahip çıkmasıyla, kısa bir zaman içinde bu seviyede inkişafa mazhar olmuş hizmet çok azdır. Ben, 'tahdis-i nimet' nev'inden yer yer bunun vurgulanmasında fayda mülahaza ediyorum.

Evet, Allah'ın bugüne kadar bize pek çok lütuf ve ihsanı olmuştur. Bunca handikap ve engellemelere rağmen, Cenab-ı Hak bizi, çok kısa zamanda topyekün dünyada herkese duyurduğu bir ses ve soluk haline getirmiştir. Bu bir nimettir ve bunu dile getirmek de bu nimete olan şükrün bir tür edasıdır. Allah'ın nimetlerine karşı şükrün bir buudu olarak, o nimeti her yerde ve her fırsatta yad etmek gerekir ki, bu, Cenab-ı Hakk'ın bize bahsettiği nimetlerini duymamız, hissetmemiz, idrak etmemiz ve vicdanen ona mukabelede bulunmamız bakımından bir şükür ve sık sık Allah'ı bize hatırlatması bakımından da bir zikirdir.

Zaman zaman arz ettiğim bir düstur vardır: 'Her nimet, kendi cinsinden

şükürle mukabele ister.' Cenab-ı Hak bize, hidayet nasip ederek büyük bir nimet ve ihsanda bulunmuştur. Binaenaleyh, bizim de başkalarına hidayet adına yardımcı olmakla, bu nimetlere karşı şükürle mukabelede bulunmamız gerekir. Şimdiye kadar bizim istek, dilek, hesap ve planlarımızı aşarak Cenab-ı Hakk'ın lütufları hep devam edegelmiştir.. gelmiştir ve şimdilerde bu hizmetlerin hendesî şekilde katlanarak büyüyüp gelişmesi de bunun apaçık bir ifadesidir. Bu da, bunların hepsinin, Allah'ın bize olan bir lütuf ve ihsanı demektir. Bugüne kadar Türkiye'de olan bu hizmetler, şimdi gidip dünyanın dört bir yanına ulaştı. Şimdilerde dünya, bu hizmetlerin arkasındaki kahramanları merak ediyor ve hep onları konuşuyor. Şayet va'de vefasızlıkla bu iş bozulmazsa -bozulmasın inşallah- gelecek nesiller de bir yâd-ı cemil olarak yine hep bu hizmet erlerinden bahsedeceklerdir.

Azamî Şükür

Kim bilir, önümüzdeki beş-on sene içinde daha neler duyacak, nelerle sevinecek, nelerle gerilecek ve hangi nimetleri düşünerek Allah karşısında iki büklüm olacağız?.. On sene evvel şu anda mazhar olduğumuz nimetleri tasavvur ve tahayyül edemiyorduk. Her halde on sene evvelki değerlendirmelerimizde şimdiki durumu görebilseydik, bugün çok daha farklı şeyler anlatacaktık. Zannediyorum bu günde, ülfet ve ünsiyetten ötürü şu muhteşem tabloyu tam manasıyla kavrayamıyoruz.

Evet, Rabbimizin bize sonsuz lütuf ve ihsanları oldu. Şimdi, bunca nimet karşısında, her halde ihlasın, takvanın, zühdün asgarisi ve velâyetin umumisiyle Allah'ın bu sonsuz lütuflarına mukabele etmek bizim için bir ar olsa gerek. Bize müyesser olur mu olmaz mı bilemiyeceğim; ama Allah'tan ihlasın azamisini istemeliyiz. Hem o kadar istemeliyiz ki, O'na karşı yaptığımız işlerde başkalarının arzusunun zerresi bile gözümüzün içine girip bakışımızı bulandırmasın. O'ndan başka hiçbir hayâl rüyalarımıza girmesin. Öylesine takvaya sarılmalıyız ki değil sadece haramlardan içtinab etmek ve farzları yerine getirmek -ki bu takvanın ilk kapısıdır ve bu kapıdan içeriye giren kurtulur-, şüpheli şeyleri bütünüyle bir tarafa atmak, hatta bazı mubahları dahi 'şüpheli' mülahazasıyla terk etme yolunda olmalıyız ki, mele-i âlânın sakinleri 'işte bunlar, onlardır' desinler. Âlemin demesi bir şey ifade etmez; ama semâda vaz' edilen muhabbet ve vüdd, yerde de hüsn-ü kabule vesile olması açısından çok önemlidir. Öyle bir zühd ortaya koymalıyız ki, Allah'ın bu sonsuz nimetlerine karşı, O da bize va'dettiği şeyleri lütfedip is'af buyursun. İşte bu da, Allah'ın bize olan nimetlerine karşı şükürün ayrı bir buududur.

Her soluk alışverişte üzerimizde bulunan her şeyi Allah'tan bildiğimiz takdirde -inşaallah- bir kısım vartalara düşmekten kurtulur ve emniyet içinde ötelerin sahillerine ulaşırız. Yoksa -hafızanallah- turnikeye önce girmiş olmanın verdiği ülfetle bir kısım beklentilere girmek vb. sapmalar, Allah'ın lutfettiği nimetlerin kesilmesine sebebiyet verebilir. Zira derinleştikçe daha ciddi, daha mahviyet içinde, daha hasbî ve daha fedakar olunmalı ve üzerimize tevdi edilen vazifeler mutlaka ve harfiyyen eda edilmelidir.

28.08.2000 - Kur'an-ı Kerim'de Güneş ve Ay

Evet, Kur'ân'ın dili budur. O, bazen açık açık, bazen işârî mânâlar ile bazen de insanda bilmediği âlemler hakkında ciddi bir merak hissi uyatarak, onu hep bilinmedik yeni ufuklara yönlendirir ve düşündürür. Onda her şey vardır; ama teferruat var diyen mübalağa etmiş olur; işaret, hedef ve icmallerini görmezlikten gelenler de kör sayılır.

'Güneş, kendisi için belirlenen yerde akar (döner). İşte bu, azîz ve alîm olan Allah'ın takdiridir.' (Yasin, 36/38)

Ayet-i kerimedeki 'Müstakar' kelimesi de, insanın aklına bu türden mânâlar fısıldamaktadır. Güneş dönerek, kendi için bir son noktaya doğru ilerlerken tabiatıyla küre-yi arzın hareketinde de değişiklikler olur. Evet Güneş, hedefine yol alırken onun etrafında dönen küre-yi arz da helezonik bir yolla devinir durur ve her sene sürekli değişen ve uzayan bir mesafeyi almaya uğraşır. Bu iç içe hareketten güneşin daima bir yolculuk halinde olduğu anlaşılrsa da, onun bu yolculuğu katiyyen sonsuz değildir. Kuvve-yi kudsiye Güneş için nereyi son nokta olarak tayin etmişse, bu yolculuk orada son bulacak ve ihtimallerden biri, işte o zaman kıyamet kopacaktır...

Güneş Sistemi

Aslında Güneş manzumesi, Samanyolu içinde çok küçük bir yer teşkil etmektedir; zira o, Samanyolu içinde milyarlarca yıldızdan sadece biridir. Allah (cc) Samanyolu'nu öyle tanzim etmiştir ki, Güneş onun merkezinden ışık hızıyla tam 30 bin senelik bir uzaklıkta bulunmaktadır. Yani eğer o, ışık hızıyla sürekli yol alacak olsa, ancak 30 bin sene sonra Samanyolu'nun merkezine ulaşabilecektir.

Büyük-küçük bütün sistemler gibi Samanyolu da kendi etrafında dönerek hareket etmektedir. Dolayısıyla Güneş de, gezegenlerden, kuyruklu yıldızlardan ve diğer gök cisimlerinden oluşan bütün ailesiyle birlikte, galaksinin merkezi etrafında hem dönmekte, hem de ilerlemektedir. Güneş'in bu hareketinin hızı ise kendi etrafında dönmesinden daha dehşet vericidir: Saniyede 268 km. Ne var ki, Güneş'in yörüngesi çok büyük olduğundan bir turunu ancak yaklaşık 230 milyon senede tamamlayabilmektedir. Ama o da büyük-küçük cirimler gibi 'yüzme' sözüyle ifade edilirse, yerinde bir ifadeye uygun şekilde yüzerek bir

sona doğru gitmektedir.

Hemen hemen bütün galaksiler belli bir kümeye aittirler. Samanyolu da içinde 20 galaksi bulunan küçük bir gruba dahildir. Her küme içindeki galaksiler, çekim kuvvetiyle birbirlerinin çevresinde dönerler. Ancak her kümenin içinde meydana gelen bu hareketten başka, kümeler de bir bütün olarak hareket ederler. Bu arada her küme, ötekilerden uzaklaşma hareketi içindedir. Evet, dünyadaki bir gözlemci, bütün kümelerin hızla Samanyolu'ndan uzaklaştığını, diğer galaksilerdeki bir gözlemci ise bütün kümelerin kendisinden uzaklaştığını söyleyebilir.

Her galaksi kümesi uzaklığıyla orantılı olarak hızlı hareket eder. Mesela, Dünya'dan 100 milyon ışık yılı uzaklıkta olan bir sehabiye, sâniyede aşağı-yukarı 2500 km. hızla, 500 milyon ışık yılı uzaklıkta olan bir galaksi ise saniyede 12000 km. hızla hareket eder. Güneş'in bu iç içe ve olabildiğine karışık gibi görünen, fakat bir nizam içinde cereyan eden bu hareketi, gidip karardîde olacağı bir yerde (müstekarr) son bulacaktır. Elbette ki, 4 milyar 600 milyon senedir enerji üreterek etrafına ısı ve ışık saçan Güneş'in yakıtı da sonsuz değildir. Bilim adamları, Güneş'in ancak 5 milyar sene daha şimdiki aktif haliyle devam edebileceğini söylüyorlar. Bu onların sözü; ama mülahaza dairesi de açık. İhtimal bu sürenin sonunda Güneş, iyice şişip, kıızıl bir dev olarak dünyamızı yutacaktır. Bundan 1 milyar sene sonra da aniden çökerek sönmüş küçük bir beyaz top haline gelecektir. Tabii ki kader sebkat edip bir sebep önünü kesmezse...

Kuvve-i Kutsiye

Ayrıca Güneş, kendi galaksisi içinde tamamen merkezine bağlı olarak hareket etmektedir. Onun bütün hareketleri samanyoluyla, Samanyolu'nun hareketleri de bulunduğu galaksi grubuyla sınırlıdır. Ancak bütün bu sistem ve galaksilerin verâsında bir kuvve-yi kudsiye vardır ki, her şeye hareket kabiliyet ve imkanını veren O'dur. Bu kuvve-yi kudsiye, bütün sistem ve galaksiler üzerinde muttarıt tasarrufta bulunmakta ve varlığına, birliğine tekvînî bir kaside tanzim etmektedir. Bu kuvve-yi kudsiye, esmâ-yı ilâhiye ve sıfât-ı kudsiyeden gelmektedir ki, her şeyin verâsında bunlar vardır. İmam-ı Rabbânî'nin ifadesiyle de, 'Verâların verâların verâların verâsında Allah'ın her şeyi evirip çevirmesi söz konusudur.' 'li' harf-i cerri 'ilâ' manasına alındığında bu manalar bahis mevzuudur.

Burada hemen şunu ifade etmeliyim ki, eğer âyetler ilmi ve tekniği teşvik

etmeseydi, arkadan teleskoplar icad edilerek gökyüzünü incelemeye almasalardı, bunların hiçbirini anlamak mümkün olmayacaktı. Biz, şimdilerde elimizdeki teknik bilgiler ile Kur'ân'ın Güneş manzumesi hakkında verdiği malumatı daha iyi anlamaktayız. Bu hususta daha ileriye götürücü teknik imkanlar ve vasıtalar hazırlanabildiği ölçüde, âyetlerin işaret ettiği yeni ufukları görmek de mümkün olacaktır. Kim bilir Kur'ân, ilim ve tekniğe yol ve hedef göstererek daha nice hakikatlere işaret etmektedir ki, hakikat aşığı, ilim aşığı araştırmacıları beklemektedir. Kur'an bunları, kendine mahsus üslubuyla hedef gösterme, bazı icmâlî hatırlatmalarda bulunma, diğer erkân-ı imaniyenin yanında kendisine de iman etmeyi vurgulama gayesi çerçevesinde muhataplarına sunar.

Evet, Kur'ân'ın dili budur. O, bazen açık açık, bazen işârî mânâlar ile bazen de insanda bilmediği âlemler hakkında ciddi bir merak hissi uyatarak, onu hep bilinmedik yeni ufuklara yönlendirir ve düşündürür. Onda her şey vardır; ama 'teferruat var' diyen mübalağa etmiş olur; işaret, hedef ve icmallerini görmezlikten gelenler de kör sayılır.

Ay'ın Menzilleri

Aynı ayetin devamında Ay'a da işaret edilerek onun da hareket edip yol aldığı şu ifadelerle vurgulanmaktadır: 'Ay için de birtakım menziller (yörüngeler) tayin ettik. Nihayet o, eğri hurma dalı gibi (hilâl) olur da geri döner.' (Yasin, 36/39)

Evet Ay da kendisi için takdir edilen menziller içinde yol alır. O, kendi ekseninde hareket ettiği aynı anda Dünya'nın etrafındaki yörüngesi üzerinde dolanır. Bu iki dönüş süresi 27 1/3 gündür. Yani iki hareketin de müddeti aynıdır. Ancak o, dünya çevresindeki yörüngesinde dönerken, Güneş'ten alarak Dünya'ya yansıttığı ışıkların miktarı her zaman değişir. Bundan dolayı bazen kurumuş hurma yaprağı şekline ya da ayetteki ifadesiyle 'urcûn' haline, yani hurma salkımının eğri olan dip kısmının halini alır. Herkes burada Kur'ân'ın hilale işaret ettiğini rahatlıkla anlar. Yani Ay, menzil menzil gezerken her menzilde farklı bir manzara arz eder ve hiç ışık yansımayan safhanın ardından Ay'ın hilal safhası başlar. Daha sonra ise, hilal giderek büyür ve Ay yüzeyinin yarısını kaplar. Bu safhada o, yarım Ay halinde gözükür. Bunu takip eden dolunay safhasında Ay'ın Dünya'dan görülebilen yüzü bütünüyle parlamaya başlar. Sonra da parlak kısım yeniden küçülmeye yüz tutar ve bir an gelir ki, tekrar kuru bir dal gibi incelerek hilal şeklini alır.

Ay da aynı Güneş sistemi içinde, çekim kuvvetiyle dünyanın etrafında

dolanırken Dünya'nın ve dolayısıyla Güneş'in yaptığı hareketleri yapar. Ustteki ayet, Ay'ın değişik yörüngelerde seyahat ettiğini vurguladığı gibi, Şems suresinin ilk ayetleri de 'Andolsun Güneş'e ve onun ziyası arkasında onu izlediği zaman Ay'a' diyerek, Dünya ile beraber Ay'ın da, Güneş'in hareket zemini için onun etrafında döndüğünü apaçık bir üslupla ifade etmektedir. 'Telâ' bir nesnenin tâli derecede başka bir şeye tabii olduğu manasına gelir ki, burada kamerin kademeli olarak Güneş'e bağlı döndüğünü ifade bakımından fevkalade bir seçim söz konusudur.

Ay'ın Dünya etrafında döndüğü öteden beri bilinen bir gerçektir. Kamerin kendi mihveri çerçevesinde dönüşüne gelince, bu onun dünya çevresindeki dönüş süresine tetabuk eder.. ve yaklaşık takvimcilik seyahatını 29,5 günde tamamlar. Böyle Dünya merkezli bir seyahatte Ay'ın kendi yörüngesinde dönüş hızı saatte 3683 km. kabul edilmektedir.

Kur'an-ı Kerim, tafsilata girmeden, vakayı vaz'ediliş gayesine bağlayarak, temel disiplinler açısından Ay'ın, Dünya çevresinde dönerek, bir aylık süre içinde uğradığı menziller itibariyle Dünya ile yaptığı açı farklılıklarından ötürü meydana gelen görüntü değişikliklerine temas eder ve seyahati açısından bize göre, belli burçlarla mukabele, örtüşme veya tekatüüne 'menzil' der. Ay, uğrak yerleri sayılan menziller (menazil)e uğradığında Güneş'ten aldığı ışık sahası değiştiğinden biz de değişik görüntüler alırız. Ay'ın, bütün bir ay boyunca, değişik menzillerden değişik görüntüler vermesi, ayları, seneleri hesaplama imkanını verme ve bunları sürekli tekrarlama, ibadet vakitlerinin belirlenmesi bakımından çok önemlidir. 'Sana hilalleri soruyorlar, de ki, onlar insanlar için bir takvim ve haccın vakit ölçüleridir' (Bakara, 2/189) mealindeki ayet, hem Ay'ın değişik hareketlerini hem de bu hareketlerle bize anlatılmak istenen temel espriyi anlatması bakımından fevkalade manidardır.

Hasılı, Güneş'in dairevî hareketi üzerinde durduğumuzda ifade ettiğimiz gibi, Ay, Güneş ve yıldızlar hepsi ayrı ayrı feleklerde yüzüp durmakta, Aziz ve Alim olan Allah'ın (cc) takdirini ilan etmektedirler.

04.09.2000 - Davette Üslûb

Efendimizin (sav), bir sahabiye: 'Müslüman ol' dediğinde, o sahabinin: 'Kendimi isteksiz buluyorum' demesine mukabil; 'İsteksiz olsan da Müslüman ol' buyurmasının, inananlara verdiği mesaj nedir?

Aslında başka pek çok insan bu şekilde isteksiz Müslüman olmuş ama sonra da Efendimizin sohbetinin vermiş olduğu insibağla derinleştikçe derinleşmişlerdir. Zaten herkesin birdenbire Hz. Ebu Bekir (ra) gibi Müslüman olması ve o ölçüde derinleşmesi de beklenemez. Hatta Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Talha, Hz. Zübeyr gibi sahabilerin dahi belli bir müddet gecikmesi söz konusu olmuştur. Ne var ki, onların bu durumu hiçbir zaman bir inat ve temerrüd olarak da değerlendirilmemelidir. Çünkü daha sonraki zuhur, ilk programlanmanın neticesidir; onlar kalben ve fikren programlandığı şeye ulaşamadıklarından dolayı belli bir dönem başı açık, yalınayak hayalleri ile dolaşmışlardır ama yürekleri hep Müslüman olarak çarpmıştır. Ve bir gün gelmiş, artık en küçük bir tereddüt dahi yaşamamışlardır.

Hz. Hamza ve Â'sâ

Aynı şekilde Hz. Hamza da, gelip Müslüman olduğu dönemde 45 yaşlarında bir insandır. Bir hadisin ifadesine göre 45 yaşı, hem Müslümanlık adına, hem de küfür ve dalalet adına ilk damganın vurulduğu dönemdir. Yani belli bir yaştan sonra insan mafsallarının kireçlenip, artık rahat hareket edememesi gibi, bu yaştan sonra da bir insanın duyguda düşüncede ve ruhi yapısında değişmesi çok zordur. Onun için Cenab-ı Hak, Hamza'ya çok önemli bir kombinezon hazırlamış ve onu kendisinde şok tesiri yapacak bir hadisenin içine çekmiştir. Hadise hepimizce malum; bir yerde Ashab-ı Kiram'a eziyet edilmiş, Efendimizin başına taş, toprak saçılmış ve hakaretin en utandırıcılığı yapılmıştı. İşte o esnada Hz. Hamza aslan avından dönmüş geliyor ve tam bir metafizik gerilim içindeydi. O, bu haliyle Mekke'ye girerken yeğenine yapılan hakaretler kulağına fısıldanıvermişti. Işığa ermeden de onun çok nezih bir ruhu vardı ve tam bir peygamber amcasıydı. Yeğenine yapılan onca hakaret, fevkalade rikkatine dokunmuş ve hemen oracıkta Efendimize taraf olduğunu ilan edivermişti. Dolayısıyla o, normal bir yerde otururken, 'ey amcacığım, Müslüman ol' sözü ile değil de, kendisinde şok tesiri yapacak böyle bir hadise ile karşı karşıya kalınca yıldırım süratiyle Müslüman oluvermişti. Demek onun bu son adımını

atabilmesi için, böyle bir hadiseye ihtiyaç vardı. Siyer felsefesi açısından bence bu mesele oldukça önemlidir. Siyerciler, Seyyidina Hz. Hamza'nın, Müslüman olduktan sonra yirmi dört saat tereddüt geçirdiğini nakletmektedirler. Her ne kadar bir şok tesiri ile işin içine girmişse de, arkada bıraktığı kırk beş yıllık bir hayatı vardır. Zaten bir insanın birden bire o koskoca hayatı, hem de Müslümanların kafirlere karşı koyamadıkları ve Mekke'yi bırakıp başka taraflara hicret etmek zorunda kaldıkları bir dönemde bir kenara atması bir hayli zordur ve Hz. Hamza bu zoru başarmıştır. Diğer taraftan kendisi gibi güçlü kuvvetli yüzlerce insan -ki bunlar arasında Hz. Halid, Hz. Ömer gibi güçlü isimler de vardı- sağda-solda dolaşüyor ve Müslümanlığa iltifat etmiyorlardı. Yani ortada iman adına insanın ruhunu şahlandıracak herhangi bir şey görülüyordu. Diğer taraftan o, Kur'an'dan çok fazla ayet dinlememiş ve amca-yeğen ilişkisinden dolayı da belli bir büyüklük psikolojisi içindeydi. Çoğu zaman, bu iki büyüklük çatışmasını içinde duyuyor ve semavi büyüklüğe karşı, 'Senden mi nasihat alacağım' duygu ve düşüncesine sevk eden amca büyüklüğü altında eziliyor, presleniyordu. Böyle bir insanın muvakkaten bir tevakkuf geçirmesi gayet normaldir. Hasılı, o da küçük bir tevakkuf yaşadı, fakat Cenab-ı Hakk'ın inayeti yetiştirdi ve 'Sâbikûn ve evvelûn' zirvesine yükseldi.

Zannediyorum o zaman bu tür insan pek çoktu. Onlardan bir kısmı kazandı, bir kısmı da kaybetti. Mesela; Â'sâ onlardan biriydi. Yumuşak ve nezih ruhlu bu büyük şair, gelmiş İslam'ı kabul etmiş, fakat Efendimizin yanından ayrıldıktan sonra birisinin, 'biliyor musun bu din içkiyi de yasak ediyor' demesi üzerine, hele bir düşüneyim demiş ayrılmış, ancak tekrar geri dönmeye ömrü vefa etmemişti. Oysa alışkanlığını Efendimize bildirse idi belki, 'Hele sen bir Müslüman ol, sonra içkiyi düşünürüz.' diyecekti. Çünkü O biliyordu ki, ertesi günü sohbetle doyaacak, huzurun insibağı ile boyanacak, Allah'a kurbiyetle ayrı bir zevk-i ruhaniye ulaşacak ve kısa zamanda alışkanlığını da terk edecekti.. ve kim bilir daha niceleri aynı talihsizliğe dûçar oldu!..

Ve Ebu Süfyan...

Burada konuyla alakalı olması açısından birkaç misal daha vermek istiyorum: Ebu Süfyan ve Saffan İbn Uyeyne da 'Lailahe illallah' derken çok içlerine sindirememişlerdi. Bunların kalbleri önce ganimetle telif edilmiş, Müslümanlığa kazanılmış; sonra da Efendimiz'i tanıdıkça, çok hızlı bir değişiklik yaşamışlardı. Mesela; Hz. Halid büyük bir komutandı. Öyle ki, herkes savaşa katılacağı zaman onun bulunduğu cepheyi tercih ederdi. Elbette ki böyle bir insanın cephe değiştirmesi de kolay olmayacaktı. Ama yerini bulunca da bir

hamlede aradaki mesafeyi kapatıvermişti. Ve yine siyercilerin ifadesiyle bir ok gelip gözüne saplandığında, ona bakıp sonra da, 'Neye yararsın ki, yetmiş sene kendi sahibini görmedin' diyecek kadar yürekli davranan Ebu Süfyan da zor yer değiştirmişti ama tam değiştirmişti. Bir zaman kendisine ganimet mallarından yüz deve birden verilince, 'Vallahi bu insanın hiç açlığa, susuzluğa maruz kalırım endişesi yok. Demek bir insanın bu kadar cömert, bu kadar civanmert olabilmesi için sırtını bir Ganiyy-i ale'l-ıtlak'a dayaması lazım' demişti. İşte bütün bu örnekler, zannediyorum Efendimiz'in (sav) davranışlarındaki isabeti göstermesi açısından yeterlidir.

Evet, başta sadece hisleriyle bağlanıp Müslüman olanlar, daha sonra Efendimiz'i ve onun sadık arkadaşlarını tanıyınca İslam'a kuvvetli bağlarla bağlanıvermişlerdi. Bu manada bir kaynaşma ve gönüllerin fethedilmesine vesile olduğu için Kur'an-ı Kerim, Hudeybiye anlaşmasına 'apaçık fetih' demiştir.

Çünkü bu dönemdeki sulh ve beraber bulunma sayesinde gönüller İslam'a birdenbire ısınıvermişti. Evet Müslümanların yumuşak halleri, gönüllere girmedeki samimiyetleri bütün insanları onlara çekiyordu. Hz. Osman İbn Talha, Amr İbn As, Halid İbn Velid gibi isimler, bu dönemde kazanılmışlardı. Zaten bir önyargı ve şartlanmışlık söz konusu değilse, Efendimizi ve ashabını gören kimsenin Müslüman olmaması düşünülemezdi. Zannediyorum o şartlanmışlıktan sıyrılarak bakan herkes, Abdullah İbn Selam gibi -ki o bir Yahudi'dir- 'Vallahi bu çehrede yalan yok' diyebiliyor ve hemen yer değiştiriyordu.

Netice olarak insanlarla bir arada bulunup ortak değerleri paylaşma, Allah'ın izniyle nice katı gönülleri yumuşatmış ve fethetmiştir. Bu yüzden Efendimiz (sav), insanları ilk etapta o kudsi dairenin içine çekmeye çalışmış ve isteksiz olsalar da onların Müslüman olmalarını istemişti...

11.09.2000 - Mabedlere Tavır

'Allah'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasına engel olandan daha zalim kim vardır.' (Bakara, 2/114)

Ayet-i kerimenin manasını sebab-i nüzuldeki meseleye hamlederek anlamak; yani bunlar insanların Beyt-i Makdise ulaşmasına mani olan Hıristiyanlardır deyip bundan hususi bir hüküm çıkarmak meseleyi daraltmak sayılır. Zira, çok yerde olduğu gibi, burada da, sebab-i nüzul hususi, hüküm umumidir. Öyleyse, gerek o devirde, gerekse sonraki devirlerde; Hz. İsa'yı çarmıha gerenler, insanların en zalimidir.

Hz. Muhammed'in (sav) Kabe'ye girmesine engel olmak için Hudeybiye'de karşısına çıkanlar ve onların bu düşüncelerini takip edenler, yine insanların en zalimidir. Mescitleri, camileri muattal bırakanlar insanların en zalimidir. Milletin dinî hayatına, mescitlere kadar uzanan müdahaleleriyle hacr koyanlar, insanların en zalimidir... vs. Mademki Kur'an evrensel bir kitap; öyleyse bu ayeti, böyle değişik tevcihler içerisinde ele almak ve yorumlamak Kur'an'ın ruhuna daha uygun olsa gerek...

Her şeyi yerli yerine koyup kıymet-i zatiyesiyle değerlendirmek bir hak ve hakkaniyet, bu espriye aykırı davranarak değişik şeyleri kıymeti harbiyelerinin altında veya üstünde değerlendirmek de bir zulümdür. Öyle ise, bir şey layık olduğu yerin ne kadar daha altına çekilir ve ne kadar daha üste çıkarılırsa, o ölçüde büyük bir zulüm irtikap edilmiş olur. Bu itibarladır ki, Allah'a şirk gibi en büyük çarpıklık en büyük zulüm sayılmış; tevhidi ilan ve şirk ü ilhadın sesini bastırma mahalli sayılan veya şirkten uzaklaşıp tevhide ulaşma rampaları kabul edilen Mescitleri, bina edilme gayelerine muhalif olarak, içlerinde Allah'ın anılmasına mani olmak veya oralarda kulluk sınırlarını daraltmak, dahası oraları kapamak veya yıkmak ya da yıkılmasına göz yummak, şirk zulmünün arkasında yer alabilecek katmerli bir haksızlık ve tecavüzdür.

Elbette ki, Mescid-ı Aksa'ya bu ölçüde bir taarruz diğer mescitlere nispeten katmerli bir zulüm; Mescid-ı Nebvi'nin aynı şeylere maruz kalması, muzaaf bir haksızlık; Mescid-ı Haram'ın böyle ürperten bir muameleye tabi tutulması ise tasavvurları aşan bir ilhad ve küfür olur. Meseleye böyle yaklaşıncı, Mescid-ı Aksa'nın nüzule sebab teşkil etmesine binaen seçilen kelimelerdeki espri daha rahat kavranmış olacaktır. Zaten mescid değil de, çoğul sığasıyla mesacid

denmesi de konunun umumi olduğunu hatırlatır mahiyettedir.

Bu öyle bir yaklaşımdır ki, Mescid-i Aksa'ya tecavüz açısından Şabur ve Buhtunnasr bu zulümden nasiplerini aldıkları gibi, Ospasyonus ve Titos da nasiplerini almışlardır. Dünyanın şarkında garbında mabedlere tavrı alan bütün mütecavizler bu haksızlıktan hissemend oldukları ve olacakları gibi, âhir zamanda, Kabe'yi ve Ravza'yı tahrip edecek kaba kuvvet de bu katmerli zulmün zalimleri olarak silinmez bir yazıyla kayd edilecektir.

18.09.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an- 1

Hâris el-A'ver anlatıyor: 'Mescide uğradığımda gördüm ki halk, zikri terk edip malâyânî konularla meşgul oluyor. Çıkıp durumdan Hz. Ali'yi (ra) haberdar ettim. Bana: 'Doğru mu söylüyorsun, öyle mi yapıyorlar?' dedi, ben de: 'Evet' deyince, O: 'Ben, Rasulullah'ın (sav) şöyle ferman ettiğini işitmiştim' dedi: 'Haberiniz olsun, bir fitne zuhur edecek!' Ben hemen sordum: 'Ondan kurtuluş yolu nedir Ey Allah'ın Rasulü?' Buyurdular ki: 'Allah'ın Kitabı(na uymak)dır. (O öyle bir kitap ki) O'nda, sizden önceki (milletlerin ahvaliyle ilgili) haber, sizden sonra (kıyamete kadar) gelecek fitneler ve kıyamet ahvali ile ilgili haberler.. ayrıca sizin aranızda, (iman-küfür, taat-isyan, haram-helal vs. nevinden) cereyan edecek ahvalle alakalı da hükümler var. O, hak ile batılı ayırt eden tek ölçüdür ve O'nda her şey ciddidir. Kim bir zâlimden korkarak, ondan kopar ve onunla amel etmezse, işte o zaman Allah da onu helak eder. Kim O'nun dışında bir hidayet ararsa Allah o kimseyi saptırır. Zira o, Allah'ın en sağlam ipi (hablu'l-metin)dir. O, hikmet edalı hatırlatan bir beyan.. ve Hakk'a ulaştıran bir yoldur. O, kendisine uyanları (değişik arzulara takılıp) kaymaktan, kendisini (kıraat eden) dilleri de iltibastan korur. Alimler hiçbir zaman ona doyamaz. Onu çokça tekrar okuyana usanç vermez ve tadını eksiltmez. Onun insanlarda hayret uyaran yanlarının sonu gelmez. O öyle bir kitaptır ki, cinler işittikleri zaman, şöyle demekten kendilerini alamamışlardır: 'Biz, doğru yolu gösteren harika ve hiç duyulmadık bir Kur'an dinledik. Biz onun (Allah kelamı olduğuna) inandık.' (Cin, 72/1) O'nun üslûbuyla konuşan doğruyu konuşmuş olur. O'nunla amel eden mutlaka mükafat görür. Kim onunla hüküm verirse adaletle hükmeder. Kim ona çağrılırsa, doğru yola çağrılmış olur.' Ey A'ver, sen de bu güzel kelimeleri iyi belle.' (Tirmizi, Fezailü'l-Kur'an, 14; Dârimî, Fezailü'l-Kur'an, 1; Ayrıca bkz. Müsned, 1/91)

Hazine ve Cevherler Definesi

Kur'an'ın faziletine dair olan bu hadis-i şerifi, hadis imamlarından Tirmizi, Dârimî ve bir kısmı itibariyle de Ahmet bin Hanbel nakleder. Bu hadis, Kur'an-ı Kerim'in ruhunu, mahiyetini, muhteva ve hususiyetlerini ve onun nasıl bir hazine ve cevherler definesi olduğunu bu ölçüde derin ve özlü ifade edebilen en câmi hadistir. Ne var ki, senedindeki zayıf raviler ve inkıtadan ötürü bu câmi

hadis mualleldir. Hârisü'l-A'ver için, Yahya bin Main ve Ahmet bin Salih 'sika' deseler de, Şa'bi onun bir yalancı olduğunu söylemiş, hatta Râfizilikle suçlanmıştır. Ali İbn el-Medînî, Ebu Zür'a ve Ebu Hatim er-Razi de onu yalancılıkla itham etmiş ve rivayet ettiği hadisinin alınamayacağını söylemişlerdir.

Tirmizi, hadisin ancak bu senetle gelen şeklini bildiğini, isnadının meçhul, seneddeki Hâris el-A'ver hakkında da tenkitlerin olduğunu söyler. Ahmet Muhammet Şakir de Müsned'deki rivayeti tahkik ederken, senedinin çok zayıf olduğunu söyledikten sonra Tirmizi'nin rivayeti için de İbni Kesir'in 'Hamza bin Habib ez-Zeyyat'ın rivayetinde teferrüd etmediği' şeklindeki değerlendirmesini naklederek konuyu kapatır. (Tirmizi, Fezailü'l-Kur'an, 14; Müsned, Ahmet Muhammet Şakir'in tahkik ve şerhiyle, I, 473)

Her şeye rağmen, yukarıda ismini verdiğimiz hadis kitapları da, onu rivayet etmede beis görmemişlerdir. Daha sonraları ise, senedindeki zafiyeti belirttikten sonra birçok müellif bu hadisi kitaplarına almada sakınca görmemişlerdir. Hadis, Hilye, el-Fakih ve'l-Mütefekkih, İthâfu's-Sâde gibi kitaplarda nakledildiği gibi, Kurtubi'nin tefsirinde, Begavi'nin Sünen'inde de zikredilmektedir. Bu itibarla da onun ümmetin kabulüne mazhar olduğu söylenebilir. Hatta hadis ilminin büyük otoritelerinden İmam Nevevi gibi zatlar, Kur'an'ı anlatırken bu hadise mutlaka müracaat etmişlerdir.

Bu hadisi, öteden beri bazı hocalarımızdan duymuş olmamız ve konusunda tek hadis olması bizim de ilgimizi çekmiştir. Böyle bir cevher hazinesini taşıyan insanlardan bir tanesinin, bazı hadis imamlarınca mecruh olmasına rağmen biz, hadisin senedindeki zafiyet, metnin parlaklığı ve muhkemata uygunluğu karşısında ona itibar edenlerin yanında olmayı düşündük. Hadis, Kur'an'ı tarif etmedeki câmiyyeti yönüyle en mühim rivayetler arasındadır. Bu hadisin, 19 madde ihtiva etmesi de ayrı bir hususiyet arz etmektedir.

1. Madde: 'Fîhi nebeu mâ kablekum=O'nda sizden evvelkilerin haberleri vardır.'

Bilindiği gibi biz tarih öncesi dönemler hakkında pek fazla şey bilmeyiz. Tarihî ve arkaik bilimlerinin verilerine rağmen antik dönem hâlâ bizim meçhulümüzdür. Bugün yapılan çok yönlü çalışmalarla bir hayli medeniyet su yüzüne çıkarılmış olsa da -ki Kur'an-ı Kerim'de yer yer, Nuh (as) kavmi, Hud (as) kavmi (Ad), Salih (as) kavmi (Semud) gibi.. milletlerden bahisler açıyor.- yakın tarihe kadar, Âd kavminden, Hz. Salih'in cemaati Semud kavminden

bahsedilince, Batılılar dudak büküyor ve konuyu ciddiye almıyorlardı. Oysaki kazılarda Âd da, Tamud adıyla bilinen Semud da, hatta bütün detayları ile Hz. Lut'un kavmi de Sodom, Gomore de ortaya çıkarıldı.

Firavun İbret Vesikası

Keza Kur'an, Firavun'un 'gark' (Kızıldeniz'de boğulması)'dan, onun cesedinin dışarıya çıkarılacağından bahseder ki, hem mülhidler, hem de kütüb-ü sâbika ve sâlîfe ricali (Tevrat ve İncil ehli) bu haberi hiç de ciddiye almamışlardı. Oysaki Kur'an, 'Felyevme nüneccîke bibedenike=Bugün biz senin cesedini kurtaracağız ta ki sonrakilere ibret olsun' (Yunus, 10/92) demek suretiyle bu meseleyi asırlar öncesinden haber vermişti. Kur'an-ı Kerim, Firavun'un gark olmasını naklederken, öyle mücerred bir tarihsel vakıyı haber vermekle kalmayıp, onun cesedinin, sonraki nesillere ibret olmak üzere denizden çıkarılacağı şeklinde vak'ayı resmediyor. Kur'an'ın bu ilanı karşısında hem o günün müşrik ve mülhidleri, hem de kütüb-ü sâbika ricali (Ehli Kitap) istihzâî bir tavır takınıyorlardı; ama Kur'an, kendinden emin bir üslupla meseleyi vaz' ediyordu. Sırf bir ihtimal çerçevesinde de olsa, şimdi o ceset İngiltere'de teşhir ediliyor; hem de o ceset diye teşhir ediliyor.

Ümmî Peygamber

Bu misalleri çoğaltabiliriz. Hatta sadece günümüzde yazılan modern tefsirlere bile bakacak olsak, Kur'an'ın çağlar öncesinden haber verdiği tarihsel kavim ve medeniyetlerin, ister arkaik kazılar, ister daha başka yollarla ortaya çıktıklarını görecek ve ürpereceğiz.

Efendimiz (sav) ümmî bir insandı ve hiç okumamıştı. -O ümmiyet başlarımızın tacı olsun. Aslında onun ümmî olması, peygamberliğinin çok önemli esaslarından. - Ne Ehl-i Kitap'tan ne de cahiliye döneminde herhangi bir ilim adamıyla görüşmesi söz konusu değildir. Bu, herkesçe müsellem olan bir hakikattir. Yalnız o değil, kendi devrinde başkaları ile görüşenler de O'nun Allah'tan getirdiklerini bilemezlerdi ve O, bunları söylerken herkes hayret ve dehşet içinde O'nu dinlerdi. Bu arada bazıları, bunları birer üstûre kabul edip konuya öyle yaklaşırlardı ki, Hâris bin Nadr da bunlardan biriydi. O, Efendimiz'in anlattığı bu tarihi gerçekler karşısında, İsfendiyar ve Rüstem'in hikayelerini bildiğinden bir alternatif olarak Efendimiz'in karşısına hep onlara ait ustûrelerle çıkar ve zihinleri bulandırmaya çalışırdı.

Gün geldi, onun üstûreleri bir bir unutulup gitti; ama Efendimizin (sav)

Kur'an vasıtasıyla anlattığı şeyler parlaklığını daha da artırarak çağımıza kadar geldi ulaştı; gelip ulaşmakla da kalmadı, araştırmacılar için birer ilham kaynağı haline geldi ki, onun başka bir mucizesi olmasaydı, peygamberliğine delil olarak bunlar yeter ve artardı.

O'nun hakemliği ile -inşaallah- bir gün dünyada bütün ahlakî ve sosyal problemlerin aşılabacağına inanıyorum. Elverir ki, Kur'an'ı hazmetmiş olanlar, ona sahip çıksın ve ruhuna sadık kalarak asrın idrakine göre onu bir kere daha seslendirsınler. Aslında gelecek adına bunun yapılması zaruridir. İnşaallah, büyük ilim adamları ve düşünürleri, ululazmâne bir gayretle, Kur'an-ı Kerim'in bu mevzudaki muhtevasını bir kere daha gün yüzüne çıkarır ve onun geçmiş gelecek haberlerinin doğruluğu yanında, hakemliğinin ne kadar isabetli olduğu hususunu bir kere daha ispat ederler.

25.09.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an-2

2. Madde: 'Ve haberu ma ba'dekum: O'nda, sizden sonrakilerin de haberi vardır.'

Kur'an-ı Kerim, nüzulünden itibaren kıyamete kadar cereyan edecek olan pek çok hadiseye de işaret eder. Şimdi onun bu konuyla alakalı birkaç işaretini arz etmeye çalışalım: Tarihi devr-i daimler hakkında Kur'an-ı Kerim, Maide 54. ayetinde mefhum olarak şöyle ferman eder: 'Eğer dinden ellerinizi gevşetir, geriye durursanız Allah yepyeni bir kavim getirir, (Onlar birinci saftaki insanlar saffetindedirler.) Onlar, Allah'ı severler, Allah da onları sever, Allah yolunda cihad eder, kınayanın kınamasına aldırış etmezler.'

Hadiseler, asr-ı saadetten başlayarak Kur'an-ı Kerim'in ifade ettiği şekilde cereyan etmiş ve bugüne kadar adeta bir devr-i daim yaşanmıştır. Sahabe-i kiram, tabiin-i izam, Emeviler, Abbasiler ve onlardan sonra İlhanlılar, Karahanlılar, Selçuklular ve Osmanlılar gelmiş.. ve biri giderken de, lisan-ı haliyle elini kulağına koymuş ve bir müezzın gibi: 'Eğer O dilerse sizi ortadan kaldırır ve yepyeni bir halk, bir millet getirir' (İbrahim, 14/19) demiş öyle gitmiştir. Bu devr-i daimlerin ifade ettiği mana şudur: Bir bir gelenler bir bir gidecek ve her zaman sadece ve sadece O önü-sonu olmayan bâki kalacaktır. Şart-ı âdî planında, iman, istikamet, hakikat aşkı, araştırma iştıyakı gelip kalmanızın, kalıp ömrünüzü uzatmanızın vesilesi olabilir; ama gitmeniz mukadderdir.

Geleceklerin gelme emaresi, gideceklerin de gitme emaresinin söz konusu olmadığı bir dönemde bu kabil ihbarların vukûu, Kur'an'ın açık bir mucizesidir. Mekke'de nâzil olan Rûm Suresi'nin, 'Rumlar, (Arapların bulunduğu bölgeye) en yakın bir yerde yenilgiye uğradılar. Halbuki onlar, bu yenilgilerinden sonra birkaç (3-9) yıl içinde gâlip geleceklerdir.' (Rûm, 30/1-3) gibi ayetleri buna açık birer örnek teşkil ederler. Muhakkıkîn-i siyere göre bu ayet, Mekke'de nazil olduktan dokuz sene sonra Bedir Harbi (624) oluyor. Demek ki, ayet Hicret'ten tam yedi sene evvel nâzil olmuş. Halbuki bu yıllar, Müslümanların baskı altında kıvrandığı yıllardır. İhtimal Hz. Ömer'in bile henüz cephesini tam belirleyemediği günler.. daha açık ifadesiyle, inananların sayısı henüz 40'a balığ olmuş veya olmamış.. Müslümanların bin türlü eziyete maruz bırakıldığı, hatta

yok edilmeye çalışıldığı, hiçbir şafak emaresinin bulunmadığı bir dönemde, Allah (cc), Rûm Sure-yi Celîlesi ile gönüllere su serpiyor, ruhları şahlandırıyor ve diyor ki: 'Yanıbaşınızda Sasaniler, Rumları mağlup ettiler. Sizin içinizdeki putperestler bunu serrişte edip sizinle alaya kalkışarak, 'İşte putperest olan ateşgedeler (ateşe tapanlar), Hıristiyan olan Rumları mağlup ettikleri gibi, biz de sizi ezeceğiz.' diyerek ortalığı velveleye veriyorlar. İşte, bu iç içe tersliklerin yaşandığı bir sırada Kur'an: ('bid'ı sinin' yani üç-dokuz sene arasında) Romalılar ateşgedeleri mağlup edecekler. O mağlubiyet gününde siz de sevineceksiniz.' demektedir ki, bu tam Bedir gününe rastlamaktadır.. evet '...yevmeizin yefrehul mü'minin; o gün müminler de sevinçler yaşayacaklardır.' (Rum, 30/4)

Hız. Ebu Bekir Sıddîk, Kur'an'a öyle inanmıştır ki, bu ayeti duyar duymaz gidip, As bin Vâil ile belli sayıda deve üzerine bahse girer. O gün için böyle bir bahse girme ayrı bir konu; mevzumuz, Kur'an'ın mucizevî haberlerine inanma mevzuu. Hız. Ebu Bekir, 'bid'ı sinîn' kelimesini üç yıl olarak anladığından üç senesine bahse girer ve gelip bu hususu Efendimiz'e haber verir. Hız. Peygamber (sav), 'bid'ı sinîn'in üçten dokuza kadar bir rakama baktığını, dolayısıyla da seneyi dokuza çıkarıp develeri artırmasını söyler. Hız. Ebu Bekir gidip bahsi, Efendimiz'in dediği şekilde değiştirir. Ve derken bid'ı sinîn gelir-geçer. Bedir Harbi ve zaferi yaşanır. Bir süre sonra da, 'Heraklius'un içkiyi bıraktığı, yeniden derlenip toparlandığı, Sâsânîlere karşı savaş başlattığı ve zaferyab olup onları haraca bağladığı' haberi gelir.

Evet Kur'an'da, o nâzil olduğu günden itibaren meydana gelecek hadiselerle alakalı pek çok sarahat ve işaret vardır ki, Rûm Suresi'nin başı sadece bunlardan biridir. Ayrıca burada, 'Ğalabetirrum vehüm mimba'di ğalabihim seyuğlebun' şeklinde bir kıraat da söz konusudur ki, o zaman mana şöyle olacaktır: 'Rum galebe çaldı; onlar da bu galibiyetlerinden sonra yenilgiye uğratılacaklardır.' Birkaç sene sonra İslam orduları Rumları yenerek bu müjdeyi de gerçekleştirmişlerdir.

Hudeybiye'yi müteakip Efendimiz (sav), melûl mahzun Medine-i Münevvere'ye dönerken, Allah'ın (cc), hem bir bişâret (müjde) hem de Hudeybiye'deki sulhün va'dettiklerini ifade eden: 'Andolsun ki Allah, elçisinin rüyasını doğru çıkardı. Allah dilerse siz güven içinde başlarınızı tıraş etmiş ve kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah sizin bilmediğinizi bilir. İşte bundan önce size yakın bir fetih verdi.' (Fetih, 48/27) ayetini de zikredebiliriz. Evet Allah, Peygamber'inin rüyasını doğru çıkarmıştı. Eğer sulh yapmayıp da Mekke'ye girseydiler harp ederek gireceklerdi. Allah

orada kan dökülmesini istemediği için buna izin vermiyordu. Böylece onlar, Kâbe'yi tavaf ederken, başkalarının kalbinde 'oğlum öldü, çocuğum öldü, kızım öldü' ukdesi de olmayacaktı. Bir gün gelip orayı tavaf edeceklerdi, hem de olumsuz hiçbir şeyle karşılaşmadan. Sanki bu ayet, onlara şöyle diyor: 'Şimdi geriye dönün. Belki içinizde bir burkuntu olacak; ama bu burkuntuya bedel geleceğin inşirahı daha fazla olacaktır.' Ve öyle de oluyor; gün geliyor, Müslümanlar, hem gelip o umreyi kaza yapıyorlar, hem de aynı zamanda emniyet içinde -İkrime'nin sadece bir kapıda mini bir karşı koyması istisna edilecek olursa- Mekke'ye giriyorlar. Mekke bağrını öz evladına açan şefkatli bir ana gibi; 'yerin göbeği bendim, sen de evladımдын, bir dönemde atmışlardı gel yavrum' diyordu. Ve Kur'an'ın verdiği haber aynen tahakkuk ediyordu. Bu misaller çoğaltılabilir; biz deryadan bir katre ile iktifa ediyoruz.

3. Madde: 'Ve hukmu ma beynekum: O, aranızda bir hakem ve hüküm kaynağıdır.'

Kur'an-ı Kerim, öncelikle Müslümanlar, sonra da bütün insanlık için hem bir hüküm kaynağı, hem de bir hakemdir. Evveliyetle Müslümanlar sonra da bütün insanlık onun temel disiplinleriyle bütün problemlerini çözebilir.

İnsanlar arasında sulh u sükûnu temin edebilecek, fert ve aile planında pek çok problemi halledebilecek, toplumla alakalı pürüzleri giderebilecek bir kitap varsa, o da Kur'an-ı Mucizu'l-Beyan'dır. Evet o, bütün bu konularda biricik, tertemiz ve kimsenin itiraz etmeyeceği, edemeyeceği yegâne kaynaktır. Aslında hadiste de onun, itiraz edilemez bir kaynak olduğu ihtar edilmektedir.

Kur'an dışındaki değişik sistem ve hareketlerde, O'nun getirdiklerine yakınlık arz eden düşünceler olabilir. Aslında her düşüncede güzel şeyler bulunabilir. Nitekim bir zamanlar İslam dünyasında bir ezilmişlik içinde, değişik sistemler arasında sosyalizmi iyi görenler vardı. Hatta ille de bu sistemlerden birini Kur'an'a yakın görmek, göstermek gerekiyorsa, içtimaiyata ve iktisata ait vaz'ettiği meseleleriyle sosyalizmin Kur'an'a daha yakın olduğu seslendiriliyordu. Bu sistem, fert hukuku ve hürriyeti mevzuunda daha hassas, daha mütekâmil görülüyordu. Bu mülahazaların hepsinin münakaşası yapılabilir; ama sosyalizmin revaçta olduğu o günlerde bu tez çok işleniyordu. Hatta bu anlayış, merhum Dr. Mustafa Sibâi'ye İslam İştirakiyesi'ni yazdırmıştı. Seyyid Kutub'un Sosyal Adalet'inde, hatta tefsirinde de bu türlü yaklaşımlara rastlamak mümkündür.

O dönemde kapitalizmin baskı ve tazyiki insanları çok ürkütmüş, hatta buna

reaksiyon ve tepki olarak, kapitalizmin 'neseb-i gayr-i sahih' evladı sosyalizm ve komünizm hep kapitalizmin cürmü olarak görülmüş ve bir ölçüde bu biraz daha hafif gösterilmek istenmişti. Nitekim bizde de -bu tabiri sevmesem de öyle diyorlar- radikal İslamcılar ta 12 Eylül'den günümüze kadar sosyalizmi kapitalizmden daha ehven görmüşlerdir; görmüş de, kapitalizme, liberalizme ateş püskürürken sosyalizm ve komünizmi sükut geçmişlerdir. Oysaki, Kur'an kaynaklı olmayan düşünceler ne kadar da Kur'an-ı Kerim'e yakın olursa olsun -Üstad'ın da işaret ettiği gibi- eğer tam Kur'ânî değil ve O'ndan nebean etmemişse onun müşabihi olamaz. Bu konuda, hüküm ve bu hükmün hakemi diyebileceğimiz bir şey varsa, o da Kur'an'ın kendisidir. Kur'an herkes için huzur ve istikbal bahşeden böyle bir hakemlik vazifesini derpîş etmiştir.

Onun hakemliği ile -inşaallah- bir gün dünyada bütün ahlakî ve sosyal problemlerin aşılacağına inanıyorum. Elverir ki, Kur'an'ı hazmetmiş olanlar, ona sahip çıksın ve ruhuna sadık kalarak asrın idrakine göre onu bir kere daha seslendirsinler. Aslında gelecek adına bunun yapılması zaruridir. İnşaallah, büyük ilim adamları ve düşünürleri, ululazmâne bir gayretle, Kur'an-ı Kerim'in bu mevzudaki muhtevasını bir kere daha gün yüzüne çıkarır ve onun geçmiş gelecek haberlerinin doğruluğu yanında, hakemliğinin ne kadar isabetli olduğu hususunu bir kere daha ispat ederler. Biz muhteşem bir geçmiş yaşadık. Ütopyalara sığmayan günler gördük; ama bugün Müslüman pratiğinde İslam'ın büyüklüğünü temsil edebilecek seviyede Müslüman yok ve bu Kur'an'ın ufkunu karartıyor. Onu kendi tamamıyla -inşaallah- bahtiyar temsilciler, Rabbaniler ortaya koyacak ve Kur'an'ın, eskiden defaatle zuhur etmiş parlak günleri yeniden bir kere daha zuhur edecek ve biz de 'evet sözü sen söylüyorsun, söz sana derler, Hak olup Hak'tan gelip Hak diyen yalnız sensin.' diyeceğiz.

Aslında eğer insan, üstün edebi bir nazım veya bir nesir dinlemek istiyorsa Kur'an-ı Kerim'i dinlemelidir. Bir musiki dinlemek istiyorsa Kur'an-ı Kerim'i dinlemelidir. Kelimeleri, söz musikisine göre seçilmiş bir beyan abidesi tanımak istiyorsa yine Kur'an-ı Kerim'i dinlemelidir. Eğer insan, vicdanını dinleyebiliyor, insanî değerlerini unutmamış, kalbinin kapıları da açıksa, Kur'an'ı çok iyi anlayacaktır. Evet Kur'an, bütün güzelliklerin halîtasından meydana getirilmiş eşi-menendi olmayan bir şaheserdir.

02.10.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an- 3

4. Madde: 'Ve hüvel faslu, leyse bilhezl=O, hak ile batılı ayırt eden ölçüdür. Onda her şey ciddidir.'

Burada da birkaç mülahazadan söz etmek mümkündür ve en başta da bu kaziye 'hükmü ma beyneküm' sözünün tamamlayıcısı gibi düşünülebilir. Tabii Kur'an'ın, bir 'kavl-i fasl' olduğunu da ifade ediyor olabilir ki bu da iki şekilde düşünülebilir:

Birincisi; Kur'an, konuşmaya duracağı âna kadar söz ve düşünce şirazesiz demektir.

İkincisi; kesip atan, söz kesen demektir. Bu, kitaplarda geçmiş 'kavl-i fasl' manasınadır ki, bir anlamda 'ammâ ba'du' cümlesi yerinde kullanılmıştır. Hadis-i şeriflerde, bu sözü kendi dilinde İbranice olarak ilk defa kullananın, Hz. Davud olduğu ifade edilir. Bu ise hutbenin (hamdele, salvele gibi) dîbâcesinden sonra 'Ammâ ba'du feyâ ibâdallah'; yani Allah'a karşı vazifemizi, sorumluluğumuzu, ubudiyetimizi ifade eden sözleri, cemaate arz edeceğimiz şu beyanlardan ayrılır. İşte bu 'kavl-i fasl'dır. Bu mânâda Kur'an'ın kavl-i fasl olması, O'nun asıl söylenmesi gereken meseleleri söylemesi, yararlı şeyler üzerinde durması ve gereksiz sözlere de fırsat vermemesi mânâsına gelir.

Bunun yanında bir de Kur'an'ın, hakkı batıldan ayırırken her şeyi ciddiyete bağlaması söz konusudur ki, bu, onda şaka, latife, gayri ciddilik ifade eden hiçbir şey yok demektir. O, hükümlerinde ciddidir ve onda 'hezel' yoktur. 'Hezel' olmamasını da değişik zaviyelerden ele alabiliriz. Mesela, bir şiiri, bir nesiri ele aldığımızda, çok defa bunların içinde hezeliyatla -Türkçemizde hatt-ı hezeliyat vardır- karşı karşıya kalırız. Bunlar genellikle eğlendirmeye, şakaya matuf şeylerdir. İçinde bazen doğru şeylerin de bulunması, hezeliyatın yıktığını tamire yetmez.

Hususiyle de hukuka ait konularda ifadelerin 'kavl-i fasl' gibi ciddi ve muhkem olmasında zaruret vardır. Bu meseleyi, (Kur'an'ın hükm-ü fasl ve ciddi olmasıyla) mukayese ederek ele aldığımızda, çok muhkem ve ciddi olması gereken sözlerin, çok su götürebilir, esnek ve eksantriğinin de fevkalâde geniş olduğunu görürüz. Başka mülahaza ile değil, sırf bir örnek teşkil etmesi

açısından arz ediyorum; hepinizin bildiği gibi, 163. maddenin 1. fıkrası: 'iktisâdî, siyasî, kültürel, devletin temel nizamlarını dinî esaslara oturtmak maksadıyla siyasî cemiyet teşkili.' şeklindeydi. Kanunun şârihi diyor ki: Herhangi bir yazılı tüzük ve nizamnâme olmasa da, belli bir maksada matuf üç-beş insan bir araya gelmişse, cemiyet teşekkül etmiş sayılır. Bu şârih, hukuk uzmanıdır; önemli kurumların başında bulunmuştur ve ceza kanunlarıyla alakalı şerhleri vardır. O ve onun gibiler böyle düşündükleri için uygulama da aynı şekilde olmuştur.

Şimdi bir kanun maddesi bu kadar esnek ve bu kabil yorumlara açık olunca, pek çok kimsenin haksızlığa uğrayacağı açıktır. Ve acıdır Türkiye'de senelerce birçok insan bu maddeden mağdur edilmiştir. Daha kötüsü de, bu kanun maddesi, bütün insanları gadre uğratmasına rağmen devam etmiş.. bu konuda birkaç bini aşkın mahkeme olmuş. Bu mahkemelerden çok az bir kısmından mahkumiyet alınmış, gerisinden beraat çıkmış; ama ne beraatler, ne de konunun 'kaziye-i muhkeme haline 'gelmesi mahkemeleri dava açmaktan men edememiştir. Oysaki bir mevzuda üç dört mahkemede beraat kararı verilirse, o, kaziye-i muhkeme haline gelir ve artık o mevzuda dava açılmaz. Ama acıdır; binlerce mahkeme beraat vermiş, ancak buna rağmen yine de aynı konuda davalar açılmaya devam etmiştir. Bence hukuk gibi ciddiyet isteyen bir mevzuda bu kadar hezel ve gevşeklik olmamalı...

Kur'an-ı Kerim, en ciddi meseleleri sunarken bile, meselelerin gerçekliğini, hukukun muhkemliği içinde ifade eder. Fakat o muhkem ifadeyi bile size bir edebî zevk içinde sunar. Öyle ki, kevser yudumlar gibi, hukukun katılığı, hukuki meselelerin sertliği, kesinliği ve ayırıcılığı, meselenin zevk ve insânî buudunu da asla ihmal etmez. İşte bu yönüyle Kur'an-ı Kerim, hakikaten insanı doyurur. Öyle ki ahkama ait en ağır meseleleri anlatırken bile, insana bir ifade zemzemesi sunar.

Aslında eğer insan, üstün edebi bir nazım veya bir nesir dinlemek istiyorsa Kur'an-ı Kerim'i dinlemelidir. Bir musiki dinlemek istiyorsa Kur'an-ı Kerim'i dinlemelidir. Kelimeleri, söz musikisine göre seçilmiş bir beyan abidesi tanımak istiyorsa yine Kur'an-ı Kerim'i dinlemelidir. Eğer insan, vicdanını dinleyebiliyor, insânî değerlerini unutmamış, kalbinin kapıları da açıksa, Kur'an'ı çok iyi anlayacaktır. Evet Kur'an, bütün güzelliklerin halîtasından meydana getirilmiş eşi-menendi olmayan bir şaheserdir.

Neticede, Kur'an 'hükmü ma beyneküm'dür, yani aranızda her mevzuda kesip atan, hüküm veren bir beyan sultanıdır. Muhkemdir, ciddidir. Aynı zamanda

sinelere inşirah veren bir mânâ çağlayanıdır.

5. Madde: 'Men terekehu min cebbârin kasamahullah=Kim baskıdan ve zalimden korkarak, O'na karşı güveni ve inancı sarsılırsa Allah da onu helak eder.'

Burada, ağır şartlar altında ondan kopma üzerinde duruluyor ve eğer bir insan, herhangi bir zorba ve cebbarın, baskısı karşısında Kur'an'a sırtını döner, O'ndan uzaklaşırsa, Allah da onu helak eder.' diyor. Biraz daha açalım; Kur'an'ı şöyle böyle vicdanında duymuş, kitaplarda görmüş, misalleriyle yaşamış, hüşyar vicdanı ile bu meseleye uyanmış bir insan, ona karşı bunca yakınlık duyduktan sonra kalkıp da bir baskı ve bir terör karşısında Kur'an'ı terk ederse Cenab-ı Hak da onu derdest eder ve baş aşağı getirir.

Kur'an'dan Uzaklaşma

Burada, vurgulanmak istenen şudur: Eğer siz, size zarar verecek kimselerden çekinip de Kur'an'dan uzaklaştığınızda, Allah (cc) sizi helak edecekse bu kabil tehlikelerin hiçbirinin söz konusu olmadığı bir yerde elinizi ondan gevşetirseniz derdest edileceğiniz kat'i demektir.

Bu ifade tarzı Kur'an-ı Kerim'deki şu ifade tarzına çok benzer: 'Anne ve babanıza uff bile demeyin.' (İsra, 17/23) Evet, eğer o, anne ve babaya 'öf' bile demeyeceksiniz' diyorsa, bundan anlaşılıyor ki 'haydi be' şeklinde bir ifadeyi hiç diyemezsiniz.. elinizi kaldıramaz.. kaşlarınızı çatamazsınız.. ona vuramazsınız.. kapıyı yüzüne çarpamazsınız... Eğer en basit bir söz ve hareket yasak edilmiş ya da haram sayılmışsa, onun üstünde yapılacak her şey yasak demektir. Kur'an-ı Kerim en ehveni ile problemin önünü kesiyor, tahşidat yapıyor, 'Aman sakın, zinhar bunun daha büyüğüne girmeyesin', diyor. Evet, hadiste ifade edilen de işte budur.

...Ve maalesef biz, Batı baskısı karşısında, evvela harp meydanlarında, sonra siyaset planında, sonra da idare planında hakikaten 'min cebbârin' Kur'an-ı Kerim'den ellerimizi gevşetmişizdir.

'Ölülerinizin kötü yanlarını yâd etmeyin' İslâmî disipline göre ben geçmişimizi fena yanlarıyla yâd etmemeye çalışırım; ama birkaç asır var ki -maalesef- çevremizdekilerden korkarak, milletçe, kedinin elindeki fare gibi tir tir titremiş ve onların dedikleri her şeyi yapmışızdır. Gün gelmiş bir nizamnâme ile, bize ters pek çok şeyi kabullenmiş ve bize ait değerleri görmezlikten gelmişizdir. Bir başka dönemde Kur'an'ı mensuh kitaplarla mukayese ederek,

onunla alakalı türlü türlü şüpheler ortaya atıp halkı âheste âheste uzaklaştırmışlardır. Bir yönüyle Allah Rasulü'nün gelecek adına verdiği haberlerden 'Öyle bir gün gelecek ki, o zaman Kur'an bir vadide insanlar bir vadide olacak' zayıf da olsa, Peygamberimize (sav) isnat edilen hadisin manasını doğru çıkarmışlardır.

Evet, bu hadisin de ifade ettiği gibi öyle devirler olmuştur ki, insanlarla Kur'an arasında uçurumlar meydana getirilmiş ve onlar bir vadide, Kur'an başka bir vadide kalıvermiştir; kalıvermiştir de hicranların en acısını yaşamıştır. Denebilir ki bir ölçüde biz, bu dönemde Kur'an'ı terk etmişizdir ve Cenab-ı Hak da bizi derdest edip baş aşağı getirmiştir. Aynı meseleye, Ebu Davud'un Sünen'indeki cihadı terk ile alakalı bir hadis açısından da bakabiliriz: 'Cihadı (gönülleri Allah'a uyarma) terk ettiğiniz zaman Allah size bir mezellet, bir aşağılık musallat eder; dine döneceğiniz ana kadar da o aşağılığı almaz üzerinizden.' Biz bu ifadenin neresinde bulunduğumuzu düşünüp ürpermeliyiz.

Kur'an-ı Kerim, geçmişiyile, geleceğiyle, aramızdaki hakemliğiyle muhteva bakımından her yanımızla bizi kucaklamasıyla vicdanlarımıza şunu ihtar ediyor: Bütün bunlara rağmen kim, zalim, cebbar, baskıcı, müstebid bir adamın baskısı altında elini Kur'an'dan gevşetir ve O'nu terk ederse Allah da o kimseyi derdest eder baş aşağı getirir.

Burada iki tavır söz konusu; Birincisi, Kur'an'dan elini çekerek uzaklaşma. İkincisi de, uzaklaşmayla beraber ona bağlı yitirdiği şeyleri başka yerlerde arama. Bazen sadece bunlardan birine, bazen de ikisine birden maruz kalındı ki gelecek fıkra, bu ikincisinin üzerinde duruyor.

Evet insan, Kur'an-ı Kerim'de, aklıyla, mantığıyla, muhakemesiyle, felsefî anlayışıyla, ilmî düşüncesiyle yadırgayacağı hiçbir şeyle karşılaşmaz. Onun her meselesi, akılla müeyyed ve her mevzuun arkasında bir hikmet ve bir maslahat nümâyandır. İnsan, fikren, zihnen, ilmen, ruhen ne kadar terakki ederse etsin, ulaştığı her noktada O'nun hikmetle dalgalanan bayrağıyla karşılaşır. Hatta bir gökkuşağı gibi onu geçecek gibi zannettiği noktalarda da hep onun berisinde kalır.

09.10.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an-4

6. Madde: 'Vemen ibtağalhüda fi ğayrihi adallahullah: Kim O'nun dışında hidayet ararsa Allah onu saptırır.'

Allah'ın insanı sapıklığa itmesi farklı farklı olur ve sapıklık sezilemedik bir çizgide gelişir ve gerçekleşir. Hidayette olduğu gibi dalalette de başlangıçta açığı gayet dardır; ama heva, heves, fantezi, taklit, şöhret, kendini ifade hissi, aklın ifratkârlığı, hatta bazen cerbeze duygusu ile beslenen inhıraf küfre varacak şekilde bir açığa ulaşabilir. Evet, her bir sapıklık ve küfrün mebedinde dar zaviyeli bir inhıraf, sonuçta kocaman bir sapıklık şeklinde karşımıza çıkar. Mezhep imamlarını hafife alarak yola çıkanların bugün Kur'an'ı sorguluyor olmaları buna iyi bir örnek teşkil eder zannediyorum. İşte, -hafızanallah- eğer bizler böyle bir sapmaya düşersek zamanla Allah da, saptırır.

Ve ondan sonra 'Vemen yudlillahu fela hadiye leh' (A'raf, 7/186) 'Allah bir insanı saptırdı mı artık doğru yola getirecek yoktur.' fehvasınca sapıklıktan sapıklığa sürüklenir dururuz. Belki de bir gün Kur'an'ın yerine başka kaynaklar aramaya kalkarız. Tıpkı asr-ı saadette, bazılarının Allah Rasulü'nü bırakıp münafık hakemliğine müracaat etmeleri gibi. 'Hayır, Rabb'ine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar.' (Nisa, 4/65)

Evet bütün bu hususlar bizim için de geçerlidir. Yemin olsun ki, gönlünüzde en ufak bir rahatsızlık duymadan ve bir burukluk hissetmeden Kur'an'ın hakemliğine razı olmazsanız Müslüman sayılmazsınız.

Hadiste, bundan sonra ayrı bir maddeye geçiliyor. Eğer sahabe ifadedeki silsileyi korumuşsa maddeler arasında bir telazum da görülüyor. Mesela, niye bunu aranızda hakem tayin etmiyorsunuz ki? Evet bu bir kavli-i fasıldır. İsterseniz bunu bir netice olarak görebilirsiniz. Kur'an'ın dile getirdiği şeyler öyle şaka filan değil, ciddi konulardır. Burada aynı zamanda, ondan ellerinizi gevşetmeniz durumundan açık bir tehdid de söz konusu. Tabii, buna karşılık ona yönelmenin, onun hakemliğine müracaat etmenin de takdir edilmesi bahis mevzuu.

7. Madde: 'Ve hüve hablullâhilmotin: O, Allah'ın (cc) en sağlam ipidir.'

Bakara Sure-i Celilesi'nde Ayetelkürsi'yi müteakip şöyle buyrulur: 'Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir.' (Bakara, 2/256) Doğru, kim Kur'an'a sımsıkı sarılırsa o, hiç kopmayan, sarılanları kopup gitmeden siyânet eden en sağlam bir ipe sarılmış demektir. 'Metin' aynı zamanda Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. Bu zaviyeden de, izafetin konuya ayrı bir derinlik kazandırdığı muhakkak. Allah, o ipin metin olmasını lafz-ı celaleye bağlayarak ifade ediyor, 'Hablülmetin' veya 'Hablühülmetin' demiyor, 'Hablullâhilmotin' diyor...

İşte böyle, bütün esma-i hüsnâ'yı tazammun eden Allah ismi, habl-ü metine izafe edilince, bu söz, bütün gökte ve yerde isimleri tecelli eden Allah'ın ipi manasını kazanıyor. O ip, semadan size sarkıtılmış. -Rüyalarda da o ip semadan sarkıtılmış bir halat şeklinde görülür ve dine bağlılık şeklinde yorumlanır ki, Abdullah ibni Selam rüyasında böyle bir ip görmüş, ona tutunmuş ve yukarıya doğru yükselmiş olduğunu nakleder.- Sizi Allah'a (cc) yükseltmeye ve vuslata aldatmayan bir vesile demektir.

Evet o, semadan yere doğru uzanmış, bir ucu insanların elinde, bir ucu da dest-i kudrette olacak, insanları kurtuluşa erdirecek kopmaz bir ip ve bir kulptur. Evvela, bütün esma-i ilahiye bütün sıfat-ı subhaniyeyi hatırlatacak bir isimle Allah'ın ipidir. Rahman'ın, Rahim'in, Cemil'in, Celil'in değil, bütün bu isimleri hâvî olan, kalbinizin meyillerini bilen, hissiyatınızı sizden daha iyi anlayan, cenneti, Rahman ve Rahim isimleriyle sizin cismani arzularınız için hazırlayan ve sizi ebede namzet kılan Allah'ın ipidir. O Allah ki metindir, O'nun ipi de çok metindir; o kopacak gibi bir ip değildir. Öyle ise çerik-çürük insanların ipine tutunmanın hiçbir anlamı, hiçbir manası yoktur. Eğer tutunup dayandığınız şeyle aldanmak istemiyorsanız, Allah'a (cc) dayanın ve güvenin; onun ipi olan Kur'an'a da sımsıkı sarılın!..

8. Madde: 'Ve hüvezzikrül hakîm: O hikmetli olan zikirdir.'

Zikir; anmak, Allah'ın (cc) ismini tekrarlamak demek olduğu gibi hatırlatma manasına da gelmektedir. Bir de arkasından 'hakîm' geliyor ki, aynı zamanda Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden olan bu sıfat, dikkatleri eşyanın perde arkasına çekmesi, varlığın melekût yanını nazara vermesi açısından, her şeyi hikmete bağlayıp ve akibetiyle irtibatlandırarak hatırlatan Kur'an'ın hususi isimlerinden sayılmıştır. Efendimize (sav) de Sahib-i Sünnet olması itibari ile hakîm denir.

Yani tabiat ve mâverâ-i tabiatın lisanı demektir. Kur'an-ı Kerim'de geçen hikmet sözünü muhaddisler, daha ziyade Efendimiz'in sözü şeklinde yorumlamışlardır.

Öyle ise burada geçen 'zîkr-i hakîm', 'hikmet yüklü bir hatırlatma' yani eşyanın perde önüyle olduğu gibi perde arkasıyla da irtibatlandırılmış bir hatırlatma demektir. Kur'an-ı Kerim, bir hikmetler mecmuasıdır. Evet insan, Kur'an-ı Kerim'de, aklıyla, mantığıyla, muhakemesiyle, felsefî anlayışıyla, ilmî düşüncesiyle yadırgayacağı hiçbir şeyle karşılaşmaz. Onun her meselesi, akılla müeyyed ve her mevzuun arkasında bir hikmet ve bir maslahat nümâyandır. İnsan, fikren, zihnen, ilmen, ruhen ne kadar terakki ederse etsin, ulaştığı her noktada O'nun hikmetle dalgalanan bayrağıyla karşılaşır. Hatta bir gökkuşağı gibi onu geçecek gibi zannettiği noktalarda da hep onun berisinde kalır.

Evet, Kur'an-ı Kerim bir zikir muhtevası olduğu gibi aynı zamanda hikmetle nümâyân, dünya-ukba esrarını şerh eden bir hikmetler mecmuasıdır.

Şimdi ister Kur'an-ı Kerim serası, ister atmosferi diyelim; O'nunla Allah'a teveccüh edenler bir koruyucu kalkan altına girmiş olurlar. O'nun koruyucu sistemleri her yönüyle bir kısım dalalet cereyanlarına karşı sığınılacak en sağlam sığınaklardır. Biz ona sımsıkı sarıldığımız sürece, kaymalardan, sapmalardan aşırılıklara girmeden, ifrata-tefrite düşmeden kurtulmuş olur ve selametle yolumuza devam ederiz. Ne korku ne telaş, huzur ve itminan içinde yaşar ve gider O'na ulaşırız.

16.10.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an- 5

9. Madde: 'Ve hüves sıratulmüstakim=O, dosdoğru yolun ta kendisidir.'

İnsanlık, Kur'an'la tanışacağı âna kadar ifrattan, tefritten kurtulamamış ve faidesiz arayışlar arkasında tükenip gitmiştir. Allah'ın (cc) rububiyetini itiraf, vahdaniyetini tasdik ve peygamberin teşrii ve temsili rehberliğini kabulün bir başka unvanı sayılan sırat-ı müstakim, bu hususları aydınlatmadaki misyonu itibariyle Kur'an'ın ayrı bir namı olagelmıştır.

Aslında o, sadece itikad ve ibadete müteallik konularda değil, bütün içtimai, iktisadi, siyasi, idari konularda da insanları ifrat ve tefrite düşmekten siyanet eden bir rehberdir. Bir yönüyle kapitalizm, bir ifrat sistemi, komünizm bir tefrit sistemi; diğer bir yönüyle de komünizm bir ifrat sistemi, kapitalizm bir tefrit sistemidir ki, yerinde sadece mala ve sermayeye önem vermek suretiyle, yerinde de sırf emeğe önem vererek ifratlara tefritlere düşülmüş ve sırat-ı müstakim korunamamıştır.

Bu arada, sırat-ı müstakimin Risalelerdeki tariflerini de hatırlatmakta da yarar var: Evet, insanda had altına alınamayan kuvve-i gadabiye, kuvve-i şehviye, kuvve-i akliye, kin, nefret, inat ve mantık gibi kuvveler, Kur'an-ı Kerim'le tadil edilmediği takdirde dengesizlikler olacaktır. Halbuki insandaki kuvvelerin her birinde hem ifrat hem tefrit hem de denge söz konusudur.

Mesela şehvet hissinin tefriti, ne helale ne de harama alaka duymama gibi bir humûdettir; ifratı helal haram tefrik etmeden fısk u fücür yaşamaktır. Ortası ve dengeli olanı ise meşru olanına açık gayr-i meşru bulunanından da uzak durmaktır. Yeme, içme, uyuma, konuşma gibi konularda da bu üç durum söz konusudur.

Bunun gibi, öfke, şiddet, hiddet (kuvve-i gadabiye) konularında da aynı durumlar vârittir:

Kuvve-i gadabiyenin tefrit hali, korkaklıktır ki, hiç olmayacak şeylerden bile korku duyulur. İfratı, tehevür ve saldırganlık şeklinde kendini gösterir ki, tedbiri, temkini ihmale bâdi olabilir. Ortası ise şecaattir ki, dini ve dünyevi hakları konusunda canını feda eder ama gayri meşru ise bir sineğe bile ilişmez.

Aynı mülâhazalarla akla baktığımızda da bu hususları görebiliriz: Kuvve-i akliyenin tefrit hali gabâvet ve idraksizliktir ki, en basit şeyleri bile doğru dürüst kavrayıp değerlendiremez; hatta hakkı batıl, batılı da hak görebilir. İfratı, herkesi aldatacak ölçüde cerbeze ve diyalektik yapma halidir ki, bu, her zaman hakkı batıl, batılı da hak gösterebilir. Ortası ise hakkı hak bilip imtisal etme, batılı da batıl bilip içtinap etme halidir.

Sırat-ı müstakim o kadar önemli ki, biz Allah'tan günde kırk defa bu yola girmeyi isteriz. Bu mevzu, bütün yönleriyle İbn Miskeveyh'ten Gazzali'ye ondan Bediüzzaman'a kadar pek çok kişi tarafından işlenmiş ve hakkında çok söz söylenmiştir.

10. Madde: 'Vela tezîğu bihil ehvâ=O, kendine uyanları hevalarına uymaktan korur.'

Kur'an-ı Kerim, her zaman kendisine gönül verenlere -bir rehber, bir pusula gibi- hedeflerini gösterir ve onları sapmaktan korur. Bir kere bu Kur'an, habl-i metindir; insan o ipe tutunmuşsa artık sapıtmaz. O, bizi çekip göğe yükseltecek bir ip olarak görülebileceği gibi, inananları hayat bâdirelerinden, berzah gâilelerinden öbür taraftaki bütün dâhiyelerden kurtaran bir köprü olarak da görülebilir. Öyle ki eğer bu ipe tutunur ve bu köprüye ulaşırsak kurtuluruz. Aksine heva ve heveslerimizin seliyle şuraya-buraya sürüklenir dururuz.

Bu itibarla, eğer insanlar bu kitaba sımsıkı sarılırlarsa, istikamete, itidale ulaşır, sırat-ı müstakimi bulur, ifrat ve tefritin dengesizliklerinden kurtulur; fert ve aile planında kendileri olur; devletler muvazenesinde yerlerini alır ve cihan çapında bir muvazene unsuru haline gelirler. Tıpkı seleflerimizde olduğu gibi. Onlar bu coğrafyada dengeyi temsil ediyorlardı, onlardan sonra bölgede ne denge kaldı ne de huzur.

İşte sırat-ı müstakimi yaşayan ve temsil eden bir devlet, devletlerarası dengede ne ise böyle bir duygunun kahramanı bir fert de kendi toplumu içinde aynı şeydir.

Kur'an'da yine aynı kelimeler kullanılarak 'Rabbena lâ tuziğ kulûbena=Rabbimiz, kalblerimizi kaydırma' (Al-i İmran, 3/8) şeklinde bir dua vardır.

Şimdi ister Kur'an-ı Kerim serası, ister atmosferi diyelim; O'nunla Allah'a teveccüh edenler bir koruyucu kalkan altına girmiş olurlar. O'nun koruyucu sistemleri her yönüyle bir kısım dalalet cereyanlarına karşı sığınılacak en

sağlam sığınaklardır. Biz ona sımsıkı sarıldığımız sürece, kaymalardan, sapmalardan aşırılıklara girmeden, ifrata-tefrite düşmeden kurtulmuş olur ve selamtle yolumuza devam ederiz. Ne korku ne telaş, huzur ve itminan içinde yaşar ve gider O'na ulaşırız.

Ayrıca burada bir de Allah bize sika (güven) ve ondan biraz beri, istikamette tefviz (her şeyi Allah'a havale etme), daha beride bazılarımıza teslim, bir kadem daha aşağıdakilere de tevekkül telkin ediyor.. ediyor ve 'Allah'a itimad edin' diyor. Acaba ne kadar itimad edeceğiz? Bana göre asgari, nasıl ki, tehlikeli bir yerde çocuğunu kucağına alan anne ve baba, onu yalnız bıraktıkları zaman bile çocuk gayet emindir; çünkü onların kendisini uçuruma atmayacaklarına inanır. Onu havaya atıp eğlendirirken bile sürekli güler. Hatta aşağıya doğru düşerken dahi kahkaha atar; çünkü emindir annesinin, babasının onu yere bırakmayacaklarından.. evet işte burada böyle bir sika telkin edilmekte, böyle bir tefviz vurgulanmakta ve böyle bir teslim ve tevekkül hatırlatılmaktadır.

11. Madde: 'Ve la teltebisu bihi'l-elsine=Lisanlar ve beyanlar onun sâyesinde herhangi bir iltibasa maruz kalmazlar.'

Bu cümleyle de pek çok şey hatırlatılmakta; biz şununla başlayalım: Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarılırsanız, dininiz gibi dilinizi de korumuş olursunuz. Değişik ayetlerde ifade edildiği gibi Kur'an aynı zamanda Arapları yâd-ı cemil haline getiren ve onları milletler arası en önemli konuma yükselten bir kitaptır. Kur'an olmasaydı ne onların dilinden ne de dinlerinden söz edebilebilirdi. Hepimiz ona çok şey borçluyuz; onlar herkesten daha çok borçlular. Evet, Kur'an olmasaydı, gelip bugünlere ulaşmış bir Arap dilinden söz edilemezdi.

Ayrıca, zannediyorum burada, günümüzde çokca yaşanan mefhum kargaşasına da işaret edilmekte. Her şeyden önce Kur'an-ı Kerim'de Müslümanlığın tarifleri yapılmış, Müslümanlar nasıl isimlendirileceklerse öyle isimlendirilmişlerdir. Kapitalizm, Komünizm, liberalizm, pazar ekonomisi, piyasa ekonomisi vs sistemler Müslümanlığın yerine konamayacakları gibi, Müslüman'ın bunlardan birine nispet çerçevesinde adlandırılması da doğru değildir. Kur'an'da, 'Hüve semmâkümülmüslimin=Allah, sizi Müslüman olarak adlandırdı' (Hac, 22/78) denir ve mefhum kargaşasına, isimlerde iltibasa girmeye meydan vermez.

'Bu Kur'an öyle bir kitaptır ki, her fermanı gayet muhkem (yanlış tevile, yanlış tefsire meydan vermeyecek şekilde) kendi içinden delillerle desteklenmiş; sonra da güzelce açıklanmış (ve iltibaslara, yanlış anlamalara fırsat verilmemiş)

tam hüküm ve hikmet sahibi, her şeyden haberdar bir Hakim ve Habir tarafından gönderilmiştir.' (Hud, 11/1)

Eğer Kur'an-ı Kerim'i okuyan bir insan, bütünüyle kendisini O'na verir ve sağlam bir konsantrasyona girebilirse, o enbiya-ı izamla sohbet ediyor; hatta maverâ-i tabiatın sesini dinliyor gibi olur. Ben bazılarının bazı ahvalde zaman üstü bir hal aldıklarına inananlardanım.

23.10.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an- 6

12. Madde: 'Velâ yeşbeu minhülulemâ=Alimler, O'na asla doyamazlar.'

Düşman ona buğzetse, cahil onu anlamasa da o, ulemanın ışıkları gönüllerde baş ucu kitabıdır. Bir Ebu Hanife, İmam-ı Gazali, bir üstad Bediüzzaman Kur'an'ı hiç ellerinden bırakmamışlardır. Mesela, Üstad, hafız olmadığı halde, Kur'an'la o engin meşguliyeti sayesinde kafası adeta bir fihrist gibidir. Eserlerine baktığınızda, falan yerde şu kelime, filan yerde şu kelime vardır.. o kelime sağındaki, solundaki kelimelerle münasebeti açısından şöyle, altındaki üstündeki kelimelerle münasebeti açısından böyledir.. diyerek hep Kur'an içinde dönüp durduğunu vurgular.

Üstad Hazretleri, İmam Rabbani, Mevlana Halidi Bağdadi, Abdullah Dehlevi, İmam Gazali gibi insanların, sahabe-i kiram, tâbiin-i izam, tebe-i tâbiin-i fihâm, evliya-i kiram, asfiyâ-i fiham efendilerimizin O'na doyması şöyle dursun, onunla iştigalleri ölçüsünde ona karşı daha bir aç, daha bir susuz hale gelmişlerdir.

Kur'an'a Doymayanlar

Evet bazı zamanlar insan Kur'an okurken, doğrudan doğruya O'nun orijinal sesini duyar gibi olur.. sadece peygamberlikle alakalı bazı ayetler istisna edilecek olursa, anlatılan devirleri, dönemleri bile aşarak bütünüyle Kur'an'ın adeta kendisine seslendiğini hisseder.

Eğer gerçekten bir insanın ilimden nasibi varsa, onun dimağ, ruh ve vicdanının hakikate uyanmış olmasının ölçüsü şudur: Böyle biri ilmî derinliği nisbetinde asla Kur'an'dan doymaz. Kur'an'dan zevk almayanlar ya da cehalet ya da önyargı içindedirler. Cahillerin O'nu anlamaları, mebadi-i malumatla, yani sadece kendilerine ilk mektepte yapılan ilk telkinlerin tesiri ölçüsündedir. Herhangi bir önyargı ve şartlanmışlık içinde O'na karşı kapalı olan ruhlara gelince, bunlar evvel-âhir O'ndan hiçbir şey anlamazlar. Bu arada ilimlere açık bazı kimseler de O'nu anlamıyorlarsa bunlar da ilmin ruhunu anlamamışlar ve taklitçilik içindeler demektir. Gerçek ulema ki, bunlar asla Kur'an-ı Kerim'e doymazlar.

Eğer Kur'an-ı Kerim'i okuyan bir insan, bütünüyle kendisini O'na verir ve sağlam bir konsantrasyona girebilirse, o enbiya-ı izamla sohbet ediyor; hatta maverâ-i tabiatın sesini dinliyor gibi olur. Ben bazılarının bazı ahvalde zaman üstü bir hal aldıklarına inananlardanım. Onların Kur'an sayesinde, enbiya-i izamla sohbet ettiklerini sahabe-i kiramın meclisine girip oturduklarını, his ve şuur dünyalarında on dört asır önceye gittiklerini düşünür ve hallerine imrenirim. Buna farklı bir zaviyeden Üstad da işaret eder. Evet bazen insan, Cibril-i Emin'in soluklarını kulağının dibinde duyabilir. Bazen de 'kemmiyetsiz-keyfiyetsiz' Mütakellim-i Ezeli'yi dinliyor gibi olabilir. Binaenaleyh Allah'tan dinleyen, Cibril'den dinleyen, Resulullah'tan dinleyen veya aradaki mükalemeye aynı zamanda şahid olan bir insan nasıl ondan doyar ki?

Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de, tarihi vak'alar, karakteristik olarak öyle büyüğü anlatılır ki, insan kendini çağlar ötesi alemlerde dolaşıyor gibi hisseder. İşte bu yönüyle de Kur'an, doyulamayacak bir zenginlik sergiler. Ben şahsen, Kur'an-ı Kerim'in bu yönüyle tam tahlil edildiği kanaatinde değilim. Benim görebildiğim kadarıyla, Kur'an'da değişik vak'alar anlatılırken, anlatış tarzı ve verdiği koordinatlarla o vak'a kahramanlarını aynıyla hayallerinizde resmedebilirsiniz. Mesela o, Hz. Nuh'un kavmi ile alakalı konularda konuşurken, o kavmin sesini, soluğunu duyuyor gibi olur ve onu diğer toplumların üslup ve edasından ayırt edebilirsiniz. Hz. Nuh'un kavmi ile konuşma tarzı, Hz. İbrahim'in kavmi ile konuşma tarzından çok farklıdır. İkincisi size biraz daha mütemeddin, biraz daha tarih berisinde yaşayan insanlar gibi gelir. Hz. Musa'yı, kavmi ile aralarındaki muhaverelerinde, onlara inen ayetlerde ve kavminin beyanlarında, ya da Firavun'un konuşmalarının dile getirilmesinde, sımsıcak veya sopsoğuk o hissiyat farklılıklarını duyabiliriz; duyabilir ve bunların Hz. İbrahim ile Allah arasında geçen konuşmalara hiç de benzemediklerini hemen anlarız.

Kur'an'ın Tasvir Gücü

Edebiyat tarihinde Şekspir belli ölçüde bu hususa kapı aralamış sayılabilir. Onu Hamlet'inde, Romeo-Julyet'inde takib ettiğiniz zaman adeta mazinin hortlaklarının konuştuğunu duyar gibi olursunuz. O sizi üslubunun sihriyle çeker ta o dönemlere götürür ve hem konuşma tarzı, hem de üslubuyla sizi bilmediğiniz esrarlı alemlerde gezdirir.

Vicdanın zaman üstü ufkuyla Kur'an-ı Kerim'in bu derinliği her zaman sezilebilir. Ancak, onun bir de bu zaviyeden tahlile tabi tutulmasında zaruret vardır. Merhum Seyyid Kutub o kapıyı yer yer aralıyor gibi olsa da net bir şey

yaptığı söylenemez. Tefsirine bakıldığında yer yer bu tür tahlillere girdiği görülür; ancak ciddi olarak bu husus üzerinde durmadığı da bir gerçektir. Biraz edebiyat ufku olanlar, az da kelimelerin karakteristik yanlarıyla yerinde kullanılmasına vâkıf iseler, hem vakaî tarihine, hem kavimler tarihine, hem de peygamberler tarihine baktıklarında, zannediyorum geçmişe ait o sesi-soluğu, kendi karakteristik derinlikleriyle ve renkleriyle hissedebilir ve hiçbir edibin eserinde bulunmayan bir zevki duyabilirler.

Kemal-i samimiyetle arz etmeliyim ki, Kur'an'ın Türkçesinden bu hazzı almamız mümkün değildir. Şekspir, Goethe ve Tolstoy'un Türkçe çevirilerinde orijinal metinlerdeki ruh mana ve zevki duymak mümkün olmayınca, Allah'ın kitabını Türkçe çeviriden duyup anlamamız nasıl mümkün olacaktı? Cemil Meriç merhum, Cevdet Paşa'nın eserinin sadeleştirilmesiyle alakalı, 'Cevdet Paşa bir dil üstadı idi, onu sadeleştirmek suretiyle derisini yüzdü berbat ettiler.' demektedir.

Kur'an-ı Kerim'in lafızları, Üstad'ın tabirine göre, bir urba değildir. O lafızlar cilttir, deridir. Onu soyduğunuzda, muvakkaten bir tazelik hissetseniz de, bu uzun sürmeyecek; sevimsiz bir hal alacak, sizi ürkütecek, kaçırarak ve nazarınızda fevkalade sevimsiz görünecektir. Hatta denebilir ki tercüme meraklılarının gizli niyetlerinde, Kur'an-ı Kerim'in o sihirli derinliklerini sığ göstermek ve bu kabil tercümelerle onu avamileştirip milleti ondan soğutmak için bir kasıt, bir gayenin var olduğu her zaman söylenebilir. Kur'an, mealle ifade edilmesi şöyle dursun, Allame Hamdi Yazır'ın tefsiri gibi en mudekkikâne eserlerde bile -hiç mübalağa yapmadan söyleyeceğim- Kur'an'ın semaviliğinin yarısından çoğu gitmiştir. Bana göre bu yine de iyimser bir yaklaşımdır. Onun, doğrudan doğruya Allah kelimeleri ile ifade edilişinde, tarifleri aşan ve zevk edilip ama söylenemeyen öyle füsunlu bir buudu vardır ki, ne zaman o kendi diliyle ifade edilse insan büyülenir.

İşte bu enginlikteki Kur'an'a elbette ki alimler doyamayacaktır. Hangi alimler? Kur'an'ın ulum-u diniye ve fünun-u müsbeteye taallukunu, zâhirini, bâtınını, şücûnunu, gûsûnunu, kalbin, vicdanın, sırrın, hafinin, ahfanın esrarını, eşyanın perde önünü perde arkasını, mülkü, melekûtu bilecek ve nazarını şahadet alemi ile gayb alemi arasında gezdirebilecek alimler.

Teveccühe Teveccüh

Evet Kur'an-ı Kerim'i sürekli tahlil eden, her zaman onun engin ufuklarında dolaşıp duran kalb ve kafa insanları katiyen ondan doymazlar.

Bir de bu arada, eğer gerçekten tam bir konsantrasyon söz konusu ise -ki onu da biz Kur'an kendisine inmiş gibi okumak şeklinde anlıyoruz. Evet, peygamberlik meselesine müteallik hususları müstesna kabul edip, o asliyete tebaiyet mülahazası ve o muayyeniyete tecrid tavrıyla insan 'Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve (insanları) uyar!' (Müddessir, 74/1-2) ayetini, herkes kendine göre aynen duyabilir; duyabilir de, inancının, onun içinde renklendirdiği sözler karşısında 'Acaba bu ses tavandan mı duvardan mı yoksa, zeminden mi geldi, ya da vicdanımdan mı yükseldi, yoksa Kur'an'ın derûnundaki kendi sesi midir bu?' der ve hayretler yaşar. Evet insan, tam bir konsantrasyonla kendini Kur'an'a verdiği zaman bunu apaçık duyabilir. Aksine almacı iyi olmayan bir insan, gönderme ne kadar güçlü de olsa bir şey alamaz. Tabii almacı olup da frekansı bulamayan da alamaz. Frekansı bulup da tam kalibrasyon yapamayan kimse de alamaz. Bir de havada şerâreler varsa ve bu almaç o şerârelerin altında ise yine onu alamaz. İnsan, sürekli bir bekleyişle, sürekli volüm ayarlayarak O'nu yakalamaya çalışmalı ve hep ona yönelik bulunmalıdır. Unutmamak lazım ki ancak teveccühe teveccüh olur. Bakarsanız bakarlar size. Yani insan da tıpkı güne bakanlar gibidir. Yüzü O'na doğru müteveccih olduğu sürece ondan istifade eder; eğer O'ndan gelen şualar kesilirse O da kapanır. Ve kapanınca da hiçbir şey alamaz. Rabbim hepimize O Kur'an'ın ruhuna mahsus derinliği, neşveyi duyursun, ibadetler üstü ibadetler sayılan O'nu okumaya karşı içlerimizi aşk u şevkle coştursun.

30.10.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an- 7

13. Madde: 'Vela yahluku ala kesretirreddi=Kur'an, çok tekrar etmekle eskimez ve usanç vermez.'

Bu maddeyi okuyunca aklımıza hemen, 'zaman eskidikçe Kur'an gençleşiyor' sözü geliyor.

Kur'an-ı Kerim'i, doymayan ulemanın yaklaşımı ile okuyan insanların, her okudukça yeni yeni şeyler keşfedecekleri erbabınca müteâref bir konu. Tabii, bunu biraz da Kur'an'la fazla içli-dışlı olanlar anlar. Necip Fazıl, şiirlerinde hep derinlik takip eder. Öyle ki, onun nazımları, şiirden daha çok noktalama, nüктеleme türündendir. O, çok defa derin şeyleri bir beyte, bir mısraya sıkıştırıp ifade eder ki, bunlara 'manzum vecize' de denebilir. Bazıları, şiir deyince biraz da dış yüzü itibariyle plastize bir şey arzu eder; ifadelerin süslü olmasını ister. Ama N. Fazıl'da bunun yerine ürperten bir derinlik vardır. Hele onun, bazı mısraları, bazı beyitleri vardır ki, on defa okumadan gerçek gayesini yakalayamazsınız. Hiçbir zaman yakalayamayacağımızın sayısı da az değildir.

Burada kastettiğim, Haşim gibi veya günümüzde bazı serbest şiir yazarları ya da ıglakta (kapalılık) keramet arayan bazı sembolistlerin anlaşılamaması şeklindeki fantastik ipham da değildir. Anlaşılabilir malzeme kullanılmış, anlaşılabilsin diye yazılmıştır ama onun tefekkür ufku çok derin olduğundan zor anlaşılmaktadır. Bu zor anlaşılır şeyleri, bazen bir okuyuşta, bazen iki okuyuşta, bazen de birkaç defada ancak anlayabilirsiniz. N. Fazıl'da, Akif'te hatta Muallim Naci'den, -ki, onu o seviyede şair saymazlar-Yahya Kemal'de başımızı döndüren mısralar vardır. Ama zannediyorum bu altın mısraları dahi size birkaç defa okusam bıkkınlık izhar edecek ve artık dinlemek istemediğiniz imasında bulunacaksınız. Evet, her şey eskir, dinlenmez hale gelir ama gördüğünüz gibi Kur'an devamlı okunmasına rağmen yepyeni ve taptaze kalabilmiş biricik söz sultanıdır.

Evet o hiç eskimemiştir ve canlı gönüllerin ona doyması da söz konusu değildir. Sahabe efendilerimiz Kur'an'a doymadan gitmişlerdi. Onlar derin bir zevk ve şevk içinde Kur'an-ı Kerim'i Efendimiz (sav)'den duyar duymaz O'na karşı duydukları derin hâişle onu hemen hafızalarına alır, sonra da bitmeyen bir

heyecanla tekrar eder dururlardı. Ruhları bu işe o kadar açık ve öylesine aç bir bekleyiş içinde idiler ki kelime kelime Kur'an inerken, Ramazan'da oruçlu bir insanın kevser yudumlaması gibi, gırtlaklarından aşağıya inen her şeyi, bünyelerinin derinliklerine kadar takip eder, duyar ve onunla adeta büyüğü gibi yaşarlardı. Bu itibarla da onlar, o mâide-i semâviyeyi her gün orijinal bir kılıf içinde duymuş, yaşamış ve Kur'an'a doyamadan gitmişlerdi...

Onlardan sonra da en esaslı Kur'an okuma, tabiin-i izam döneminde olmuştur ki, bazı uzun gecelerde Kur'an'ı iki defa hatmeden insanlardan bile bahsedilir. Ebu Hanife'nin Ramazan-ı Şerif'te bir gündüz bir de gece hatmettiğini menkıbe kitapları söylüyor. Şimdi hangi şey vardır ki, bu kadar çok okunduğu halde ülfet olmasın!? Oysaki onlar ömürlerinin son anına kadar Kur'an okumuşlardı ama zerre kadar bir usanma, bir bıkkınlık ve bir ülfet olmamıştı.

Ben, şiirin peygamberiyim diyen Mütenebbî'den, Maarri'ye bütün iddialı söz üstadları; Mustafa Sadık Râfi'den Şevki'ye, ondan da Seyyid Kutub'a kadar bütün Kur'an hayranı devler, Kur'an karşısında aczlerini itiraf etmiş ve âvâz âvâz Kur'an'ın hep taze kaldığını haykırmışlardır.

Ben şahsen hafızım ve hayatında iki defa hafızlık yapanlardanım. Bir, on küsur yaşlarındayken babam yaptırmıştı. Bazı sebeplerden ötürü üzerinde duramadığımdan tamamen unutmuştum. Daha sonra 1980'lerde tekrar dört ayda hafız oldum. Fakat kemal-i samimiyetle söylemeliyim ki, onu her okuyuşta yeni yeni ufuklar, yeni yeni kıtalar keşfediyor gibi oldum. Ona gönlünü veren herkesin de aynı şekilde düşündüğünü zannediyorum. Elverir ki, manaya aşına olarak ondaki ilahi maksadlar takip edilebilsin ve biraz da -daha önce de bahsettiğim gibi- konsantrasyon içinde ciddi bir biçimde okunsun.

Evet işte bu çerçevede onunla iştigal edenler, ilmi ve fikri ufuklarının derinliği ölçüsünde büyülenir de: 'Dolaştım vadi vadi sonra anladım ki her şey kuru bir hayal imiş. Meğer her şey sendeymiş; sendeymiş ama ben, sağda-solda beyhude dolaşmışım.' der ve onun karşısında tazimle eğilirler.

Dünyada yüzlerce insan tefsir yazıyor.. onu şerh ve izah ediyor.. onun etrafında dolaşıp duruyor; ne var ki hiçbiri ona doymuyor; doymayacak da. Bundan sonra da fûnun-u müsbete ve ulum-u diniyeye dair, daha mahir üstadlar, onunla alakalı yeni yeni şeyler yazacaklar, insanlığa ibrişimden dantelalar gibi yorumlar sunacaklar; ama gün gelecek en yeni yorumlar bile eskiyecek fakat Kur'an hep yeni, hep taze kalacaktır.. evet o ezelden geldiği gibi

ebede gidecek; Allah kelamı olup mahlukat kelamı olmadığı için de mahlukat gibi eskimeyecektir. Bu da 'şüphesiz o Kur'an'ı biz indirdik; onu koruyacak olan da yine biziz.' (Hicr, 15/9) ayetiyle anlatılan İlahî taahhüdün bir vesilesi demektir.

Bir mütefekkir, Ra'd Suresi'ni tefsir ederken bir yerde şöyle der: 'Şimdiye kadar onu çok okumama rağmen, sanki ilk defa okuyorum gibi geldi bana. Onu, her tekrar edişimde bana yeni bir kısım şeyleri ilham ettiğini, farklı şeyler anlattığını hisseder gibi oldum. Ne var ki onu, yeniden ele alıp, kaleme döktüğüm zaman, duyduğum şeylerin şimdiye kadar duyduklarımdan çok farklı olduğunu gördüm.' Evet bizim düşüncelerimiz belki eskiyebilir ama o herkesi büyüleyen sihriyle hep tazedir.

06.11.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an- 8

14. Madde: 'Vela tengadî acâibuhû=İnsanı şaşırtan, hayrete sevk eden güzellikleri bitmez tükenmez.'

Kur'an-ı Kerim'de başdöndüren güzellikler sıra sıradır. Onunla meşgul olurken her an ayrı ayrı sürprizlerle karşılaşır ve başınızın döndüğünü hissedersiniz. Ehl-i ilim ve ehl-i kalbin duyup görüp hissettikleri bizi aşar. Yeri gelince onlara da temas edilebilir. Bizim gibi avamdan insanlar bile her an onun bir büyü ve tesiriyle ürpermektedirler. Sübjektif de olsa onun nûrânî tecellisinin karanlık atmosferindeki bir tesirini arz etmek istiyorum:

Geçen gün bir ayet dilime dolandı. Onu o kadar çok tekrar etmişim ki, kendime geldiğimde hâlâ dilimdeydi. 'Feimma nuriyenneke ba'dellezi naidihum ve neteveffeyenneke...' (Yunus, 10/46) Efendimizi muhatap alan bu ayetin mealı, 'Ya onlara vadettiğimiz şeylerin bazılarını sana gösteririz veya seni vefat ettiririz (de senden sonrakilere gösteririz).' şeklindedir; yani sen, umduğun, beklediğin, hayal ettiğin, gönlünü onlara bağladığın şeyleri görmeyebilirsin.

Bu kabil ayetleri, normal tefsirlerde, meallerde okumuşsunuzdur. Ancak siz, her okuduğunuz meal ve tefsirde daha önce size ifade ettiği şeylerden çok daha farklı şeyler duyarsınız. Bir bakarsınız zihninizde çok orijinal bir şey belirivermiş. Hatta bazen Kur'an okurken, yine Kur'an'ın feyzi ve bereketiyle ayetlerle alakalı öyle mülahazalar aklınıza gelir ki, bu mülahazaları en müdakkik alimlerin eserlerinde bile bulmak mümkün değildir.

Kur'an öyle tükenmez bir cevher hazinesidir ki, herkes kabiliyetine göre bundan istifade eder. Bu husus, İmam Rabbani'nin eserlerinde ve Bediüzzaman'ın külliyyatında çok zikredilen 'Zalike fadlullahi yu'tihi men yeşa=Bu Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine ihsan eder.' (Hadid, 57/21) ayetine bağlanarak anlatılır.

Evet oturup, safiyane sinelerle Kur'an'a ait bazı meseleleri müzakere ederken, allamelerin aklına gelmeyen şeyler en âmî insanların kalbine doğabilir ve bunu O'nun kelimeleri ile, o kelimelerin nüanslarıyla telif ederek, Arapça sarfın, nahvin kaide ve prensiplerine göre, siyakla sibakla, sure ile surenin diğer surelerle münasebeti içinde öyle yorumlar ve yerine oturtursunuz ki,

zannediyorum tefsirden anlayan allameler dahi hayrete düşerler. Haddizatında bunlar sizin dimağınızdaki cevvaliyetin, anlayışın, idrakin ve ufkun neticesi değildir. Bunu, Allah'ın (cc) lütfunun, Kur'an'da tecessüm etmesi, Kur'an'ın bir acaibler hazinesi olmasında aramak lazımdır. O acayıpler o kadar çoktur ki, her köşe başında hayrete düşebileceğiniz bir sürprizle sizi karşı karşıya getirir ve bu hiçbir zaman da bitmez.

'Vela tengadî acaibuh' cümlesi biraz da istikbale matuftur. Demek ki bu söz, istikbalde Kur'an-ı Kerim'in değişik acaiplikleri ortaya çıkacağına işaret etmektedir. İhtimaiyat, iktisadiyat, idare, hukuk adına tahsil edilen şeylere baktığımızda bir hayli gayrete şahit oluruz. Fünun-u müsbete, psikoloji, pedagoji adına da bazı şeylerin karalandığını söyleyebiliriz. Öyle zannediyorum ki yakın bir gelecekte, bu ilimler geliştikçe, Kur'an yeniden ele alınacak, tahlile tabi tutulacak ve yeniden o muhtevasındaki cevherleri insanlığın önüne serecek, serpecek ve her yerde zuhur edecek olan uzmanlar onu, çağın idrakine göre yeniden konuşturacak ve onun ne bitmez bir hazine olduğunu bir kere de onlar vurgulayacak ama, 'vela tengadî acaibuh' fehvasınca istikbale matuf onun inkişafı hiçbir noktada durmayacak, hep salkım salkım açılmaya devam edecektir. İnsanlar hiçbir zaman ondaki söz ve düşünce ufkuna ulaşamayacak, aşamayacak; her zaman onun berisinde kalmanın inkisarı veya inşirahı ile yutkunacak ve 'De ki: Rabbinin kelimelerini yazmak için denizler mürekkep olsaydı; hatta ona bir misli takviye dahi gönderseydik bunlar biter, tükenirdi de Rabbin kelimeleri bitmezdi.' (Kehf, 18/109) Bu varlık alemi O'nun kitabı, tekvinî emirler çerçevesinde O'nun beyanı; bu alemin büyük küçük parçaları, parçacıkları da onun sözleri ve kelimeleridir. Kainatın içindeki canlı-cansız varlıklar, kanunlar-nizamlar, külli kaideler cüz'i disiplinler Kur'an'da birer söz, birer beyan şeklinde yerini alır; imana dönüşür içimize akar, hayrete inkılap eder, dimağlarımızda kaynamaya durur. Hem öyle bir akar ve kaynar ki, insan başka şeylere başvurma ihtiyacını duymayacak hale gelir. Çünkü Kur'an'ın gözlere ve gönüllere sunduğu mana, muhteva bitecek gibi değildir.

15. Madde: 'Hüvellezi lemtentehil cinnu iz semiathu hatta kâlû: Innâ semi'na Kur'ânen aceben yehdi ilerrüşdi feâmennâ bih= Bu öyle bir kitaptır ki, cinler onu dinlemeye kendilerini saldıkları zaman şöyle demek mecburiyetinde kaldılar. 'Biz acaib bir kitap dinledik. Bu kitap doğruluğa götürüyor. Biz de hemen ona inandık. (Cin, 72/1)'

Buradaki 'acaben' kelimesi üstteki cümle ile de irtibatlı olduğunu gösteriyor. Demek ki cinler bile onu çok acaib bulmuşlar ve ona büyülenmişler. Bu acaib ve

harika şeyler, insan, eşya ve yaratıcı arasındaki münasebetten varlığın esrarı ve Kur'an'ın büyüüne kadar pek çok şeyi ihtiva ediyordu. Buradaki acaiblikler eşyanın tabiatı, insan zihni ve insan mantığı ile telif edilebilecek cinsten acaibliklerdi. Herkes onun içinde kendi mantığı ile münasebeti ölçüsünde bir şeyler buluyordu ki, bir yönüyle ondaki bu acaiblik insan mantığına da acaibler adına bir nâmütenâhilik kazandırıyor. Yani aynı zamanda insan mantığı öyle derinleşiyordu ki, onun mantığı bu kadar acaib olmasaydı, o harikuladelikleri duyamazdı. O acaiblikleri insanın önüne seriyor ve insan mantığı da değişik acaibliklere uyanıyor ve onları seziyordu. Öyle ki bir ölçüde eşyanın perde arkasına muttali olan cinler ona ulaştıkları zaman 'Biz acaib bir Kur'an işittik.' dediler. Ya da 'Okunan bir şey veya hakkı batıldan ayıran tilavet işittik.' dediler ve kendilerini ona salıverdiler. 'Feâmennâ bihi' Öyle büyüleyici bir şey ki bu acaib, sadece ilk duydukları anda ilk defada acaibini duyduklarında bu acaibi duymak onlara kafi geldi de 'âmennâ' dediler ve 'Biz vicdanlarımızda Kur'an-ı Kerim'i kabul ettik.' itirafında bulundular.

Tefsirciler, bu meseleyi şu şekilde naklederler: Efendimize (sav) vahiy geleceği ana kadar cinler gök kapılarını dinlerlerdi. Bir gün taşlanıp kovulduklarını görünce, yerde değişik bir şeyler olduğu düşüncesiyle meseleyi araştırmaya koyuldular. O esnada, Efendimiz de (sav) Mekke halkının tazyiklerinden sıkılarak Taif'e uğramıştı ve dönüşte de Nahil vadisinde ikamet buyurup, sabah namazı vaktinde Kur'an okuyordu. Derken, yeryüzündeki esrarı araştıran Nasîbîn cinlerinin büyükleri oraya uğramışlardı. Kur'an'ı dinlediklerinde, yerde ve gökteki değişikliğin sırrını anladı ve belledikleri Kur'an ayetleriyle kavimlerine döndüler. Bu konuda diğer bir görüş de, Peygamberimiz (sav) insanlara olduğu gibi cinlere de gönderilmiş bir Nebiydi. Cenab-ı Hak (celle celâluhü) onlara da Kur'an okumasını istemişti. O da onlara Kur'an'dan bazı ayetler okumuştı. O, Kur'an okurken de cinler, birbirlerine 'susun' demiş saygıyla dinlemişlerdi ve kavimlerine dönünce de: 'Ey kavmimiz! Doğrusu biz Musa'dan sonra indirilen ve kendisinden önceki kitapları tasdik eden bir Kur'an dinledik. O, gerçeği ve doğruyu gösteriyor. Ey kavmimiz! Allah yoluna davet eden bu elçinin çağrısına icabet ediniz ki, Allah da sizin günahlarınızı affetsin ve sizi acı bir azaptan kurtarsın...' (Ahkaf, 46/30-31)

Hâsılı, cinler Kur'an'ın bazı surelerini dinlemiş, büyülenmiş ve kendilerini bu İlâhî mesajı başkalarına da duyurmaya adanarak hemen harekete geçmişlerdi.

13.11.2000 - Efendimizin (sav) Tarifleri İçinde Kur'an-9

17. Madde: 'Ve men amile bihî ücir=Onunla amel eden mutlaka mükâfat görür.'

Kur'an'la amel etmeye terettüp eden mükâfatların başında, sapıklıktan kurtulup, delillerin, burhanların ve hususi İlahî inayetin diğer bir unvanı sayılan hidayet gelir. Kur'an evvel ve ahir müttaki gönüllere bir hidayet kaynağıdır. Gerçi o, potansiyel olarak bütün insanlara bir hidayet vesilesidir; ama onun bu vesileliği, insanların ön yargısız ona yönelmelerine ve onu hayat düsturu edinmelerine bağlıdır.

Kur'an çizgisinde amele, 'amel-i sâlih' denir ve bu, bir insan için ikinci derecede önemli bir mazhariyettir. Amel-i sâlih dosdoğru inanmadan namazı tastamam eda etmeye, ondan zekat ve değişik yardımları kusursuz yerine getirmeye uzanan çizgide Hakk'ın hoşnutluğu hedeflenerek yapılan bütün güzel amellerdir.

Bütün bunların sonunda hidayette sabit kadem olarak kalma, kurtuluşa erme, cennet ve cemalullahla şerefendirilme ecri gelir ki, Allah (cc), 'İman edip ameli salih işleyenleri, içinden ırmaklar akan, kendilerine has cennetlerle müjdele' (Bakara, 2/25) diyerek mebdeden münteha'ya geniş bir ecr ü mükafat muştusuyla Kur'an hademelerini veya o kapının sadık bendelerini ödüllendireceğini va'd eder.

18. Madde: 'Ve men hakeme bihî adel=Kim onunla hüküm verirse adaletle hükmeder.'

Kim, onu hükümlerine esas, kıstas, mihenk kabul ederse adaletle hükmetmiş olur. Allah (celle celaluhu), Kur'an-ı Kerim'inde Peygamberimize (sav): 'Biz şu emri indirdik ki, onların arasında Allah'ın (cc) inzal buyurduğu ile hükmedesin. Öyle ise sakın onların keyiflerine uyma ve Cenab-ı Hakk'ın indirdiği hükümlerin bir kısmından bile olsa caydırmalarından hazer et' (Maide 5/49) diyerek bize her meselede değişmeyen kaynağı salıklamaktadır ki, aksi Allah'ın (cc) iradesine karşı gelme, onun hükmünü kabul etmeme ve dağınıklığa, adaletsizliğe düşme demektir. İnsanlar arasında adil olmanın, adaletle hükmetmenin yolu her konuyu Kur'an'a bağlamaktan geçer. Allah (cc), Efendimize (sav): 'Hükmedeceksen (Kur'an'ın tarif ettiği) adaletle hükmet; zira Allah (cc), adaletle

hükmedenleri sever.' (Maide, 5/42)

Kur'an, ihkak-ı hak etmek için inmiş, hakkı konuşmuş ve hep hak üzerinde durmuştur. Ömrünü ona bağlı götürenler haktan şaşmaz. Ondan kopup gidenlerse katiyen hakka ulaşamazlar. Kur'an'ı insafla dinleyen geçmiş peygamberlerin ümmetleri 'Onu işittiklerinde onda aşına oldukları (ve gönüllerinde aradıkları) hakikatlere ulaşınca gözlerinin yaşlarla dolup taşıdığını görür ve şöyle dediklerine şahit olursun: İman ettik Rabbimiz!. Bizi de hakkın şahitleri (defterine) yaz!' (Maide 5/83)

19. Madde: 'Ve men duiye ileyhi hüdiye ila siratınmustakim=Kim ona çağrılırsa, doğru yola çağrılmış olur.'

Bir kimse, işim, dâvam der, herkesi ona davet ederse kendisi sıratı mustakime ulaşmış olur ki, sırat-ı müstakîmin kendisi de odur.

Sırat-ı müstakîm, Allah (cc) yolu, O'na ulaştıran doğru yol, Allah (cc) kitabının muhtevası, iman ve İslam esasları, Efendimiz (sav) ve O'nun ashabının yürüdüğü şehrhâh veya doğru yol ve İslam milleti gibi hususların çoğu ya da mecmûundan ibaret görülmüştür. Bu çerçevede verilen 'sırat-ı müstakîm' bizde, insanları yanıltmadan, sağa-sola saptırmadan, ifrata-tefrite düşürmeden dosdoğru hakka ve selamete ulaştıran herkese açık ve kapsamlı bir manevî yol hissi uyarır.

Böyle bir yol hissi, bir tasarı ve bir hayalden ibaret değildir. O, defaatle hayata geçirilmiş, uygulanmış ve o yolda yürüyenleri dünyevî-uhrevî saadetlere erdirmiş işlek bir yoldur.

Başımızı kaldırıp geçmişe baktığımızda, hemen birkaç adım önümüzde nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerin izleri ile karşılaşırız; karşılaşır ve kendimizi adeta onların güzel bir refiki gibi görürüz.

Bu biricik necat yolu Kur'an'ın tekeffülündedir. Kur'an'a çağrı bu yola çağrıdır. Kur'an beraberliğini duyma sırat-ı müstakim erbabının maiyyetini duyma demektir. Bu yolda yalnızlık yoktur, bu yolda gurbet söz konusu değildir. Zira bu yol, her zaman insanlığın en namdarlarının gelip geçtiği, gidip peygamber refakatine erdiği, kanatlanıp Allah'a (cc) ulaştığı bir tarik-i mücerreb ve muabbed (işlek)dir. Onda yürüyen maksuduna erer; sapıtıp gitmekten ve Allah'ın gazabına uğramaktan kurtulur.

Allahım! Hidayet eyle bizi Kur'an'a ve onun gösterdiği doğru yola; o kendilerine nimet verip mutlu kıldıklarının yoluna.. ve yerler, gökler dolusu

salat u selamda bulun O zata ki insanlığa bu nurlu yolda rehber oldu.. ve O'nun âline ve ashabına ki, bu yolda adım adım O'nu takip ederek bize hüsnü misal teşkil ettiler.

20.11.2000 - Ramazan Düşünceleri

Ramazan, bütün Müslümanlar için ayrı ve hususi bir önem arz eder. Bundan dolayı her Müslüman, Ramazan'ı farklı değerlendirmek ister. Bu vesileyle kimisi Mekke-Medine gibi kudsî mekanlara giderek, kimisi de bulunduğu yerde ibadet ü taatını artırarak ona ayrı bir derinlik katmaya çalışır.. çalışır ve niyetinin hulûsu ölçüsünde Cenab-ı Hakk'ın lütfuna mazhar olur.

Çocukluk dönemi itibariyle ben, Ramazan günlerini çok iyi hatırlamıyorum. Ancak, 7-8 yaşlarında idim. Ramazan'ın on dokuzuncu günü, susuzluğa dayanamayıp başımı bir su çukuruna sokarak, kana kana su içtiğimi hiç unutamam. İftarlar ve sahuralar ayrı bir âlem olarak yaşanır; teravihler, ona yeniden başlamanın hâsıl ettiği bir orijinalite ile gürül gürül eda edilir ve etrafta yankı yapar. Şimdilerde -bana göre- çok daha engince duyulan o teravihler, o günlerde, muhit hattında duyulabilecek bir teravih neşvesini hissettirirdi. Bütün bu farklı duymalar ve hassaten iftar vakitlerinde çocukların damlar üzerine çıkarak 'ezan ezan' diye nida etmeleri, benim ruhumda büyük izler bırakmıştır.

Ramazan, insanın dünyada olduğu halde, yılda bir ay müddetince cennet yamaçlarında seyahat etmesi gibi gelir insana. Her gün cuma yamaçlarına koşup, Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşahede yarışı gibi, iftar beklentileri de, Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşahede beklentisi hissini uyarır. Bir ay boyunca sahuralara kalkış, haşır ü neşr kalkışı gibi duyulur vicdanlarda. Onun için de Ramazan Bayramları, birer sevinç günleri olmasına rağmen, bütün bu duyuş ve sezişler gidiyor diye o günleri bizler, hüznün yumağı halinde yaşarız.. ve keşke Ramazan bitmeseydi deriz.

Diğer taraftan Ramazan ayı, sadece bir ay gibi kısa bir müddet olmasına rağmen, on bir aylık alışkanlıklarımıza galebe çalar ve onları unutturur. 'Zamanın en değerli dilimi benim' der ve üzerimizde on bir aydan daha fazla tesir icra eder. Zamana bütünüyle hükmeder. Onun bu kadar kıymet ve değeri, sadece bu aydaki oruç ve teravihlerden gelmemektedir. Aynı zamanda o bir Kur'ân ayıdır ve bu itibarla Ramazanda Cenâb-ı Hakk'ın farklı bir buudda bize yakınlığı da söz konusudur. O, gecenin belli bir vaktinde yeryüzü semasında tecellî eder ve 'Yok mu tevbe eden, tevbesini kabul edeyim! Yok mu bir şey isteyen? İsteddiğini vereyim..' der; der ve her gecesinde bize -tasavvufî ifadesiyle- bir kurbet yaşatır.

Bütün bu haller bizim vicdanımızı, latîfe-i Rabbaniyemizi, his ve şuurumuzu sarar, onları gerçek müşahedeye; Rabb'le mülâki olmaya hazırlar.